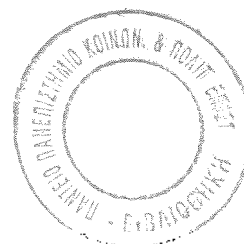

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

**Σ. ΛΩΛΟΣ Επίκουρος Καθηγητής (επιβλέπων)
Μ. ΛΑΜΠΡΙΝΙΔΗΣ Καθηγητής
Α. ΚΑΡΑΓΑΝΗΣ Λέκτορας**

ΣΕΛΗΝΙΩΤΑΚΗ ΙΩΑΝΝΑ

AM 0899M006

ΑΘΗΝΑ 2002

Περιεχόμενα

1	ΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	4
1.1	ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	4
1.2	ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ.....	6
1.3	ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	7
1.4	ΜΟΝΤΕΛΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ.....	8
1.5	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.....	12
1.5.1	ΓΑΛΛΙΑ.....	17
1.5.2	ΓΕΡΜΑΝΙΑ.....	17
1.5.3	ΙΤΑΛΙΑ.....	18
1.5.4	ΑΥΣΤΡΙΑ.....	18
1.5.5	ΟΛΛΑΝΔΙΑ.....	18
1.5.6	ΦΙΛΑΝΔΙΑ.....	18
1.5.7	ΚΥΠΡΟΣ.....	18
1.6	ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.....	19
2	ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	20
2.1	Η ΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	23
2.2	ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	24
2.3	ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.....	27
3	ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	30
3.1	ΑΙΤΙΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	30
3.2	ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.....	32
3.2.1	ΙΔΡΥΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.....	34
3.2.2	ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΔΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ.....	35
3.3	ΕΡΓΑΣΙΕΣ.....	39
3.4	ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ.....	41
3.5	ΛΟΓΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	43
3.6	ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ.....	46
4	ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΗΜΕΡΑ.....	47
4.1	ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ.....	49
4.1.1	ΜΕΛΗ - ΜΕΡΙΔΙΑ	51
4.1.2	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ - ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ - ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ.....	53
4.1.3	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ.....	65
4.1.4	ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΦΩΡΩΣΗ.....	66
4.1.5	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	71
5	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	74
6	ΠΗΓΕΣ.....	82
6.1	ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	82
6.2	ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ	83

Εισαγωγή

Η παρούσα διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο του διετούς μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών του Τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου. Όπως σε κάθε περίπτωση, η επιλογή του θέματος της διατριβής συναρτάται με τα επιστημονικά, αλλά και τα αντικειμενικά επαγγελματικά ενδιαφέροντα του υποψηφίου, ο οποίος προσπαθεί να συνδυάσει τη γνώση που απέκτησε με τις προηγούμενες εμπειρίες του, τη δυναμική του νέου ερευνητή με την επιστημονικά διαπιστωμένη ανάγκη διερεύνησης της λειτουργίας και αποτελεσματικότητας νέων θεσμών προώθησης της περιφερειακής ανάπτυξης και τη συμβατική υποχρέωση εκπόνησης της διατριβής με την επίτευξη, ως πρόκληση και στόχο, άρπου κατά το δυνατόν επιστημονικού έργου.

Οι Συνεταιριστικές Τράπεζες, θεσμός νέος για τα Ελληνικά δεδομένα, αλλά με πλούσια και ανταγωνιστική παρουσία σε όλο τον κόσμο, προέβαλε ως πρόκληση λόγω της ιδιαιτερότητας του θεσμού. Η μελέτη της οικονομικής λειτουργίας των συνεταιριστικών τραπεζών επικεντρώνεται στον κύριο λόγο ύπαρξης του θεσμού που είναι ο οικονομικά ευεργός άνθρωπος της περιφέρειας που προσπαθεί να «αξιοποιήσει» την οικονομία της αγοράς, να «παράγει» προστιθέμενη αξία στον τόπο του, να «κινητοποιηθεί» και να «δημιουργήσει» τελικά τις προϋποθέσεις εκείνες που θα του επιτρέψουν να οδηγήσει τον τόπο του σε τροχιά ανάπτυξης.

Στόχοι της διατριβής ήταν:

- Να καταγράψει την υπάρχουσα κατάσταση, από την άποψη το θεσμικού πλαισίου, της οργανωτικής δομής και του τρόπου λειτουργίας του συνεταιριστικού τραπεζικού συστήματος στην Ευρώπη και στην Ελλάδα.
- Να παρουσιάσει τα βασικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του θεσμού.
- Να συγκεντρώσει και να αναλύσει τα βασικά οικονομικά μεγέθη του συνεταιριστικού πιστωτικού συστήματος στις Ευρωπαϊκές χώρες και στη χώρα μας.
- Να εκτιμήσει τις προοπτικές ανάπτυξης του συνεταιριστικού πιστωτικού συστήματος στη χώρα μας.

Για την περιγραφή του θεσμικού πλαισίου, της οργανωτικής δομής και των μοντέλων ανάπτυξης του συνεταιριστικού συστήματος στην Ευρώπη αξιοποιήθηκε η μελέτη που εκπονήθηκε το 1995 από την εταιρεία Interaction ΑΕ για λογαριασμό της Γενικής Διεύθυνσης XXIII της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Το Συνεταιριστικό Σύστημα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα».

Η παρουσίαση και ανάλυση των οικονομικών στοιχείων βασίστηκε για μεν τις Ευρωπαϊκές Συνεταιριστικές Τράπεζες στα στοιχεία που δημοσιεύονται στην σελίδα της Ένωσης των Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Τραπεζών στο διαδύκτιο, για δε τις Ελληνικές Τράπεζες στους δημοσιευμένους ισολογισμούς των τραπεζών.

Επιπλέον αξιοποιήθηκαν άρθρα και απόψεις που έχουν δημοσιευτεί αναφορικά με το συνεταιριστικό σύστημα (αναλυτική αναφορά γίνεται στη βιβλιογραφία), καθώς επίσης και το υλικό του δεύτερου συνεδρίου που διοργάνωσε η Ένωση των Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος στο τέλος του Νοεμβρίου του 2001.

Με την ιστορική αναδρομή της πορείας του συνεταιριστικού συστήματος στην Ευρώπη, την κατάσταση στην οποία βρίσκεται σήμερα και τις προοπτικές του ασχολείται το πρώτο μέρος της εργασίας. Στο δεύτερο μέρος γίνεται σύντομη αναφορά στην εξέλιξη του τραπεζικού συστήματος στη χώρα μας και στα βασικά οικονομικά μεγέθη των εμπορικών τραπεζών. Η πορεία του θεσμού στην Ελλάδα παρουσιάζεται στο τρίτο μέρος, με αναφορά στις δυσκολίες ανάπτυξης του θεσμού, στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο, την οργανωτική δομή και τα χαρακτηριστικά των συνεταιριστικών τραπεζών. Το τέταρτο κεφάλαιο περιλαμβάνει την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων των συνεταιριστικών τραπεζών και στο τελευταίο κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια καταγραφής των συμπερασμάτων της ανάλυσης.

Σε αυτή την προσπάθεια μου, θεωρώ απαραίτητο να αναφέρω ότι είχα αρωγούς:

Τον Επίκουρο Καθηγητή κ. Σ.Λώλο, βαθύτατο γνώστη των ιδιαιτεροτήτων ανάλυσης των τραπεζικών οργανισμών. Η ολόπλευρη συμπαράσταση του με βοήθησε στην εκπόνηση της διατριβής.

Τον Καθηγητή κ. Μ. Λαμπρινίδη. Ως την τελευταία στιγμή, η ψύχραιμη και αποτελεσματική επιστημονική του παρατήρηση με βοήθησε να απαλλαγώ από επίπεδες σκέψεις και διαστάσεις ανάλυσης που περιορίζαν το βαθμό αξιοποίησης των στοιχείων της μελέτης.

Τον Λέκτορα κ. Α.Καραγάνη, ο οποίος φρόντιζε πάντα να βρίσκεται κοντά μου στα δύσκολα στάδια εκπόνησης της διατριβής.

Θερμές ευχαριστίες οφείλω επίσης στην Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος για το πολύτιμο υλικό που μου παρείχε. Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω στον υποψήφιο διδάκτορα κ.Γ.Αλεξόπουλο για τη σημαντική βοήθεια και υποστήριξη του.

Όπως είναι φυσικό, χρεώνομαι οποιαδήποτε λάθη και παραλείψεις με την ελπίδα ότι έχουν αποφευχθεί σφάλματα, ατοπήματα και εσφαλμένες εκτιμήσεις.

1 ΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ¹

1.1 ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Από ιστορικές πηγές προκύπτει ότι, οι ρίζες του τραπεζικού συστήματος αναπτύχθηκαν κυρίως από ιδιωτικούς φορείς που είχαν άμεση σχέση με την πολιτεία, με βασιλείς και μεγαλοκτήμονες (Στεριώτης, 1993) Συνήθως τραπεζικές εργασίες ασκούνταν από ιδιώτες που είχαν ήδη συσσωρεύσει κεφάλαια από άλλες δραστηριότητες. Από το 17ο αιώνα ενισχύεται η παρουσία στην κεντρική και δυτική Ευρώπη ιδιωτικών τραπεζών, οι οποίες από καθαρά τοπικές τράπεζες αρχίζουν να μετατρέπονται σε τράπεζες με περιφερειακές και διεθνείς εργασίες. Η ανάγκη αύξησης των ιδίων κεφαλαίων των ιδιωτικών τραπεζών στη διάρκεια του 19ου αιώνα οδήγησε στη μετατροπή των μεγάλων οικογενειακών τραπεζών σε τράπεζες με τη μορφή ανωνύμου εταιρείας. Η σταδιακή ανάπτυξη των εθνικών χρηματοπιστωτικών αγορών και η αναζήτηση νέων μορφών επενδύσεων συνέβαλε στη διάθεση πακέτων μετοχών εμπορικών τραπεζών σε μικροεπενδυτές. Η εξέλιξη αυτή επιτάχυνε την επικράτηση των εμπορικών τραπεζών με τη μορφή ανωνύμου εταιρείας και δημιούργησε την ανάγκη ύπαρξης κεντρικών τραπεζών ως τράπεζες συντονιστικές των τραπεζών. Με τη διαμόρφωση των σύγχρονων κρατών οι κεντρικές τράπεζες θεσμοθετήθηκαν ως όργανα ελέγχου και εποπτείας του τραπεζικού συστήματος ενώ παράλληλα σε κάθε χώρα θεσπίζεται ειδικό νομοθετικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της τραπεζικού συστήματος (Στεριώτης Κ, 1993).

Η συνεταιριστική πίστη ξεκίνησε με τη δημιουργία των πρώτων πιστωτικών συνεταιρισμών στις αγροτικές περιοχές της Γερμανίας τα μέσα του 19^{ου} αιώνα. (Αφεντάκη Ν, 1986 & Παπαγεωργίου Κ, 1986). Η εμφάνισή τους οφείλεται στην παρατεταμένη κρίση του αγροτικού τομέα εκείνη τη περίοδο και ουσιαστικά προετοίμασε το έδαφος για τη δημιουργία των πρώτων συνεταιριστικών τραπεζών. Κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής η Ευρώπη βιώνει την βιομηχανική επανάσταση βασισμένη στον άνθρακα, την ανάπτυξη των σιδηροδρόμων, του χάλυβα, τη βαριά βιομηχανία και την κλωστοϋφαντουργία. Το συνεταιριστικό κίνημα εμφανίστηκε ως έκφραση κοινωνικής αφύπνισης που αποσκοπούσε στο χτύπημα της φτώχειας και της μιζέριας της εργατικής και αγροτικής τάξης. Οι αγρότες, οι έμποροι, οι τεχνίτες και οι επαγγελματίες ενώθηκαν για να αντιμετωπίσουν τον αποκλεισμό τους από το τραπεζικό σύστημα.

Οι Γερμανοί Hermann Schulze- Delitzsch και Friedrich Raiffeisen ήταν οι πρωτοπόροι στην ανάπτυξη των πιστωτικών συνεταιρισμών στην Ευρώπη. Ο Hermann Schulze- Delitzsch πρώτος δημιούργησε αστικούς πιστωτικούς συνεταιρισμούς βιοτεχνών που ονομάστηκαν λαϊκές τράπεζες. Δημιουργήθηκαν από τον παραγωγικό πληθυσμό των αστικών περιοχών και ήταν προσανατολισμένοι στη χρηματοδότηση επιχειρήσεων μικρής και μεσαίας αστικής τάξης. Τις δανειακές ανάγκες κάλυπτε το συνεταιριστικό κεφάλαιο και οι καταθέσεις των μελών. Χαρακτηρίζονται από μεγάλες συνεταιριστικές μερίδες και σημαντικό συνεταιριστικό κεφάλαιο και τα κέρδη διανέμονται στους εταίρους μέλη. Η εξάπλωση των συνεταιρισμών

¹ Το κεφάλαιο αυτό στηρίζεται κυρίως στη μελέτη της εταιρείας Interaction ΑΕ «το συνεταιριστικό σύστημα στην

αυτών ήταν ταχύτατη με αποτέλεσμα να συγκληθεί το πρώτο συνέδριο το 1859. Η δεύτερη προσπάθεια έγινε από τον Friedrich Raiffeisen με τη δημιουργία πιστωτικών συνεταιρισμών των αγροτών. Οι συνεταιρισμοί αυτοί έχουν μικρή κεφαλαιακή βάση, δραστηριοποιούνται σε καθορισμένη περιοχή και το πλεόνασμα χρησιμοποιείται για τη δημιουργία αποθεματικού. Το 1872 ιδρύθηκε η πρώτη ένωση γεωργικών πιστωτικών συνεταιρισμών και το 1876 το Κεντρικό Γεωργικό Ταμείο με στόχο την επίβλεψη και τον έλεγχο των τοπικών πιστωτικών συνεταιρισμών. Η λειτουργία τους βασίστηκε στις διεθνείς συνεταιριστικές αρχές της αλληλεγγύης, της κοινής ευθύνης και της δημοκρατικής διοίκησης. Οι δυο αυτές κατηγορίες συνεταιρισμών βασίζονται στις ίδιες συνεταιριστικές αρχές αλλά απευθύνονται σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες και κάλυπταν διαφορετικές παραγωγικές ανάγκες.

Στη συνέχεια, οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί αναπτύχθηκαν με ταχείς ρυθμούς σε όλη σχεδόν την Ευρώπη, απέκτησαν εθνικό και διεθνή χαρακτήρα και επεκτάθηκαν σε όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Η ανάπτυξη των συνεταιριστικών τραπεζών σε όλες τις χώρες της Ευρώπης συνεχίστηκε και τον επόμενο αιώνα. Η επέκτασή τους πήρε τη μορφή πυραμίδας καθώς οι οργανωτικές και λειτουργικές ανάγκες οδήγησαν στην δημιουργία περιφερειακών και αργότερα εθνικών ενώσεων, ικανών να συντονίσουν και να υποστηρίξουν το συνεταιριστικό πιστωτικό σύστημα εξασφαλίζοντας τη συνοχή, τη συνέπεια, την αποτελεσματικότητα και την ανταγωνιστικότητά του.

Από τα πρώτα χρόνια εμφάνισής τους, το κράτος υποστήριξε τον θεσμό και τον χρησιμοποίησε ως όργανο άσκησης πιστωτικής πολιτικής σε συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες με τη χορήγηση επιδοτούμενων δανείων. Οι κρατικές αρχές δημιούργησαν ένα σταθερό θεσμικό πλαίσιο και ένα ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς γεγονός που βοήθησε την εξέλιξη των συνεταιριστικών τραπεζών σε τράπεζες πολλαπλών συναλλαγών που σήμερα καλύπτουν σημαντικό τμήμα της τραπεζικής αγοράς και ανταγωνίζονται πλήρως τις εμπορικές τράπεζες και τα ταμιευτήρια. Οι συνεταιριστικές τράπεζες ανέπτυξαν συστήματα εγγύησης καταθέσεων και μηχανισμούς αλληλεγγύης διασφαλίζοντας έτσι τη ρευστότητα και τη φερεγγυότητα των τραπεζών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Επιπλέον, ανέπτυξαν διακρατικές και διεθνείς μορφές συνεργασίας προσφέροντας στους συνεταιρικούς- πελάτες τους όλο το φάσμα των σύγχρονων χρηματοπιστωτικών μέσων.

Σήμερα, οι συνεταιριστικές τράπεζες στην Ευρώπη υπόκεινται στους ίδιους νόμους της αγοράς στους οποίους υπόκεινται οι ανταγωνιστικές μη συνεταιριστικές τράπεζες. Η δύναμη του κλάδου βρίσκεται κυρίως στην ποιότητα των προσφερομένων υπηρεσιών, στις στενές σχέσεις εταιρικότητας σε τοπικό επίπεδο οι οποίες βασίζονται στην εμπιστοσύνη και τη διαφάνεια και ειδικότερα:

- ❑ Στο πυκνό δίκτυο που διαθέτουν και τις άριστες συνθήκες γειννίας με την πελατεία τους.

- Στο χαμηλό λειτουργικό κόστος καθώς λειτουργούν ως δίκτυο τραπεζών και όχι ως τράπεζες με δίκτυο.
- Την ταχύτητα των συναλλαγών και η προσφορά άριστων τραπεζικών υπηρεσιών και προϊόντων.
- Τη δημοκρατική διοίκηση και διαχείριση τους από τους ίδιους τους συνεταίρους.
- Τη σημαντική συμβολή τους στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη αξιοποιώντας την τοπική αποταμίευση.

1.2 ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Οι Ευρωπαϊκές Συνεταιριστικές Τράπεζες χαρακτηρίζονται από την ποιότητα των προσφερομένων υπηρεσιών, την ευελιξία στην προσαρμογή σε νέες συνθήκες, τη σταθερότητα της δομής και τη συμβολή τους στην περιφερειακή ανάπτυξη. Σήμερα συγκαταλέγονται μεταξύ των μεγάλων τραπεζών σε ευρωπαϊκή και παγκόσμια κλίμακα. Η ανάπτυξη τους στις διάφορες χώρες παρουσίασε πολλές ομοιότητες αν και η περίοδος ανάπτυξης τους ήταν διαφορετική. Τα κύρια χαρακτηριστικά ήταν:

- Η ίδρυση τους με τη μορφή ειδικών πιστωτικών ιδρυμάτων γεγονός που τους εξασφάλιζε ένα ευδιάμεσο ρόλο στη διανομή των πιστώσεων κάτω από καθορισμένους όρους και τους προσέφερε μεγάλη οικονομική βάση.
- η επέκταση των κύκλων αλληλεγγύης από το τοπικό στο περιφερειακό επίπεδο.
- η σύνθεση των αναγκών των συνεταίρων η οποία κατέληξε στο σχηματισμό μιας εταιρικής στρατηγικής σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες η τραπεζική νομοθεσία καθόρισε την ταυτότητα και θεσμοθέτησε συνεταιριστικά πιστωτικά δίκτυα αναθέτοντας στα κεντρικά τους όργανα τις λειτουργίες επίβλεψης και ελέγχου. Η λειτουργία των συνεταιριστικών τραπεζών υπό μορφή δικτύου διατήρησε και ισχυροποίησε τη συνεταιριστική ιδιότητα. Σήμερα οι συνεταιριστικές τράπεζες λειτουργούν σαν μεγάλες τράπεζες πολλαπλών συναλλαγών.

Χαρακτηριστικό στοιχείο των συνεταιριστικών τραπεζών είναι το γεγονός ότι η σχέση χορηγήσεων προς καταθέσεις είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή των εμπορικών τραπεζών, επιβεβαιώνοντας τον ιδιαίτερο ρόλο που μπορούν να έχουν στην τοπική ανάπτυξη. Ο προσανατολισμός αυτός αποδεικνύει ότι οι προσπάθειες ανάπτυξης στηρίζονται στις άμεσες ανάγκες των συνεταίρων. Η ιδιομορφία αυτή των συνεταιριστικών τραπεζών ερμηνεύει την τάση τους για εξειδίκευση. Οι συνεταιριστικές τράπεζες εξυπηρετούν τις ανάγκες των συνεταίρων – πελατών με τους οποίους συνδέονται με μεσο-μακροπρόθεσμες σχέσεις σε αντίθεση με τις εμπορικές τράπεζες οι οποίες τοποθετούν τα αυτηθέντα από το αποταμιευτικό κοινό κεφάλαια τους σε δάνεια προς επιχειρήσεις, με ιδιαίτερη έμφαση σε βραχυπρόθεσμες χορηγήσεις.

Οι ιδιομορφίες αυτές που απορρέουν από τη φύση των συνεταιριστικών τραπεζών δημιουργούν τα παρακάτω πλεονεκτήματα έναντι των εμπορικών τραπεζών:

Αποτελεσματικότητα. Οι πελάτες των συνεταιριστικών τραπεζών είναι ταυτόχρονα και ιδιοκτήτες γεγονός που τις υποχρεώνει να προσαρμόζονται στις ανάγκες των μελών τους. Οι εκλεγμένοι εκπρόσωποι οφείλουν να διαχειρίζονται με διαφάνεια τις υποθέσεις τους, να καθορίζουν τη στρατηγική και να υφίσταται συνεχώς τον έλεγχο των άλλων συνεταίρων. Οι πιστώσεις εγκρίνονται από τα εκλεγμένα μέλη τα οποία γνωρίζουν πολύ καλά τόσο την τοπική οικονομία όσο και την οικονομική κατάσταση των δανειζομένων. Οι συνεταιριστικές τράπεζες χρησιμοποιούν τις τοπικές καταθέσεις για την ικανοποίηση της ζήτησης για δάνεια με αποτέλεσμα την ανακύκλωση των ταμειακών ροών σε τοπικό επίπεδο.

Αλληλεγγύη και αμοιβαία ευθύνη. Οι αρχές αυτές εκδηλώνονται με την ενεργό πολιτική δημιουργίας ιδίων κεφαλαίων που ενισχύουν την κεφαλαιακή βάση της τράπεζας και την αλληλεγγύη. Με τη συστηματική εφαρμογή των κανόνων αυτών οι συνεταιριστικές τράπεζες απορροφούν συλλογικά τον πιστωτικό κίνδυνο και περιορίζουν τις δυσχέρειες στην αξιοποίηση των τοπικών παραγωγικών πόρων.

Βασικός μοχλός για την άσκηση αποτελεσματικής τοπικής και περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής. Η συνεταιριστική τράπεζα δραστηριοποιείται σε τοπικό επίπεδο και οι αποταμιεύσεις χρησιμοποιούνται για την χρηματοδότηση μόνο τοπικών και περιφερειακών παραγωγικών δραστηριοτήτων σε αντίθεση με τις εμπορικές τράπεζες οι οποίες δραστηριοποιούνται όπου υπάρχουν ευκαιρίες καλύτερης απόδοσης. Η ανάπτυξη των συνεταιριστικών τραπεζών είναι στρατηγικής σημασίας για την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη ιδιαίτερα στην Νότια Ευρώπη όπου η έλλειψη τραπεζών με τοπικό προσανατολισμό που να έχουν ως αγορά στόχο τα μεσαία και κατώτερα κοινωνικά στρώματα είναι σημαντική αιτία δημιουργίας συνθηκών υπανάπτυξης.

1.3 ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η συνεταιριστική πίστη ως κατ' εξοχήν αποκεντρωτικός θεσμός αναπτύχθηκε μέσω δικτύου τοπικών συνεταιριστικών τραπεζών. Η πίεση του ανταγωνισμού οδήγησε στη δημιουργία συντονιστικών μονάδων σε περιφερειακό επίπεδο και τελικά σε κεντρικά συνεταιριστικά ιδρύματα σε εθνικό επίπεδο (Γοργογιάννης, 1996).

Η αποκεντρωμένη μορφή ανάπτυξης είναι και το βασικό χαρακτηριστικό στοιχείο που διαφοροποιεί τις συνεταιριστικές τράπεζες από τις εμπορικές τράπεζες οι οποίες αρχίζουν την λειτουργία τους από μια κεντρική μονάδα και επεκτείνονται μέσω δικτύου καταστημάτων στη γεωγραφική περιοχή.

Ένα δεύτερο χαρακτηριστικό στοιχείο των συνεταιριστικών τραπεζών είναι ο διτός χαρακτήρας του συστήματος λειτουργίας τους. Η λειτουργία των συνεταιριστικών τραπεζών είτε σε τρία επίπεδα (τοπικό, περιφερειακό, εθνικό) είτε σε δύο (περιφερειακό, εθνικό) συμπληρώνεται με την ύπαρξη σε όλα τα επίπεδα οικονομικών και διοικητικών μονάδων που ελέγχουν τις συνεταιριστικές τράπεζες και προωθούν τα συμφέροντά τους. Η δομή αυτή

επιβεβαιώνει τη συνοχή του συστήματος, διατηρεί την αυτονομία της βάσης ενώ ταυτόχρονα διευκολύνει την επίβλεψη και τον συντονισμό.

Η πυραμιδική δομή βασίζεται σε μια ομοσπονδιακή οργάνωση, η οποία κατά τη διαδικασία λήψης των αποφάσεων, επιβεβαιώνει τη θεμελιακή αξία της βασικής μονάδας, σεβόμενη τους κανόνες της συνυπευθυνότητας και της συναίνεσης που αποτελούν την αρχή της επικουρικότητας. Η ανώτερη βαθμίδα αποτελεί απλά προέκταση της βασικής μονάδας.

Έτσι οι συνεταιριστικές τράπεζες στην Ευρώπη παρουσιάζουν την παρακάτω οργάνωση:

Στο **πρώτο επίπεδο** οι τράπεζες λειτουργούν αυτόνομα με δικό τους διοικητικό και εποπτικό συμβούλιο και σκοπό τη συγκέντρωση και διαχείριση της τοπικής αποταμίευσης και τη χορήγηση δανείων.

Στο **δεύτερο επίπεδο** οι τοπικές Τράπεζες ιδρύουν περιφερειακή τράπεζα με τη μορφή ομοσπονδίας. Η τράπεζα αυτή έχει στόχο τη διαχείριση των διαθεσίμων των τοπικών τραπεζών, τη βελτίωση της λειτουργίας τους και το σχεδιασμό και χρηματοδότηση έργων ευρύτερης σημασίας.

Στο **τρίτο επίπεδο** οι περιφερειακές ομοσπονδίες ιδρύουν Κεντρική Συνεταιριστική Τράπεζα ως Εθνική Συνομοσπονδία η οποία αναλαμβάνει:

- Την εγγύηση της ρευστότητας των ομοσπονδιών.
- Την εξασφάλιση της εσωτερικής χρηματοδοτικής αλληλεγγύης.
- Τη διαχείριση χρηματοοικονομικών υπηρεσιών.
- Τις διεθνείς συνεργασίες.

Οι βασικές αρχές οργάνωσης των συνεταιριστικών τραπεζών είναι:

Η αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με την οποία, στο πλησιέστερο προς το μέλος επίπεδο ασκούνται οι κύριες λειτουργίες και τα επόμενα επίπεδα ασκούν εκείνες τις λειτουργίες που δεν μπορούν να διασφαλιστούν σε τοπικό επίπεδο.

Η αρχή της συλλογικότητας, σύμφωνα με την οποία, υπάρχει εκχώρηση αρμοδιοτήτων στο κεντρικό όργανο το οποίο κατευθύνει συλλογικά τις τοπικές τράπεζες.

Η επιλογή του αριθμού των επιπέδων οργάνωσης εξαρτάται από τη γεωγραφία της χώρας και από τον κοινωνικοοικονομικό χώρο που απευθύνεται κάθε συνεταιριστική τράπεζα. Έτσι, η Ολλανδία εφαρμόζει τη δομή των δύο επιπέδων με βάση της αρχής της συλλογικότητας ενώ η Γαλλία εφαρμόζει την αρχή της επικουρικότητας με τη δομή των τριών επιπέδων για την Credit Mutuel και των δύο επιπέδων για τις Banques Populaires.

1.4 ΜΟΝΤΕΛΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Οι συνεταιριστικές τράπεζες στην Ευρώπη ακολουθούν τρία μοντέλα οργάνωσης:

Α. Το **ομοσπονδιακό μοντέλο** με τρία επίπεδα (πυραμιδική μορφή). Η οργάνωση αυτή χαρακτηρίζεται από πλήρη αποκέντρωση, βασίζεται στην αρχή της επικουρικότητας² μεταξύ της βάσης και του κεντρικού οργάνου και προήλθε κυρίως από τους πιστωτικούς

² σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, οι κύριες λειτουργίες ασκούνται στο πλησιέστερο προς το μέλος επίπεδο και τα επόμενα επίπεδα ασκούν εκείνες τις λειτουργίες που δεν μπορούν να διασφαλιστούν σε τοπικό επίπεδο.

συνεταιρισμούς τύπου *Raiffeisen*³. Στο μοντέλο αυτό μεταξύ των μονάδων της βάσης (τοπικά ταμεία και τράπεζες) που είναι πολυάριθμα και του /των κεντρικού /ων (σε εθνικό επίπεδο), υπάρχουν ενδιάμεσοι οργανισμοί σε περιφερειακό επίπεδο. Το μοντέλο αυτό εφαρμόζεται στη Συνεταιριστική Τράπεζα *Credit Mutuel* της Γαλλίας, στο συνεταιριστικό πιστωτικό *group* της Γερμανίας, στις τράπεζες τύπου *Raiffeisen* της Αυστρίας και στο Ιταλικό *group* των Αγροτικών και Βιοτεχνικών ταμείων.

Το μοντέλο αυτό χαρακτηρίζεται από μεγάλη διασπορά σε εθνικό επίπεδο, με νομικά αυτόνομες και αυτοδιοικούμενες μονάδες. Στη πρώτη φάση ανάπτυξης του μοντέλου αυτού ο αριθμός των ταμείων (τράπεζες) ήταν πολύ μεγάλος αλλά σταδιακά πολλά τοπικά ταμεία καταργήθηκαν ή συγχωνεύθηκαν. Τα τοπικά ταμεία είναι συνεταιριστικές εταιρείες μεταβλητού κεφαλαίου περιορισμένης ευθύνης. Η κατοχή ενός τουλάχιστον συνεταιριστικού μεριδίου είναι συνθήκη «εκ των ων ουκ άνευ» για την απόκτηση της ιδιότητας του συνεταίρου. Αν και σήμερα γίνονται συναλλαγές και με μη μέλη, παραμένουν κάποιοι περιορισμοί που απορρέουν είτε από το θεσμικό πλαίσιο είτε από το καταστατικό τους. Για την εκλογή των διοικητικών οργάνων τηρείται η βασική συνεταιριστική αρχή «ένας άνθρωπος, μία ψήφος», αν και υπάρχουν ορισμένες παρεκκλίσεις. Ο αριθμός των μελών του Διοικητικού και του Εποπτικού Συμβουλίου που εκλέγονται πάντοτε από την Γενική Συνέλευση είναι σχετικά μικρός, η διάρκεια της εντολής είναι κατά κανόνα τριετής, με υποχρέωση ανανέωσης της εντολής σε ετήσια βάση. Υπόκειται σε διαρκή και εξονυχιστικό έλεγχο των λογιστικών καταστάσεων τόσο από εξωτερικούς ελεγκτές όσο και από τις επιθεωρήσεις των περιφερειακών ομοσπονδιών. Οι τοπικές μονάδες δραστηριοποιούνται στο σύνολο των τραπεζικών εργασιών και αποτελούν δίκτυο διάθεσης των χρηματοοικονομικών προϊόντων τα οποία σχεδιάζονται από την κεντρική μονάδα με τη βοήθεια εξειδικευμένων θυγατρικών εταιρειών ενώ υπάρχουν περιορισμοί ως προς τις δραστηριότητες υψηλού κινδύνου.

Οι τοπικές μονάδες δημιούργησαν περιφερειακά όργανα (ταμείο ή ομοσπονδία) στη βάση της αρχής της επικουρικότητας, για τον καλύτερο συντονισμό των δραστηριοτήτων τους. Το περιφερειακό ταμείο είναι συνεταιριστική τράπεζα περιορισμένης ευθύνης, μεταβλητού ή σταθερού κεφαλαίου. Σκοπός του περιφερειακού ταμείου είναι η προώθηση των εργασιών των τοπικών μονάδων με την προσφορά εξειδικευμένων εργασιών, την τεχνική βοήθεια και τη διασφάλιση της ρευστότητας και της φερεγγυότητας. Επιπλέον, το περιφερειακό ταμείο μπορεί να αναπτύξει δική του στρατηγική σε επίπεδο περιφέρειας, στο πλαίσιο της γενικής στρατηγικής του *group*. Το συνεταιριστικό κεφάλαιο καταβάλλεται κυρίως από τις τοπικές μονάδες και η εκλογή των οργάνων γίνεται στη βάση της συνεταιριστικής αρχής «ένας άνθρωπος, μία ψήφος». Ο έλεγχος των λογιστικών καταστάσεων γίνεται τόσο από εξωτερικούς ελεγκτές όσο και από τις επιθεωρήσεις του κεντρικού μηχανισμού. Επιπλέον

³ Πιστωτικοί συνεταιρισμοί των γεωργών που αναπτύχθηκαν με μικρή κεφαλαιακή βάση, μεσομακροπρόθεσμα δάνεια μόνο σε συνεταίρους, χωρίς διανομή πλεονάσματος και δραστηριότητα αυστηρά καθορισμένη γεωγραφικά.

υπόκειται στον έλεγχο των Εθνικών τραπεζικών αρχών. Οι περιφερειακές ομοσπονδίες είναι, κατά κανόνα, σωματεία και αποτελούν τα πολιτικά και συνδικαλιστικά όργανα των περιφερειακών groups.

Σε κεντρικό επίπεδο λειτουργούν δύο χωριστά όργανα, το κεντρικό ταμείο και η εθνική ομοσπονδία. Η νομική μορφή του κεντρικού ταμείου ποικίλει από ανώνυμη εταιρεία μεταβλητού κεφαλαίου, ανώνυμη εταιρεία κοινού ή δημοσίου δικαίου. Ο ρόλος του απορρέει από την αρχή της επικουρικότητας. Αποτελεί το κεντρικό όργανο που διασφαλίζει τη ρευστότητα, τη φερεγγυότητα και την αλληλεγγύη των μονάδων. Διαχειρίζεται τα διαθέσιμα των περιφερειακών groups, εκδίδει ομολογιακά δάνεια για λογαριασμό τους, διαχειρίζεται συμβατικά εγγυητικά κεφάλαια και ασκεί τις διεθνείς δραστηριότητες για λογαριασμό των groups. Επιπλέον, τα κεντρικά ταμεία αναπτύσσουν αυτόνομη δραστηριότητα για την εξυπηρέτηση των πελατών τους. Στις εθνικές ομοσπονδίες συμμετέχουν κυρίως, οι περιφερειακές ομοσπονδίες και οργανισμοί που δημιουργούνται από τα περιφερειακά ταμεία. Αποτελούν σωματεία χωρίς εμπορική δραστηριότητα που εκπροσωπούν τα groups στις εθνικές αρχές και στους διεθνείς οργανισμούς.

Β. Το σύστημα των λαϊκών τραπεζών. Η οργάνωση αυτή στηρίζεται σε δύο επίπεδα (περιφερειακό και εθνικό) με δυαδικό χαρακτήρα στο εθνικό επίπεδο (συνύπαρξη εθνικής ομοσπονδίας και εθνικού ταμείου). Το σύστημα αυτό βασίζεται στην αρχή της επικουρικότητας και προέρχεται από τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς τύπου Schulze-Delitzsch¹. Οι τράπεζες της μορφής αυτής είναι αριθμητικά λιγότερες αλλά λειτουργικά ισχυρότερες από τα τοπικά ταμεία της προηγούμενης μορφής και ασκούν τις δραστηριότητες τους σε μεγαλύτερη γεωγραφική έκταση (περιφέρεια) απευθύνονται στον παραγωγικό πληθυσμό των αστικών περιοχών. Το μοντέλο αυτό εφαρμόζεται στο group των Λαϊκών τραπεζών της Γαλλίας και της Αυστρίας. Είναι συνεταιριστικές εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, μεταβλητού ή σταθερού κεφαλαίου και αναγνωρίζονται από τις εθνικές τραπεζικές αρχές ως πλήρη τραπεζικά ιδρύματα. Για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας απαιτείται ελάχιστο αρχικό κεφάλαιο ενώ οι συνεταίροι μπορεί να είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Επιτρέπονται οι συναλλαγές και με μη μέλη. Ο έλεγχος ασκείται από ορκωτούς ελεγκτές, από το αρμόδιο κεντρικό όργανο και από τις αρμόδιες εθνικές τραπεζικές αρχές. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των Λαϊκών τραπεζών στη Γαλλία είναι οι δεσμοί τους με τις εταιρείες Αμοιβαίων Εγγυήσεων.

Η δημιουργία των κεντρικών οργάνων των τραπεζών αυτών απορρέει από την αρχή της επικουρικότητας. Στη Γαλλία υπάρχουν δύο κεντρικά όργανα ενώ στην Αυστρία λειτουργεί μόνο Κεντρική τράπεζα. Το κεντρικό ταμείο της Γαλλίας είναι ανώνυμη τραπεζική εταιρεία σταθερού κεφαλαίου ενώ η κεντρική τράπεζα στην Αυστρία είναι ανώνυμη εμπορική

¹ αστικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί των βιοτεχνών βασισμένοι στις αρχές της δημοκρατικής διαχείρισης, της αλληλεγγύης ευθύνης και της αυτοβοήθειας. Αναπτύχθηκαν με σημαντικό συνεταιριστικό κεφάλαιο, βραχυπρόθεσμα δάνεια, διανομή κερδών και η λειτουργία τους βασίστηκε σε εμπορικούς κανόνες.

εταιρεία με μετόχους τις τράπεζες του πρώτου επιπέδου. Αποτελούν τον κεντρικό τραπεζικό, οικονομικό και τεχνικό οργανισμό των Λαϊκών τραπεζών στις οποίες παρέχουν εξειδικευμένες εργασίες και συμπληρώνουν την πιστωτική τους δραστηριότητα για τις χρηματοδοτήσεις μεγάλης κλίμακας. Και στις δύο περιπτώσεις υπάρχουν εγγυοδοτικοί μηχανισμοί για την εγγύηση των καταθέσεων, μέχρι ορισμένο ύψος, και την παροχή κεφαλαίου «ανάπτυξης» και «ασφάλειας» για όσες Λαϊκές τράπεζες αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες.

Γ. Το σύστημα Rabobank. Το μοντέλο αυτό διαρθρώνεται σε δύο επίπεδα (τοπικό και εθνικό) και βασίζεται στις αρχές της επικουρικότητας και της συλλογικότητας⁵. Σύμφωνα με την αρχή της συλλογικότητας το πιστωτικό συνεταιριστικό group αναγνωρίζεται από τις αρμόδιες τραπεζικές αρχές ως ενιαία τραπεζική οντότητα. Σε τοπικό επίπεδο λειτουργούν πολυάριθμα ταμεία (τράπεζες) ενώ σε εθνικό επίπεδο δεν υπάρχουν ομοσπονδίες αλλά το κεντρικό ταμείο αποτελεί τον κεντρικό τραπεζικό και οικονομικό οργανισμό και το όργανο συντονισμού, στρατηγικής, ελέγχου και εκπροσώπησης των τοπικών μονάδων. Ορισμένες υποχρεώσεις που απορρέουν από την τραπεζική νομοθεσία δεν εφαρμόζονται σε κάθε μονάδα χωριστά αλλά με βάση τη συνολική κατάσταση του κεντρικού οργανισμού, εφόσον οι υποχρεώσεις τους είναι αλληλέγγυες. Η οργάνωση αυτή εφαρμόζεται στα συνεταιριστικά group του Βελγίου, της Ολλανδίας και της Φιλανδίας.

Οι τοπικές τράπεζες είναι συνεταιριστικές εταιρείες περιορισμένης ευθύνης με μεταβλητό κεφάλαιο που ασκούν τη δραστηριότητα τους σε καθορισμένη γεωγραφική περιοχή. Τα διοικητικά όργανα εκλέγονται από την Γενική Συνέλευση όπου ισχύει η αρχή «ένας άνθρωπος, μία ψήφος». Ο έλεγχος ασκείται από ορκωτούς ελεγκτές και από το κεντρικό όργανο ενώ οι εθνικές τραπεζικές αρχές διατηρούν το δικαίωμα ελέγχου. Οι τοπικές τράπεζες δραστηριοποιούνται στο σύνολο των τραπεζικών εργασιών στα πλαίσια των κανόνων που έχουν τεθεί από το κεντρικό όργανο και στη γεωγραφική περιοχή της αρμοδιότητας τους.

Οι κεντρικές τράπεζες λειτουργούν ως συνεταιριστικές τράπεζες περιορισμένης ευθύνης με μετόχους τις τοπικές τράπεζες (ανάλογα με το μέγεθος τους). Η αρχή της αναλογικότητας ισχύει ως προς το δικαίωμα ψήφου ενώ λαμβάνεται μέριμνα ώστε να υπάρχει γεωγραφική εκπροσώπηση στο διοικητικό συμβούλιο. Αποτελούν τραπεζικούς και οικονομικούς οργανισμούς που προσφέρουν στα μέλη τους εξειδικευμένες υπηρεσίες ενώ αναπτύσσουν δραστηριότητα για ίδιο λογαριασμό. Λειτουργούν σαν όργανα στρατηγικής, συντονισμού, εκπροσώπησης και ελέγχου των τοπικών τραπεζών. Με στόχο το συντονισμό των τοπικών τραπεζών και τη διασφάλιση της καλύτερης συνεργασίας και υποστήριξης τους, οι κεντρικές τράπεζες δημιουργούν περιφερειακά γραφεία. Επιπλέον, έχουν θεσπίσει όργανα στα οποία

⁵ Σύμφωνα με την αρχή της συλλογικότητας, το κεντρικό όργανο, στο οποίο έχουν εκχωρηθεί σημαντικές αρμοδιότητες, κατευθύνει συλλογικά τις τοπικές τράπεζες.

συμμετέχουν και οι τοπικές τράπεζες όπου συζητούνται θέματα και συγκεκριμενοποιούνται αποφάσεις που αφορούν την πολιτική του group.

1.5 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Από το 1970 οι συνεταιριστικές τράπεζες στην Ευρώπη εκπροσωπούνται από την «Ευρωπαϊκή Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών» με έδρα τις Βρυξέλλες. Η Ένωση έχει αναγνωριστεί επίσημα από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχει μέλη από όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και από τη Βουλγαρία, Πολωνία, Ρουμανία, Τσεχία, Ουγγαρία και Κύπρο (Guido Ravoet, 1996). Στα τέλη του 2000 η ένωση αριθμούσε 4.779 τοπικές ή περιφερειακές τράπεζες με 42 εκατομμύρια μέλη.

Με βάση το σύνολο των καταθέσεων οι συνεταιριστικές τράπεζες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών κατέχουν μερίδιο αγοράς 17% (Ευρωπαϊκή Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών – *www.gebc.org*). Οι πίνακες που ακολουθούν εμφανίζουν τα συνολικά μεγέθη των συνεταιριστικών τραπεζών των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών..

Οι συνεταιριστικές τράπεζες δεν έχουν την ίδια βαρύτητα σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη Γαλλία, Γερμανία, Αυστρία, Φιλανδία, Ιταλία, Ολλανδία, Βέλγιο και Λουξεμβούργο μεγάλο μέρος της τραπεζικής πίστης έχει τις ρίζες του στη συνεταιριστική παράδοση. Στις υπόλοιπες χώρες, λόγω των περιοριστικών διατάξεων που ίσχυαν μέχρι το 1980, οι συνεταιριστικές τράπεζες είχαν μικρή δραστηριότητα. Η απελευθέρωση των εθνικών χρηματοπιστωτικών αγορών από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 είχε σαν αποτέλεσμα την ταχεία ανάπτυξη των συνεταιριστικών τραπεζών οι οποίες αύξησαν σημαντικά το μερίδιο της αγοράς τους σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες (Guido Ravoet, 1996).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ (τα ποσά σε εκατ.€)

ΧΩΡΕΣ ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΚΑΤ/ΜΑΤΑ	ΜΕΛΗ	ΠΕΛΑΤΕΣ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	ΕΝ/ΤΙΚΟ	ΚΑΤ/ΣΕΙΣ	ΔΑΝΕΙΑ	ΜΕΡΙΔΙΟ ΑΓΟΡΑΣ
ΒΕΛΓΙΟ									
Credit Professionel	9	184			677	3.000	1.600	1.200	
ΔΑΝΙΑ									
Sammenslutningen Danske Andelskasser	40	85	57.000	104.000	450	893	710	502	0,5%
ΓΕΡΜΑΝΙΑ									
BVR	1.794	17.490	15.039.851	30.000.000	169.338	534.800	375.400	332.700	16,2%
ΙΡΑΝΔΙΑ									
ACC bank		50		206.000	670	3.154	1.974	2.264	2,3%
Irish League of Credit Unions		534	2.068.631	2.068.631	1.700	4.301	3.657	2.709	6,5%
ΙΣΠΑΝΙΑ									
Union National de Cooperatives de Credito	89	3.947	1.396.954	7.817.286	14.446	38.865	32.247	25.986	6,0%
ΓΑΛΛΙΑ									
Credit Agricole	52	7.679	5.511.525	16.000.000	97.814	535.700	318.400	253.800	22,0%
Credit Mutuel	18	3.198	5.575.268	9.629.524	28.850	151.266	67.455	68.349	7,1%
Banques Populaires	30	2.145	2.000.000	5.200.000	33.000	195.789	82.643	84.000	7,7%
Credit Cooperatif	34	250	140.000	320.000	2.480	8.400	5.000	5.300	0,5%
ΕΛΛΑΔΑ									
Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος	29	63	95.059	95.059	405	557	325	390	
ΙΤΑΛΙΑ									
Assoc Nazionale Fra le Banche Popolari	85	6.100	1.150.000	7.000.000	63.000	313.000	186.500	190.000	20,4%
FEDERCASE	499	2.958	584.930	1.181.018	22.672	71.000	56.800	43.500	6,5%
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ									
Caisse Centrale Raiffeissen	35	73	5.096	114.883	384	2.536	2.241	1.186	6,0%
ΟΛΛΑΝΔΙΑ									
Rabobank Nederland	397	2.275	550.000	9.000.000	55.098	342.920	146.705	191.666	30,0%
ΑΥΣΤΡΙΑ									
Osterreichische Raiffeisenbanken	623	1.885	1.678.800	3.500.000	27.177	97.467	57.131	63.840	24,0%
Osterreichische Genossenschaftsverband	71	588	650.000	900.000	5.046	24.710	10.360	13.480	5,6%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ									
FENACAM	139	540	300.000	1.500.000	3.500	7.065	6.086	4.840	5,0%
ΦΙΛΑΝΔΙΑ									
Okobank	245	709	875.000	2.916.000	8.535	27.086	17.118	20.260	31,0%
ΣΟΥΗΔΙΑ									
Landshypotek	10	10	69.216	69.216	107	3.787		3.602	
ΑΓΓΛΙΑ									
The Co-operative Bank		146		2.210.000	4.117	10.590	8.091	5.247	2,0%
ΣΥΝΟΛΟ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΜΕΛΩΝ	4.199	50.909	37.747.330	99.831.617	539.466	2.376.886	1.380.443	1.314.821	17,0%

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΑ ΜΕΛΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΟΠΙΚΩΝ / ΠΕΡ/ΚΩΝ	ΚΑΤ/ΜΑΤΑ	ΜΕΛΗ	ΠΕΛΑΤΕΣ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	ΜΕΡΙΔΙΟ ΑΓΟΡΑΣ
ΚΥΠΡΟΣ									
Co- operative Central bank	360	464	481.915	500.000	1.807	5.214	4.196	4.196	31,3%
ΟΥΓΓΑΡΙΑ									
National federation of savings co-operatives	175	1.662	1.800.000	3.000.000	7.140	2.240	1.600	840	6,3%
ΠΟΛΩΝΙΑ									
Krajowy Związek bankow Spoldzielczych	11	2.023	2.600.000	7.472.800	25.694	4.688	3.434	2.492	4,3%
ΣΥΝΟΛΟ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΩΝ ΜΕΛΩΝ	546	4.149	4.881.915	10.972.800	34.641	12.142	9.230	7.528	
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΕΣ									
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ									
Central Co-operative bank	34	128	5.800	115.274	982	102	81	53	2,2%
ΙΡΛΑΝΔΙΑ									
Bord Iascaigh Mhara/ Irish Sea Fisheries Board					120	16	6	4	
ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΩΝ	34	128	5.800	115.274	1.102	118	87	57	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	4.779	55.186	42.635.045	110.919.691	575.209	2.389.146	1.389.760	1.322.406	

Πηγή : Ευρωπαϊκή Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών – www.gebc.org

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΧΩΡΕΣ ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ	ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ/ ΜΕΛΗ	ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ/ ΜΕΛΗ	ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ/ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ/ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ
ΒΕΛΓΙΟ				
Credit Professionel			40,0%	75,0%
ΔΑΝΙΑ				
Sammenslutningen Danske Andelskasser	12.456	8.807	56,2%	70,7%
ΓΕΡΜΑΝΙΑ				
BVR	24.960	22.121	62,2%	88,6%
ΙΡΛΑΝΔΙΑ				
ACC bank			71,8%	114,7%
Irish League of Credit Unions	1.768	1.310	63,0%	74,1%
ΙΣΠΑΝΙΑ				
Union National de Cooperatives de Credito	23.084	18.602	66,9%	80,6%
ΓΑΛΛΙΑ				
Credit Agricole	57.770	46.049	47,4%	79,7%
Credit Mutuel	12.099	12.259	45,2%	101,3%
Banques Populaires	41.322	42.000	42,9%	101,6%
Credit Cooperatif	35.714	37.857	63,1%	106,0%
ΕΛΛΑΔΑ				
Ενωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος	3.419	4.103	70,0%	120,0%
ΙΤΑΛΙΑ				
Assoc Nazionale Fra le Banche Popolari	162.174	165.217	60,7%	101,9%
FEDERCASE	97.106	74.368	61,3%	76,6%
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ				
Caisse Centrale Raiffeissen	439.757	232.732	46,8%	52,9%
ΟΛΛΑΝΔΙΑ				
Rabobank Nederland	266.736	348.484	55,9%	130,6%
ΑΥΣΤΡΙΑ				
Oesterreichische Raiffeisenbanken	34.031	38.027	65,5%	111,7%
Oesterreichische Genossenschaftsverband	15.938	20.738	54,6%	130,1%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ				
FENACAM	20.287	16.133	68,5%	79,5%
ΦΙΛΑΝΔΙΑ				
Okobank	19.563	23.154	74,8%	118,4%
ΣΟΥΗΔΙΑ				
Landshypotek	0	52.040	95,1%	
ΑΓΓΛΙΑ				
The Co-operative Bank			49,5%	64,8%
ΣΥΝΟΛΟ ΤΑΚΤΙΚΩΝ ΜΕΛΩΝ	36.571	34.832	55,3%	95,2%

Πηγή : ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΑ ΜΕΛΗ	ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ/ ΜΕΛΗ	ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ/ ΜΕΛΗ	ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ/ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ/ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ
ΚΥΠΡΟΣ				
Co-operative Central bank	8.707	8.707	80,5%	100,0%
ΟΥΓΓΑΡΙΑ				
National federation of savings co-operatives	889	467	37,5%	52,5%
ΠΟΛΩΝΙΑ				
Krajowy Związek bankow Spoldzielczych	1.321	958	53,2%	72,6%
ΣΥΝΟΛΟ ΣΥΝ/ΜΕΝΩΝ ΜΕΛΩΝ	1.891	1.542	62,0%	81,6%
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΕΣ				
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ				
Central Co-operative bank	13.966	9.138	52,0%	65,4%
ΙΡΛΑΝΔΙΑ				
Bord lascaigh Mhara/Irish Sea Fisheries Board			25,0%	66,7%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΩΝ	15.000	9.828	48,3%	65,5%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	32.597	31.017	55,4%	95,2%

Πηγή : ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι η παρουσία του συνεταιριστικού τραπεζικού τομέα στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες είναι σημαντική. Η κύρια αιτία της παρουσίας αυτής είναι η πρόσφατη αξιοποίηση του « universal banking». Στις συνεταιριστικές τράπεζες τύπου Raiffeissen υπάρχει ισχυρότερη συμμετοχή των αγροτών και των μισθωτών ενώ στις τράπεζες τύπου Schulze-Deitzsch υπερέχουν οι μικροί βιομήχανοι, οι έμποροι και οι επαγγελματίες (Γοργογιάννη, 1996).

Επισημαίνεται ότι τα στοιχεία της Ένωσης Συνεταιριστικών Ελλάδος περιλαμβάνουν εκτός από τα οικονομικά μεγέθη των συνεταιριστικών τραπεζών και τα στοιχεία 15 πιστωτικών συνεταιρισμών. Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία η Ελλάδα βρίσκεται στην τελευταία θέση μεταξύ των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών όσον αφορά το συνολικό ενεργητικό, τις χορηγήσεις και τις καταθέσεις. Αν λάβουμε υπόψη μας τους δείκτες καταθέσεις / μέλη και χορηγήσεις / μέλη, η χώρα μας απέχει πολύ από τα μεγέθη όλων των άλλων χωρών. Αντίθετα η χώρα μας εμφανίζει τον υψηλότερο βαθμό αξιοποίησης των χρηματοδοτικών της πόρων (δείκτης χορηγήσεις/ καταθέσεις) και επίσης βρίσκεται στις πρώτες θέσεις όσον αφορά το βαθμό ωρίμανσης των χορηγήσεων (χορηγήσεις/ ενεργητικό).

Στη συνέχεια σχολιάζονται τα βασικά μεγέθη, η δομή και ο τρόπος λειτουργίας των συνεταιριστικών τραπεζών στις χώρες στις οποίες η συνεταιριστική πίστη έχει αναπτυχθεί περισσότερο.

1.5.1 ΓΑΛΛΙΑ

Από το 1984 ο τραπεζικός νόμος στη Γαλλία αναγνώρισε τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς ως τράπεζες πολλαπλών συναλλαγών με δυνατότητα να παρέχουν όλες τις τραπεζικές εργασίες (Ζαββός, 1993). Η συνεταιριστική πίστη στη Γαλλία παρέχεται από την Credit Agricole, την Credit Mutuel, τις Λαϊκές Τράπεζες και τις συνεταιριστικές τράπεζες.

Η Αγροτική Τράπεζα της Γαλλίας (Credit Agricole) κατέχει την πρώτη θέση στη Γαλλική και την Ευρωπαϊκή αγορά ενώ κατατάσσεται στη 7^η θέση παγκοσμίως από μέγεθος ενεργητικού. Ο όμιλος της Credit Agricole επεκτείνει συνεχώς τη δραστηριότητα του στις διεθνείς χρηματοοικονομικές αγορές. Η οργάνωση σε τρία επίπεδα- τοπικά ταμεία, περιφερειακά ταμεία και εθνικό ταμείο της επιτρέπει τον έλεγχο, την αποτελεσματικότητα και την επαφή με τον πελάτη. Χαρακτηρίζεται ως ο τραπεζίτης της γεωργίας, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της στεγαστικής πίστης. Οι θυγατρικές της καλύπτουν όλο το φάσμα του χρηματοπιστωτικού τομέα. Από το 2000 η Credit Agricole δραστηριοποιείται και στη χώρα μας με τη συμμετοχή της σε Ελληνική τράπεζα.

Οι Λαϊκές τράπεζες, οι οποίες δραστηριοποιούνται κυρίως στον τομέα της χρηματοδότησης των μικρών και μεσαίων μεταποιητικών και εμπορικών επιχειρήσεων. Στις λαϊκές τράπεζες ανήκουν 30 τοπικές τράπεζες που χρηματοδοτούν κυρίως μικρομεσαίες επιχειρήσεις –μέλη τους και έχουν θυγατρικές εταιρείες εξειδικευμένες στο σύνολο των εργασιών του χρηματοπιστωτικού τομέα. Έχουν ισχυρή παρουσία στην αγορά των επαγγελματο – βιοτεχνών και στον αγροτικό τομέα.

Η Credit Mutuel (χαρακτηριστική συνεταιριστική τράπεζα τύπου Raiffeisen) είναι οργανωμένη κατά τα πρότυπα του ομοσπονδιακού μοντέλου οργάνωσης με δυαδικό σύστημα σε όλα τα επίπεδα (χρηματοοικονομικές μονάδες και διοικητικές μονάδες που τις ελέγχουν και προωθούν τα συμφέροντά τους). Δέχονται καταθέσεις ελεύθερα, αλλά χρηματοδοτούν, κυρίως με μεσομακροπρόθεσμα δάνεια, μόνο τα μέλη τους. Οι θυγατρικές της δραστηριοποιούνται στο χρηματοπιστωτικό τομέα στο χώρο των ασφαλειών, της διαχείρισης κεφαλαίων, του επιχειρηματικού κεφαλαίου και της χρηματοδοτικής μίσθωσης και εκτός χρηματοπιστωτικού τομέα στις επικοινωνίες, ταξίδια και πληροφορική.

Στις συνεταιριστικές τράπεζες ανήκουν οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί οι οποίοι έχουν μέλη μη αγροτικούς συνεταιρισμούς και ενώσεις.

1.5.2 ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Η Γερμανία αποτέλεσε την κοιτίδα γέννησης του Ευρωπαϊκού Συνεταιριστικού πιστωτικού συστήματος. Οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί στη Γερμανία αναπτύχθηκαν είτε σαν πιστωτικοί συνεταιρισμοί με μικτή κεφαλαιακή βάση και δραστηριότητα αυστηρά καθορισμένη γεωγραφικά είτε σαν συνεταιρισμοί με σημαντικό κεφάλαιο και λειτουργία βασισμένη σε εμπορικούς κανόνες (Γοργογιάννη, 1996). Οι συνεταιρισμοί αυτοί εξελίχθηκαν σε λαϊκές τράπεζες προσανατολισμένες

στη χρηματοδότηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Ο ανταγωνισμός οδήγησε τους τοπικούς συνεταιρισμούς στη δημιουργία συντονιστικών και ελεγκτικών μονάδων σε επίπεδο περιφέρειας και στην ίδρυση πιστωτικών ιδρυμάτων σε εθνικό επίπεδο. Σήμερα η Εθνική Ομοσπονδία (*Bundesverband Volksbanken and Raiffeissen- BVR*) αποτελεί το πολιτικό και διοικητικό όργανο του συνεταιριστικού συστήματος στη Γερμανία στο οποίο ενσωματώθηκαν και οι αντίστοιχες λαϊκές και αγροτικές τράπεζες της πρώην Ανατολικής Γερμανίας.

1.5.3 ΙΤΑΛΙΑ

Οι κυριότερες μορφές παροχής συνεταιριστικής πίστης είναι τα *Casse Rurali ed Artigiani* και οι *Banche Popolari*. Για τη βελτίωση της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών και για την πραγματοποίηση οικονομιών έχουν δημιουργηθεί θυγατρικές εταιρείες με εξειδίκευση σε όλο το φάσμα του χρηματοπιστωτικού τομέα.

1.5.4 ΑΥΣΤΡΙΑ

Με οργάνωση τύπου *Raiffeisen*, οι Αυστριακές τράπεζες *Osterreichische Raiffeisenbanken* είναι σήμερα ο πρώτος χρηματοδότης των μεσαίων τάξεων, της γεωργίας και της δασοκομίας και έχουν σημαντικό μερίδιο στους τομείς της βιοτεχνίας, του τουρισμού και του εμπορίου. Αντίστοιχα οι λαϊκές τράπεζες, *Osterreichische Genossenschaftsverband*, αποτελούν σημαντικό οικονομικό και κοινωνικό παράγοντα στη χώρα ενώ η προσχώρηση τους στην Διεθνή Συνομοσπονδία της Λαϊκής Πίστης και στην Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών της Ευρωπαϊκής Ένωσης βοήθησε στη διεθνοποίηση τους.

1.5.5 ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Η συνεταιριστική τράπεζα της Ολλανδίας προήλθε από τη συγχώνευση δύο τραπεζών το 1972 και σήμερα είναι ένας από τους κύριους τραπεζικούς οργανισμούς στη χώρα (30% της αγοράς). Είναι η δεύτερη τράπεζα από άποψη ενεργητικού ενώ είναι πρώτη σε πολλούς επιμέρους τομείς όπως η χρηματοδότηση της γεωργίας και το *retail banking*. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο κατατάσσεται στη 12^η θέση και σε παγκόσμιο επίπεδο βρίσκεται μεταξύ των 40 πρώτων. Έχει συνάψει στρατηγικές συμμαχίες με συνεταιριστικές τράπεζες άλλων χωρών με αποτέλεσμα οι πελάτες της να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες σε ολόκληρη σχεδόν την Ευρώπη. Στους πελάτες της προσφέρει πλήρη γκάμα τραπεζικών εργασιών

1.5.6 ΦΙΛΑΝΔΙΑ

Η *Okobank* ιδρύθηκε στο Ελσίνκι το 1902 και παρέχει το σύνολο των τραπεζικών εργασιών σε ιδιώτες και σε εταιρείες. Διαθέτει θυγατρικές στο χρηματοπιστωτικό τομέα και δραστηριοποιείται στο εξωτερικό με υποκαταστήματα και μέσω θυγατρικών εταιρειών.

1.5.7 ΚΥΠΡΟΣ

Η συνεταιριστική πίστη στη Κύπρο εμφανίστηκε στις αρχές του 20ου αιώνα και μέχρι το 1925 παρουσίασε μικρή ανάπτυξη. Το 1925 ιδρύθηκε η Γεωργική τράπεζα με σκοπό τη

χρηματοδότηση των αγροτών ενώ το δικαίωμα αυτό δόθηκε και σε συνεργατικές εταιρείες. Η συνεταιριστική πίστη στη Κύπρο ακολουθεί τις αρχές Raiffeisen. Σήμερα αικιοελεεί το δεύτερο πιστωτικό ίδρυμα με χορηγήσεις στη γεωργία, τον τουρισμό, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τη στεγαστική πίστη.

1.6 ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Οι κυριότερες τάσεις και εξελίξεις που χαρακτηρίζουν τον τομέα της συνεταιριστικής πίστης στην Ευρώπη είναι (Guido Ravoet, 1996):

- Η σημαντική διεύρυνση του πεδίου των δραστηριοτήτων με σύγχρονες χρηματοοικονομικές τεχνικές για τη χρηματοδότηση των φορέων οικονομικής δραστηριότητας.
- Η υιοθέτηση του προτύπου της τράπεζας πολλαπλών συναλλαγών και η αύξηση του μεγέθους τους μέσα από συγχωνεύσεις και διμερείς συνεργασίες. Αναπτύσσουν συνεργασίες σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο και αναζητούν μεγαλύτερη ισχύ στη συγκέντρωση και τη διακρατική συνεργασία.
- Απώλεια των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων και προνομίων.

Στη δεκαετία του 1980 η συνεταιριστική πίστη χαρακτηρίστηκε από την τάση επέκτασης των δραστηριοτήτων με σύγχρονες τεχνικές, αύξηση του μεριδίου της αγοράς και από την τάση περιορισμού ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων που ίσχυαν από το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας τους. Σήμερα υπάρχει έντονη ανάπτυξη συμφωνιών διμερούς συνεργασίας ανάμεσα στις συνεταιριστικές τράπεζες διαφόρων Ευρωπαϊκών χωρών. Οι συνεταιριστικές τράπεζες πρέπει να αναπτύξουν πολλαπλούς τρόπους συνεργασίας και να ευδυναμώσουν τους δεσμούς τους. Η συνεργασία είναι η καταλληλότερη λύση από άποψη κόστους και συμβάλλει στην αποφυγή έντονου ανταγωνισμού μεταξύ των συνεταιριστικών τραπεζών. Επιπλέον, η αύξηση στη διακίνηση προσώπων στην Ευρωπαϊκή Ένωση υποχρεώνει τις ευρωπαϊκές τράπεζες να επεκτείνουν τις δραστηριότητες τους και να εξυπηρετούν τους πελάτες τους πέρα από τα εθνικά σύνορα (Guido Ravoet, 1996).

Από τον Οκτώβριο του 1989 η Ευρωπαϊκή Ένωση των Συνεταιριστικών Τραπεζών υιοθέτησε μια διακήρυξη προθέσεων η οποία υπεγράφη από όλες τις οργανώσεις μέλη σύμφωνα με την οποία: «... Οι οργανώσεις μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ΣΤ διακηρύσσουν ότι είναι πρόθεση τους να προωθήσουν μια στενότερη συνεργασία μεταξύ των ως μέσο επίτευξης του διπλού στόχου υπεράσπισης των συμφερόντων μελών και των πελατών και ευδυναμώσης του Συνεταιριστικού Τραπεζικού τομέα σε όλη την έκταση της Ευρώπης. Ξεκινώντας από την κοινή τους κληρονομιά, βασισμένη στις συνεταιριστικές αρχές δημοκρατικής διοίκησης και αλληλεγγύης, μια προτιμησιακή συνεργασία μεταξύ των θα αποτελέσει το θεμέλιο λίθο μιας τέτοιας εξέλιξης...»

Σήμερα οι Ευρωπαϊκές Συνεταιριστικές Τράπεζες έχουν να αντιμετωπίσουν δύο προκλήσεις:

Την πρόκληση του ανταγωνισμού που τις αναγκάζει να βελτιώσουν τη διοίκηση τους με σύγχρονες μεθόδους και τεχνικές. Η ανάγκη αυτή μεταφράζεται σε μεγαλύτερη διαφάνεια στις σχέσεις τους με τα μέλη και με δεδομένο ότι αποτελούν δίκτυο τραπεζών πρέπει να

εκμεταλλευτούν το πλεονέκτημα της εγγύτητας με την αγορά για να πετύχουν υψηλότερες αποδόσεις.

Την διατήρηση των ιδιαιτεροτήτων τους έτσι ώστε να μη διαταραχθεί ο συνεταιριστικός τους χαρακτήρας από την προσπάθεια επέκτασης των δραστηριοτήτων τους. Με τον τρόπο αυτό πέρα από την οικονομική τους λειτουργία θα παίξουν σημαντικό ρόλο στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των χωρών τους. Για τον σκοπό αυτό οι συνεταιριστικές τράπεζες πρέπει:

- Να προστατεύουν την αυτονομία των τοπικών τραπεζών.
- Να συνεργάζονται με άλλους οικονομικούς παράγοντες και να ενισχύουν τα συνεταιριστικά δίκτυα στη Νότιο και Ανατολική Ευρώπη.
- Να προστατεύσουν τη φιλοσοφία τους και να συνεχίσουν να ικανοποιούν τις πιστωτικές ανάγκες εκείνων των ομάδων που δεν έχουν προσπέλαση στις παραδοσιακές τράπεζες.
- Να παραμείνουν αληθινά σχολεία δημοκρατίας καθώς αποτελούν κοινωνικά ιδρύματα όπου άνθρωποι με διαφορετική κουλτούρα και εκπαίδευση συναντώνται, συναλλάσσονται και μαθαίνουν να δρουν συλλογικά.

Εάν οι συνεταιριστικές τράπεζες «καταφέρουν, από τη μία πλευρά, να κερδίσουν το στοίχημα της παρουσίας τους στις τοπικές και περιφερειακές αγορές έχοντας ένα βέλτιστο επιχειρηματικό μέγεθος λαμβανομένων υπόψη των τοπικών και περιφερειακών σχέσεων, και, από την άλλη πλευρά, να προσφέρουν στην παραδοσιακή τους πελατεία μία καθολική τραπεζική εξυπηρέτηση ευρωπαϊκής κλίμακας χάρη στα κεντρικά συνεταιριστικά ιδρύματα, έχουν μεγάλες πιθανότητες να ισχυριστούν ότι αναπνύσουν τη θέση τους αδιάλειπτα και όχι αποσπασματικά» (Guido Ravoet, 1996).

2 ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Βασική επιδίωξη της νομοματικής πολιτικής της χώρας για σειρά ετών απετέλεσε ο επηρεασμός της κατανομής των οικονομικών πόρων. Στο πλαίσιο αυτό καθιερώθηκε από τη δεκαετία του 1950 ένα πολύπλοκο σύστημα πιστωτικών κανόνων και ρυθμίσεων που συνδυάστηκε με την καθιέρωση ποικιλίας τραπεζικών επιτοκίων. Το σύστημα αυτό διατηρήθηκε μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980, όταν άρχισε να δίνεται νέα κατεύθυνση στη νομοματική πολιτική και να προετοιμάζεται το έδαφος για την εναρμόνιση της Ελληνικής οικονομίας με τον Ευρωπαϊκό χώρο. Η πολιτική που ακολουθήθηκε διαμόρφωσε το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα το οποίο χαρακτηρίζεται από:

Την παρουσία του κράτους στον τραπεζικό χώρο. Πέρα από τον εποπτικό και ρυθμιστικό ρόλο του κράτους στο τραπεζικό σύστημα μέσω της Τράπεζας της Ελλάδος, η παρουσία του στον πιστωτικό τομέα επεκτείνεται μέσω του ελέγχου που ασκεί στις μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες και στους ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς. Ο ρόλος του κράτους είναι καθοριστικός στην εξέλιξη του τραπεζικού συστήματος. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μείωση της παρουσίας του κράτους με την πώληση των Τραπεζών Μακεδονίας – Θράκης, Κρήτης, Κεντρικής Ελλάδος, Ιονικής, ΕΤΒΑ και τη μετοχοποίηση της Αγροτικής. Έτσι, η παρουσία του κράτους στον τραπεζικό

χώρο περιορίστηκε στον έλεγχο του ομίλου της Εθνικής, της Εμπορικής και των ειδικών πιστωτικών οργανισμών.

Ένα **πολύπλοκο σύστημα νομισματικών κανόνων** το οποίο συνδυάστηκε με διοικητικά καθοριζόμενα επιτόκια με σκοπό να δοθούν κίνητρα ανάπτυξης σε επιλεγμένους κλάδους της οικονομίας ενώ ταυτόχρονα υπήρχαν αντικίνητρα ανάπτυξης ορισμένων δραστηριοτήτων, όπως το εισαγωγικό εμπόριο και η καταναλωτική πίστη και τέλος να διατηρηθεί χαμηλό το κόστος χρηματοδότησης του δημοσίου τομέα. Ο καθορισμός των τραπεζικών επιτοκίων και οι δύσκαμπτοι κανόνες δημιούργησαν ανισορροπία στη προσφορά και τη ζήτηση πιστώσεων και κατέστησαν περιττό τον ανταγωνισμό μεταξύ των τραπεζών. Οι δεσμεύσεις επί των καταθέσεων, οι δεσμεύσεις-αποδεσμεύσεις επί των χορηγήσεων και ο διοικητικός καθορισμός των επιτοκίων μείωσαν τις επιλογές των τραπεζών ως προς τη διαχείριση των στοιχείων ευεργητικού και παθητικού τους και επομένως ως προς τη διαμόρφωση του καθαρού κέρδους. Η εικόνα αυτή άρχισε να ανατρέπεται από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 και η τραπεζική αγορά σήμερα έχει προσαρμοστεί στα ευρωπαϊκά πρότυπα και η ανταγωνιστικότητα των Ελληνικών τραπεζών έχει αυξηθεί.

Η εξάρτηση της Τράπεζας της Ελλάδος από την εκάστοτε κυβέρνηση με το διορισμό της διοίκησης της και την άσκηση της νομισματικής, πιστωτικής και συναλλαγματικής πολιτικής από την Νομισματική Επιτροπή η οποία ήταν κυβερνητικό όργανο. Με τον Ν.1266/82 καταργήθηκε η Νομισματική Επιτροπή και ανατέθηκε στην Τράπεζα της Ελλάδος η εφαρμογή της νομισματικής, πιστωτικής και συναλλαγματικής πολιτικής. Η νομοθετική κατοχύρωση της ανεξαρτησίας της Τράπεζας της Ελλάδος, που προβλέπεται από την συνθήκη του Μάαστριχτ για όλες τις κεντρικές τράπεζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έγινε με τον Ν 2548/19.12.1997.

Η συγκέντρωση του τραπεζικού συστήματος στις περιοχές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης αντανακλά τη συγκέντρωση των επιχειρηματικών και πιστωτικών αναγκών στις περιοχές αυτές. Η έλλειψη τοπικών τραπεζών στον Ελληνικό χώρο είναι χαρακτηριστικό το οποίο δεν παρατηρείται σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες.

Λόγω της πολιτικής που ακολουθήθηκε, το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα διατήρησε για μεγάλο χρονικό διάστημα το **μονοπώλιο του στη συγκέντρωση και τον έλεγχο των ιδιωτικών καταθέσεων**. Η ανυπαρξία εναλλακτικών επενδυτικών ευκαιριών σε χρηματικά περιουσιακά στοιχεία και ο σχεδόν μονοπωλιακός χαρακτήρας του τραπεζικού συστήματος στη χρηματοδότηση της οικονομίας, είχαν σαν αποτέλεσμα τη μεγάλη αύξηση της ρευστότητας της οικονομίας. Σήμερα, ο ρόλος της κεφαλαιαγοράς στη χρηματοδότηση της οικονομίας έχει αλλάξει. Την τελευταία δεκαετία η χρηματαγορά διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα. Ο αυξημένος ρόλος της χρηματαγοράς, η αναθέρμανση της δευτερογενούς αγοράς των ομολόγων και η λειτουργία της αγοράς των παραγώγων οδήγησε σε εντονότερο ανταγωνισμό το τραπεζικό σύστημα.

Παρά την πρόοδο και τον εκσυγχρονισμό της τελευταίας δεκαετίας, το επίπεδο αποδοτικότητας και παραγωγικότητας των Ελληνικών τραπεζών παραμένει χαμηλότερο των αντιστοίχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Banking in Europe- data 1994-1997). Τα βασικότερα αίτια της διαφοράς αυτής αφορούν στις οργανωτικές αδυναμίες, την περιορισμένη χρήση σύγχρονης τραπεζικής

τεχνολογίας, το μικρό μέγεθος, την έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και το υψηλό λειτουργικό κόστος ειδικά των υπό κρατικό έλεγχο τραπεζών. Στο πλαίσιο της προσπάθειας απελευθέρωσης του τραπεζικού συστήματος και εναρμόνισης του με τα αντίστοιχα των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ελληνική κυβέρνηση υιοθέτησε μια σειρά μέτρων που αφορούν:

- ❑ Του εποπτικού ρόλου της Τράπεζας της Ελλάδος.
- ❑ Την κατάργηση των κατασταλτικών ελέγχων και την άσκηση προληπτικού ελέγχου εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- ❑ Την απελευθέρωση των επιτοκίων.
- ❑ Την κατάργηση των πιστωτικών περιορισμών και κανόνων.
- ❑ Την κατάργηση της αποκλειστικής άσκησης ορισμένων δραστηριοτήτων μόνο από συγκεκριμένες τράπεζες (αγροτική πίστη, στεγαστική πίστη).
- ❑ Τη σταδιακή απελευθέρωση της διαχείρισης του ενεργητικού των τραπεζών.
- ❑ Την ενδυνάμωση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου και την ίδρυση νέων αγορών.
- ❑ Την αύξηση του ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών με σκοπό τη μείωση του λειτουργικού κόστους, τη βελτίωση της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών και την προσφορά νέων προϊόντων.

Με τις μεταβολές στο θεσμικό πλαίσιο διαφοροποιήθηκε ο ανταγωνισμός ανάμεσα στα πιστωτικά ιδρύματα, μέσω της παροχής νέων προϊόντων. Εκτός από τον ανταγωνισμό μεταξύ των τραπεζών αναπτύσσεται και ανταγωνισμός μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων, χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων και κεφαλαιαγοράς.

Οι βασικές αρχές της κοινοτικής νομοθεσίας για τον χρηματοπιστωτικό τομέα περιλαμβάνονται στη Δεύτερη Κοινοτική Τραπεζική Οδηγία η οποία υιοθετήθηκε στις 15/12/1989 (649/89) και είναι:

- ❑ Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και του εποπτικού ελέγχου από τη χώρα καταγωγής.
- ❑ Ο καθορισμός των ελαχίστων προϋποθέσεων για την παροχή άδειας εγκαθίδρυσης τραπεζικού ιδρύματος.
- ❑ Ο καθορισμός καταλόγου συγκεκριμένων δραστηριοτήτων.
- ❑ Η επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων και ο καθορισμός του συντελεστή φερεγγυότητας σε 8%.

Το κοινοτικό δίκαιο έχει ενσωματωθεί στη Ελληνική νομοθεσία με τον Ν.2076/92 και τον Ν.2396/96 για τις επενδυτικές υπηρεσίες και την κεφαλαιακή επάρκεια.

Με μεταγενέστερες οδηγίες ρυθμίστηκαν θέματα που αφορούν:

- ❑ Τα ίδια κεφάλαια (89/299/ΕΟΚ- 2053/92 ΠΔ/ΤΕ)
- ❑ Τον συντελεστή φερεγγυότητας (89/647/ΕΟΚ – 2054/92 ΠΔ/ΤΕ)
- ❑ Τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα (92/121/ΕΟΚ- 2246/93 & 2279/93 ΠΔ/ΤΕ)

- Την άσκηση της εποπτείας σε ενοποιημένη βάση (92/30/ΕΟΚ- 678/86,1737/90 & 2038/92 ΠΔ/ΤΕ)
- Το σύστημα εγγύησης καταθέσεων (94/19/ΕΟΚ- Ν2324/95)
- Το ξέπλυμα χρήματος (91/308/ΕΟΚ- Ν2331/95)

Οι αλλαγές που έχουν ήδη εμφανιστεί στο Ελληνικό τραπεζικό σύστημα στο πλαίσιο της πλήρους εναρμόνισης του με τα αντίστοιχα των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι:

- Ο εκσυγχρονισμός του εποπτικού συστήματος της Τράπεζας της Ελλάδος για να αντιμετωπίσει τη δραστηριότητα των τραπεζών σε νέα προϊόντα και την εφαρμογή νέων μεθόδων τραπεζικής διαχείρισης και πρακτικής.
- Αύξηση των ιδίων κεφαλαίων των εμπορικών τραπεζών μέσω ΧΑΑ με σκοπό την εναρμόνιση του συντελεστή κεφαλαιακής επάρκειας.
- Περιορισμός των συμμετοχών των τραπεζών σε μη τραπεζικές επιχειρήσεις.
- Εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων marketing και νέων τρόπων συναλλαγής με το κοινό (phone banking, electronic banking).
- Λειτουργία κάτω από συνθήκες έντονου ανταγωνισμού τόσο σε επίπεδο τιμών όσο και σε επίπεδο προσφερομένων υπηρεσιών.
- Εκσυγχρονισμός σε όλους τους τομείς με την εφαρμογή σύγχρονων συστημάτων και διαδικασιών για την διενέργεια τραπεζικών πράξεων, την παρακολούθηση του χαρτοφυλακίου και την πληροφόρηση της διοίκησης.
- Έμφαση στην επιλογή, αξιολόγηση, αξιοποίηση του προσωπικού με ιδιαίτερη έμφαση στη διαρκή επιμόρφωση.
- Συγκωνεύσεις και εξαγορές μεταξύ των τραπεζών, αφού η ενοποίηση του ευρωπαϊκού τραπεζικού χώρου κάνει τις μεγάλες Ελληνικές τράπεζες να φαίνονται μικρές.

2.1 Η ΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ο τραπεζικός τομέας των περισσότερων ευρωπαϊκών χωρών λειτουργεί, για αρκετά χρόνια, σε συνθήκες έντονου ανταγωνισμού και ανοικτής οικονομίας με αποτέλεσμα να είναι προετοιμασμένος για να λειτουργήσει στο περιβάλλον της Νομισματικής Ένωσης. Εκτιμάται ότι οι τράπεζες αυτές δεν θα έχουν σοβαρές μεταβολές στη διάρθρωση του χαρτοφυλακίου τους, εκτός από την προσαρμογή της λειτουργίας των προσφερομένων τραπεζικών υπηρεσιών στην εισαγωγή του ευρώ και τη γενικότερη θεώρηση της στρατηγικής τους στη νέα μεγάλη αγορά που δημιουργείται. Αντίθετα, ο Ελληνικός τραπεζικός τομέας θα πρέπει να θεωρηθεί ότι θα βρεθεί στο μεταίχμιο δυναμικών διεργασιών και εξελίξεων καθώς θα βρεθούν αντιμέτωπες με τις τάσεις (συγκωνεύσεις, διεθνείς συνεργασίες ..) που έχουν ήδη διαμορφωθεί στο ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα γεγονός που θα επιφέρει αλλαγές τόσο στην εσωτερική τους δομή και οργάνωση όσο και στην ανάπτυξη των εργασιών τους.

Η μετάβαση σε ένα ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα συνεπάγεται πιο σκληρό ανταγωνισμό μεταξύ των ευρωπαϊκών τραπεζών. Αρχικά οι ευρωπαϊκές τράπεζες θα αντιμετωπίσουν, εκτός από το κόστος μετατροπής, τη μείωση του όγκου των εργασιών τους και των εσόδων τους δεδομένου ότι δεν θα

γίνονται συναλλαγματικές πράξεις για τα νομίσματα που συμμετέχουν. Επιπλέον, η εφαρμογή της κοινής νομισματικής πολιτικής θα οδηγήσει στη μετατόπιση από τις εθνικές αγορές χρήματος στην ενιαία ευρωπαϊκή χρηματαγορά. Η ευρύτερη ευρωπαϊκή αγορά σημαίνει περισσότερες επιχειρηματικές ευκαιρίες αλλά και οξύτερο ανταγωνισμό. Η νομισματική ένωση θα απαλείψει επίσης τις διαφορές στα επιτόκια γεγονός που θα διευκολύνει τις καταθέσεις και τον δανεισμό μεταξύ των πελατών, θα δημιουργήσει μεγαλύτερη αγορά και μεγαλύτερο ανταγωνισμό με ουσιαστικές δυνατότητες κέρδους. Εκτιμάται ότι όλο και περισσότερες συναλλαγές θα διεκπεραιώνονται στο ενιαίο νόμισμα με αποτέλεσμα η ζημία από την έλλειψη συναλλαγματικών πράξεων να αντισταθμιστεί από τον αυξανόμενο όγκο συναλλαγών με τα νομίσματα τρίτων χωρών.

Στο πλαίσιο αυτό, κάθε τράπεζα πρέπει να επαναπροσδιορίσει τους στόχους της λαμβάνοντας υπόψη τις ανταγωνιστικές επιπτώσεις από την έλευση του ευρώ. Επιπλέον, ορισμένες εργασίες των Ελληνικών τραπεζών, όπως η χρηματοδότηση μεγάλων επιχειρήσεων, θα βρεθούν σε περιβάλλον έντονου ανταγωνισμού, γεγονός που συνεπάγεται χαμηλά περιθώρια κέρδους και κίνδυνο απώλειας των εργασιών αυτών. Αντίθετα τομείς όπως η καταναλωτική και στεγαστική πίστη, η χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων και γενικά οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες συναλλαγών μικρής αξίας προσφέρουν ικανοποιητικά περιθώρια κέρδους και ευνοϊκότερο πλαίσιο ανταγωνισμού.

Η σύγκλιση της οικονομίας μας και η συμμετοχή της χώρας μας στο ευρώ αναμένεται να δημιουργήσει περιβάλλον χαμηλού πληθωρισμού και επιτοκίων, συνθήκες που θα οδηγήσουν σε αύξηση της ζήτησης για χρηματοδότηση και κατά συνέπεια διεύρυνση της Ελληνικής Τραπεζικής αγοράς. Η ενδεχόμενη συρρίκνωση των κερδών των τραπεζών τα πρώτα χρόνια εφαρμογής του ευρώ θα αντισταθμιστεί από την αναβάθμιση του παραγωγικού τομέα της οικονομίας, αύξηση της παραγωγικής δραστηριότητας, που με τη σειρά του θα τροφοδοτήσει τον κύκλο των εργασιών των τραπεζών. Το νέο οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον που διαμορφώνεται ευδυναμώνει την προοπτική να δημιουργηθούν μέσω εξαγορών και συγχωνεύσεων μεγαλύτερα χρηματοοικονομικά ιδρύματα, που θα έχουν την ικανότητα να αντιμετωπίζουν τον ανταγωνισμό και την δυνατότητα να χαράξουν μεσοπρόθεσμη ή και μακροπρόθεσμη στρατηγική που θα ανταποκρίνεται στη δυναμική της οικονομίας και των αγορών. Στο πλαίσιο αυτό οι Ελληνικές τράπεζες θα προσπαθήσουν να αξιοποιήσουν το δίκτυο των καταστημάτων τους έτσι ώστε να αλλάξουν τη σύνθεση των στοιχείων του ενεργητικού τους και να αυξήσουν τα έσοδα από προμήθειες.

2.2 ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Σύμφωνα με τον Ν2076/92, τα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στη χώρα μας κατατάσσονται στις ακόλουθες τρεις κατηγορίες:

Εμπορικές τράπεζες. Λειτουργούν με τη μορφή ανωνύμου εταιρείας και δραστηριοποιούνται με βάση τις αρχές του ελεύθερου ανταγωνισμού. Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει, εκτός από τις Ελληνικές εμπορικές τράπεζες και τα υποκαταστήματα των τραπεζών με έδρα την Ευρωπαϊκή

Ένωση ή τρίτες χώρες. Την τελευταία πενταετία ο τραπεζικός τομέας στη χώρα μας παρουσιάζει συνεχή τάση συγκέντρωσης μέσω εξαγορών και συγχωνεύσεων ενώ παράλληλα ιδρύονται νέες τράπεζες και τράπεζες που λειτουργούσαν ως ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί (ΑΤΕ και ΕΤΒΑ) μετατρέπονται σε εμπορικές τράπεζες.

Συνεταιριστικές τράπεζες και Πιστωτικούς συνεταιρισμούς.

Ειδικούς Πιστωτικούς οργανισμούς οι οποίοι έχουν συγκεκριμένο ρόλο. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι επενδυτικές τράπεζες οι οποίες αντλούν κεφάλαια από την έκδοση τραπεζικών ομολόγων και τα διαθέτουν για μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση, η στεγαστική τράπεζα ΑΣΠΙΣ, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Η Αγροτική Τράπεζα, μετά τη μετοχοποίηση της το 1992, περιλαμβάνεται στις εμπορικές τράπεζες.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, κεντρική τράπεζα, έχει το εκδοτικό προνόμιο, την ευθύνη εφαρμογής της νομισματικής, πιστωτικής και συναλλαγματικής πολιτικής της χώρας και εποπτεύει τη λειτουργία του Ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Το τραπεζικό σύστημα συμπληρώνεται με τη λειτουργία επιχειρήσεων οι οποίες προσφέρουν εξειδικευμένες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Οι επιχειρήσεις αυτές, με βάση το αντικείμενο των εργασιών τους κατατάσσονται στις εξής κατηγορίες:

- ☐ χρηματοδοτικής μίσθωσης
- ☐ πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων
- ☐ κεφαλαίου επιχειρηματικού κινδύνου
- ☐ χρηματοπιστηριακές
- ☐ επενδύσεων και ΑΕΔΑΚ
- ☐ ασφαλιστικές
- ☐ ανταλλακτήρια συναλλάγματος

Ο χρηματοοικονομικός τομέας στη χώρα μας θεωρείται ότι βρίσκεται σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης καθώς η συμμετοχή του στο ΑΕΠ είναι περίπου το 50% της αντίστοιχης συμμετοχής στις ανεπτυγμένες χώρες. (Banking in Europe, data 1994-1997, page15) Τα τελευταία χρόνια, στο πλαίσιο της προσπάθειας προσαρμογής του τραπεζικού τομέα σε Ευρωπαϊκά πρότυπα έχει παρατηρηθεί σημαντική βελτίωση, παραμένουμε όμως μακριά σε σχέση με τους εταίρους μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ελλάδα εμφανίζει το μικρότερο τραπεζικό σύστημα σε ότι αφορά το συνολικό ενεργητικό, τις χορηγήσεις, τις καταθέσεις και τον αριθμό των κατοίκων ανά τραπεζικό κατάστημα (Banking in Europe – data 1994-1997). Οι χορηγήσεις σαν ποσοστό του ενεργητικού των Ελληνικών τραπεζών, σαν σύνολο, είναι πολύ μικρό σε σχέση με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωση γεγονός κρίσιμο για την ανάπτυξη της χώρας. Οι Ελληνικές Τράπεζες εμφανίζονται διστακτικές στην κύρια λειτουργία τους που είναι η χορήγηση πιστώσεων ενώ αντίθετα δραστηριοποιούνται σε μεσολαβητικές εργασίες από τις οποίες αντλούν και το μεγαλύτερο μέρος των κερδών τους.

Τα τελευταία χρόνια σημειώθηκαν σημαντικές αλλαγές στο τραπεζικό τοπίο της χώρας μας. Με την κατάργηση των περιοριστικών διοικητικών ρυθμίσεων και την απελευθέρωση των όρων λειτουργίας των τραπεζών, ιδρύθηκαν και λειτουργούν αρκετές νέες ιδιωτικές εμπορικές

τράπεζες, ενώ έκανε την εμφάνιση της μια νέα κατηγορία πιστωτικών ιδρυμάτων, οι συνεταιριστικές τράπεζες. Επιπλέον, οι έντονες ανταγωνιστικές συνθήκες που διαμορφώθηκαν σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο οδήγησαν σε εξαγορές, συνεργασίες και συγχωνεύσεις τραπεζών. Η κατάργηση των συνόρων στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς, συνδεδεμένη με την απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών, αποτελεί μια πρόκληση και για τις συνεταιριστικές τράπεζες, αφού η απελευθέρωση αυτή άνοιξε το δρόμο για την είσοδο νέων ανταγωνιστών στην αγορά. Η απελευθέρωση αυτή σημαίνει ότι ξένες τράπεζες έχουν τη δυνατότητα να δραστηριοποιηθούν στις αγορές άλλων κρατών, οι ασφαλιστικές εταιρείες, οι μεγάλες βιομηχανίες και οι έμποροι πραγματοποιούν τραπεζικές εργασίες ειδικά σε αγορές που παρουσιάζουν μεγάλη κερδοφορία.

Ο Ν2076/92 με τον οποίο ενσωματώθηκε στο Ελληνικό δίκαιο η Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης έδωσε τη δυνατότητα να συσταθούν και να λειτουργήσουν πιστωτικά ιδρύματα όχι μόνο με τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας αλλά και εξ αίρεση με τη μορφή αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού του Ν1667/86. Στη συνέχεια με Πράξεις του Διοικητή της Τραπεζής της Ελλάδος και με αποφάσεις της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων καθορίστηκε το πλαίσιο λειτουργίας και εποπτείας των συνεταιριστικών τραπεζών. Με την ολοκλήρωση του θεσμικού πλαισίου οι αστικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί που πληρούσαν τις προϋποθέσεις πήραν άδεια από την Τράπεζα της Ελλάδος και λειτουργούν ως συνεταιριστικές τράπεζες.

Η θεσμοθέτηση της λειτουργίας των συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων θέτει τις βάσεις για την επέκτασή τους σε διάφορες περιοχές της Ελληνικής περιφέρειας και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια σταδιακή μετατόπιση του κέντρου βάρους της χρηματοδοτικής ανάπτυξης από τις κεντρικές υπηρεσίες και τα υποκαταστήματα των ήδη υφισταμένων τραπεζών σε τοπικούς πιστωτικούς συνεταιρισμούς, έτσι ώστε η παρουσία τους χωρίς να υποκαταστήσει τις εμπορικές τράπεζες στη περιφέρεια, να διευκολύνει την προώθηση μιας περισσότερο αυτόνομης χρηματοδοτικής βάσης και συγκεκριμένης υποστήριξης κατά κλάδο παραγωγής και κατά γεωγραφική περιοχή.

2.3 ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Η δυναμική εξέλιξη που παρατηρείται στον Ελληνικό τραπεζικό τομέα με τις εξαγορές και συγχωνεύσεις τραπεζών δημιουργεί ανακατατάξεις στα ποσοτικά μεγέθη και αδυναμία σύγκρισης των μεγεθών διαχρονικά. Έτσι η παρουσίαση των στοιχείων γίνεται με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία. Στους πίνακες που ακολουθούν παρατίθενται τα βασικά οικονομικά μεγέθη και οι βασικοί οικονομικοί δείκτες των εμπορικών τραπεζών και του συνόλου των ξένων και των συνεταιριστικών τραπεζών με στοιχεία 31/12/2000.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5
ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ 31/12/2000
(Τα ποσά σε εκατ.δρχ.)

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	Ενεργητικό	Χορηγήσεις	Καταθέσεις	Ίδια Κεφάλαια	Κέρδη	Εργαζόμενοι
ΕΘΝΙΚΗ	15.015.792	5.101.531	11.457.402	932.006	298.014	15.788
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	5.401.460	2.342.162	2.899.874	629.545	115.650	7.128
ΑΛΦΑ BANK	9.673.090	4.120.893	6.173.574	760.131	115.019	8.299
ΑΓΡΟΤΙΚΗ	5.668.091	3.394.446	3.673.335	680.586	83.948	5.615
EFG EURO BANK	5.341.079	2.739.495	3.041.469	597.370	107.140	7.145
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	3.710.324	1.530.703	2.038.667	373.180	63.693	3.524
ΓΕΝΙΚΗ	735.139	392.772	448.046	74.951	1.883	1.960
ΑΤΤΙΚΗΣ	422.198	199.504	212.883	49.580	7.017	922
PRIME BANK	152.386	74.797	30.325	42.308	4.838	77
TELESIS	306.366	113.783	140.297	82.866	3.566	119
ΛΑΪΚΗ	380.269	201.437	235.188	30.729	2.770	458
ΕΓΝΑΤΙΑ	616.634	429.244	405.307	78.421	12.308	1.281
ΣΠΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ	8.236	0	1	8213	501	0
ΣΥΝΟΛΟ	47.431.064	20.640.767	30.756.368	4.339.886	816.347	52.316
ΣΥΝΟΛΟ ΞΕΝΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	7.669.144	2.957.078	5.641.778		41.061	4.144
ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	55.100.208	23.597.845	36.398.146	4.339.886	857.408	56.460
ΣΥΝΟΛΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	185.558	128.974	110.504	66.715	5.230	369
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	55.285.766	23.726.819	36.508.650	4.406.601	862.638	56.829

ΠΗΓΗ: ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΟΙ ΛΟΓΟΓΙΣΜΟΙ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Από τα στοιχεία αυτά όπως και από τον πίνακα που ακολουθεί προκύπτει ότι οι πέντε μεγαλύτερες τράπεζες συγκεντρώνουν το 75% του τραπεζικού χώρου και ότι οι συνεταιριστικές τράπεζες αντιπροσωπεύουν ως μέγεθος πολύ μικρό κομμάτι της αγοράς.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6
ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ 31/12/2000

	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	Ευεργητικό	Χορηγήσεις	Καταθέσεις
1	ΕΘΝΙΚΗ	27,2%	21,5%	31,4%
2	ΕΜΠΟΡΙΚΗ	9,8%	9,9%	7,9%
3	ΑΛΦΑ BANK	17,5%	17,4%	16,9%
4	ΑΓΡΟΤΙΚΗ	10,3%	14,3%	10,1%
5	EFG EURO BANK	9,7%	11,5%	8,3%
6	ΠΕΙΡΑΙΩΣ	6,7%	6,5%	5,6%
7	ΓΕΝΙΚΗ	1,3%	1,7%	1,2%
8	ΑΤΤΙΚΗΣ	0,8%	0,8%	0,6%
9	ΠΕΙΡΑΙΩΣ PRIME BANK	0,3%	0,3%	0,1%
10	TELESIS	0,6%	0,5%	0,4%
12	ΛΑΪΚΗ	0,7%	0,8%	0,6%
14	ΕΓΝΑΤΙΑ	1,1%	1,8%	1,1%
15	CITI ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ	0,0%	0,0%	0,0%
	ΣΥΝΟΛΟ	85,8%	87,0%	84,2%
	ΣΥΝΟΛΟ ΞΕΝΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	13,9%	12,5%	15,5%
	ΣΥΝΟΛΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	0,3%	0,5%	0,3%
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	100,0%	100,0%	100,0%

Πηγή : ίδια επεξεργασία από τα στοιχεία των ισολογισμών

Από τα στοιχεία του πίνακα που ακολουθεί προκύπτει ότι υπάρχουν έντονες διαφοροποιήσεις μεταξύ των τραπεζών αναφορικά με τα ανά εργαζόμενο οικονομικά στοιχεία και ότι οι συνεταιριστικές τράπεζες υπολείπονται του μέσου όρου των ελληνικών εμπορικών τραπεζών. Αντίθετα τα κέρδη ανά εργαζόμενο των συνεταιριστικών τραπεζών βρίσκονται στο ίδιο περίπου επίπεδο με αυτό των εμπορικών τραπεζών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7
ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΑΝΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ

(τα ποσά σε εκατ. δρχ)

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	Ευεργητικό/ εργαζόμενο	Χορηγήσεις/ εργαζόμενο	Καταθέσεις/ εργαζόμενο	Κέρδη/ εργαζόμενο
ΕΘΝΙΚΗ	951	323	726	18,9
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	758	329	407	16,2
ΑΛΦΑ BANK	1.166	497	744	13,9
ΑΓΡΟΤΙΚΗ	1.009	605	654	15,0
EFG EUROBANK	748	383	426	15,0
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	1.053	434	579	18,1
ΓΕΝΙΚΗ	375	200	229	1,0
ΑΤΤΙΚΗΣ	458	216	231	7,6
ΠΕΙΡΑΙΩΣ PRIME BANK	1.979	971	394	62,8
TELESIS	2.575	956	1.179	30,0
ΛΑΪΚΗ	830	440	514	6,0
ΕΓΝΑΤΙΑ	481	335	316	9,6
CITI ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ				
ΣΥΝΟΛΟ	907	395	588	15,6
ΣΥΝΟΛΟ ΞΕΝΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	1.851	714	1.361	9,9
ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	976	418	645	15,2
ΣΥΝΟΛΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	503	350	299	14,2
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	973	418	642	15,2

Ο δείκτης αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων των συνεταιριστικών τραπεζών διαμορφώνεται σε επίπεδο πολύ χαμηλότερο του μέσου όρου των ελληνικών εμπορικών τραπεζών ενώ αντίθετα ο δείκτης αποδοτικότητας των συνολικά απασχολούμενων κεφαλαίων είναι μεγαλύτερος από αυτόν των εμπορικών τραπεζών. Οι τιμές αυτές των δεικτών οφείλονται στα υψηλά, σε σχέση με τα συνολικά, ίδια κεφάλαια των συνεταιριστικών τραπεζών. Με στοιχεία 31/12/2000 τα ίδια κεφάλαια των εμπορικών τραπεζών αντιπροσωπεύουν το 9,1% των συνολικών ενώ για τις συνεταιριστικές τράπεζες το ποσοστό αυτό διαμορφώνεται στο 35,6%. Η σχέση καταθέσεων / χορηγήσεις για τις συνεταιριστικές τράπεζες δείχνει ότι οι τράπεζες αυτές αξιοποιούν πλήρως τα κεφάλαια τους για τη χρηματοδότηση των μελών τους επιβεβαιώνοντας έτσι το βασικό χαρακτηριστικό τους στοιχείο που είναι η στήριξη των συνεταίρων. Αντίθετα οι εμπορικές τράπεζες χρησιμοποιούν μόνο το 67% των καταθέσεων τους για δάνεια και το υπόλοιπο διοχετεύεται σε εναλλακτικές μορφές τοποθετήσεων με μεγαλύτερη απόδοση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8
ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ROE	ROA	Χορηγήσεις Καταθέσεις
ΕΘΝΙΚΗ	42,99	2,18	44,5%
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	27,96	2,64	80,8%
ΑΛΦΑ BANK	20,70	1,66	66,8%
ΑΓΡΟΤΙΚΗ	18,83	1,66	92,4%
EFG EUROBANK	27,17	3,22	90,1%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	27,81	2,91	75,1%
ΓΕΝΙΚΗ	3,32	0,30	87,7%
ΑΤΤΙΚΗΣ	20,63	2,26	93,7%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ PRIME BANK	19,07	4,72	246,7%
TELESIS	7,38	1,81	81,1%
ΑΛΙΚΗ	13,91	0,94	85,6%
ΕΓΝΑΤΙΑ	20,41	2,79	105,9%
CITY ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ	7,10	5,76	0,0%
ΣΥΝΟΛΟ	25,93	2,03	67,1%
ΣΥΝΟΛΟ ΞΕΝΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ			52,4%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ			64,8%
ΣΥΝΟΛΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	8,5	3,1	116,7

Πηγή : ίδια επεξεργασία από τους δημοσιευμένους ισολογισμούς

3 ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην Ελλάδα η συνεταιριστική ιδέα άνθισε την περίοδο της Τουρκοκρατίας και προσέφερε πολύτιμες υπηρεσίες στη πολιτική και κοινωνικοοικονομική αναγέννηση του έθνους. Η Κοινή Συντροφία των Αμπελακίων προηγήθηκε χρονολογικά στην Ευρώπη και μελετήθηκε από τους πρωτεργάτες του σύγχρονου συνεταιριστικού κινήματος. Στη νεότερη Ελληνική Πολιτεία οι φορείς της συνεταιριστικής πίστης παραμένουν στην αφάνεια παρά το γεγονός ότι από το 1915 μέχρι το 1986 υπήρχε θεσμικό πλαίσιο για την ανάπτυξη των πιστωτικών συνεταιρισμών. Την τριετία 1927 –1929 όπου ανασυγκροτήθηκε το τραπεζικό σύστημα στη χώρα μας με την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος, ως κεντρικής τράπεζας με το εκδοτικό προνόμιο, της Αγροτικής Τράπεζας για την άσκηση της γεωργικής πίστης και της Εθνικής Κτηματικής Τράπεζας για την άσκηση της στεγαστικής πίστης, δεν υπήρξαν ανάλογες ρυθμίσεις για τη συνεταιριστική πίστη.

3.1 ΑΙΤΙΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σημαντική αρνητική επίπτωση στην ανάπτυξη του θεσμού στη χώρα μας είχε και η εμπειρία από τη δραστηριοποίηση των αγροτικών συνεταιρισμών στη δεκαετία του 1980 που οδηγήθηκαν σε αδυναμία αποπληρωμής των οφειλών τους (Στεριάτης Κ, 1993 και Σεγρεδάκη Κ, 1996). Το

γεγονός αυτό κλόνισε την εμπιστοσύνη πολλών σε ότι αφορά τις δυνατότητες που έχουν οι φορείς της συνεταιριστικής πίστης να πετύχουν εκεί που απέτυχαν οι αγροτικοί συνεταιρισμοί.

Ιστορικά, η απουσία της συνεταιριστικής πίστης από την απελευθέρωση της Ελλάδας μπορεί να αποδοθεί σε μια σειρά από αρνητικούς παράγοντες όπως(Στεριώτης Κ, 1993):

- Σε αντίθεση με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, η ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας στηρίχθηκε σε νοικοκυριά που στήριζαν την επιβίωση τους είτε στην αυτοκατανάλωση είτε στην εμπορία μικρών ποσοτήτων γεωργικών προϊόντων.

- Η αρνητική εμπειρία από τη δραστηριοποίηση των Αγροτικών Συνεταιρισμών, οι οποίοι απέτυχαν να πείσουν ότι η συνεταιριστική πίστη μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά με καθαρά ιδιωτικο-οικονομικά κριτήρια.

- Σε τοπικό επίπεδο, είχε αναπτυχθεί ο θεσμός της τοκογλυφίας που υποκαθιστούσε τη τραπεζική πίστη. Μικροέμποροι και μεγαλοκτηματίες εκτελούσαν υποτυπώδεις τραπεζικές εργασίες, αλλά με υπερβολικά υψηλά επιτόκια.

- Η πολύ συχνή και έντονη εμφάνιση εκτάκτων καταστροφικών γεγονότων. Θεομηνίες, ανατρεπτικά πολιτικά γεγονότα, βαλκανικοί και παγκόσμιοι πόλεμοι, μικρασιατική εκστρατεία και καταστροφή, εμφύλιος, δικτατορίες, μεγάλα κύματα μετανάστευσης εμπόδισαν τη σωστή οργάνωση και λειτουργία των συνεταιριστικών προσπαθειών.

- Ο κρατικός παράγοντας, αν και η επίδραση του αρχικά ήταν ευνοϊκή για την συνεταιριστική ανάπτυξη, ιδιαίτερα το διάστημα 1915-1930, γρήγορα εξελίχθηκε σε αρνητικό παράγοντα με πατερναλιστικές κατευθύνσεις και προσπάθεια μετατροπής των συνεταιριστικών ενώσεων σε συντεχνιακά όργανα με άμεσες και έμμεσες επεμβάσεις στις διοικήσεις, τα υπηρεσιακά όργανα και στις εργασίες τους.

- Η οικονομική κρίση της περιόδου 1929-1932 τραυμάτισε βαθιά την τραπεζική πίστη στην Ελλάδα και ισχυροποίησε τις δυνάμεις του κρατισμού στο χώρο της πιστωτικής οικονομίας.

- Η Αγροτική Τράπεζα (Κλήμη Α, 1954) που άρχισε να δραστηριοποιείται από τις αρχές της δεκαετίας του 1930, υπό πλήρη κρατικό έλεγχο, χρηματοδοτούσε άμεσα τους καλλιεργητές και δεν άφηνε περιθώρια για ανάπτυξη αυτοτελών πιστωτικών συνεταιρισμών, που να συγκεντρώνουν αγροτικές αποταμιεύσεις και να τις επαναδανείζουν σε αγρότες. Η ΑΤΕ απετέλεσε καθαρά πολιτειακή επιλογή με σκοπό να προωθηθεί η γεωργική ανάπτυξη της χώρας με την άσκηση εξειδικευμένης αγροτικής πίστης.

- Η παρουσία του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, με το ευρύτατο δίκτυο υποκαταστημάτων του, που λειτουργεί ως εξειδικευμένος φορέας συγκέντρωσης «λαϊκών αποταμιευτικών πόρων» για τους κατόχους των οποίων εξασφαλίζεται η εγγύηση των καταθέσεων τους.

- Μέχρι το 1940 λειτουργούσαν τοπικές τράπεζες οι οποίες κάλυπταν τις πιστωτικές ανάγκες της περιφέρειας.

- Η καθυστέρηση θέσπισης πλαισίου λειτουργίας και υπαγωγής τους στον έλεγχο και τη εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος.

□ Το ειδικό καθεστώς χρηματοδότησης της βιοτεχνίας από το ειδικό κεφάλαιο της ΑΝΕ197/78 που εξασφάλιζε στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και στους επαγγελματίες πρόσβαση στο τραπεζικό σύστημα με χαμηλότοκα δάνεια.

Σημαντικό ρόλο στη μη ανάπτυξη της συνεταιριστικής πίστης στη μεταπολεμική περίοδο έπαιξε και η απαγόρευση της χρηματοδότησης πολλών οικονομικών δραστηριοτήτων, οι πιστωτικοί περιορισμοί και ο διοικητικός καθορισμός των επιτοκίων που ίσχυαν ως το τέλος της δεκαετίας του 1980. Επιπλέον, η έλλειψη εμπιστοσύνης στο εγχώριο νόμισμα για μεγάλο χρονικό διάστημα και η «αυτοφιλία» δεν ευνοούσαν την ανάπτυξη του θεσμού. Σε γενικές γραμμές υπήρχε δυσπιστία για τις ικανότητες των συνεταιριστικών φορέων και ειδικότερα για την άσκηση από αυτούς συνεταιριστικής πίστης. Ακόμη και σήμερα το συνεταιριστικό κίνημα και ιδιαίτερα οι συνεταιριστικές τράπεζες οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της πίστης βλάπτονται από τη δυσφήμιση των αγροτικών συνεταιρισμών λόγω της κομματικής, σε πολλές περιπτώσεις, εξάρτησης τους και από τα οικονομικά προβλήματα πολλών συνεταιριστικών οργανώσεων, λόγω κρατικών επιλογών άσκησης κοινωνικής πολιτικής ή έλλειψης ιδιωτικοοικονομικών κριτηρίων και αποτελεσματικότητας της λειτουργίας τους. Εξίσου αρνητική ήταν και έλλειψη ενός σαφώς καθορισμένου νομικού πλαισίου και ο σχεδόν πλήρης έλεγχος των πιστώσεων από τράπεζες του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Μέχρι την έκδοση του Ν1667/86 και του Ν2076/92 λειτουργούσαν στη χώρα μας μόνο τρεις πιστωτικοί συνεταιρισμοί:

- Ο Πιστωτικός Συνεταιρισμός Τεχνοεργατών Λαμίας από το 1900
- Ο Αναπτυξιακός και Πιστωτικός Συνεταιρισμός Ιωαννίνων «ο Στόχος» από το 1979
- Ο Αναπτυξιακός και Πιστωτικός Συνεταιρισμός Κορινθίας «ο Ερμής» από το 1984

3.2 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Από το 1915 μέχρι το 1986 ίσχυε ο νόμος 602/1915 με τον οποίο ρυθμιζόνταν η λειτουργία των αστικών συνεταιρισμών. Το ισχύον νομικό πλαίσιο σχετίζεται άμεσα με τη φύση των συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων τα οποία αρχικά ιδρύονται σαν πιστωτικοί συνεταιρισμοί σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν1667/1986 «Αστικοί συνεταιρισμοί και άλλες διατάξεις» όπως τροποποιήθηκε με τον Ν2166/1993 άρθρο 27, τον Ν2515/1997 άρθρο 3 και του Ν2744/1999 άρθρο 16. Στη συνέχεια, αφού λάβουν άδεια λειτουργίας ως «πιστωτικά ιδρύματα» από την Τράπεζα της Ελλάδος, υπάγονται στις διατάξεις του τραπεζικού νόμου 2076/1996.

Τα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα ανήκουν στον τομέα των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας και η λειτουργία τους πρέπει να διέπεται από αξίες και αρχές που προσδιορίζουν την ταυτότητα τους. Ο σεβασμός στον «άνθρωπο» αποτελεί βασικό στοιχείο για την κοινωνική συμβίωση και για κάθε μορφή συνεργατισμό και κοινή προσπάθεια για δράση. Στο χώρο των συνεταιριστικών τραπεζών ο παράγοντας «άνθρωπος» κατέχει πρωταρχική θέση. Οι βασικές αξίες που χαρακτηρίζουν τη λειτουργία των συνεταιριστικών τραπεζών είναι (Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος, 2000):

Η αμοιβαιότητα και αλληλεγγύη. Η συνεταιριστική τράπεζα έχει την ευθύνη για το καλώς εννοούμενο συλλογικό συμφέρον των μελών της και της διαχείρισης των κεφαλαίων που της εμπιστεύθηκαν. Τα μέλη από την πλευρά τους οφείλουν να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την καλύτερη ανάπτυξη της συλλογικής λειτουργίας.

Η ισότητα. Η αρχή αυτή εκφράζεται με την ισότιμη συμμετοχή των μελών στη λήψη των αποφάσεων.

Η ισοτιμία. Τα μέλη συμμετέχουν ισότιμα σε κάθε είδους κοινωνικοοικονομικές παροχές της τράπεζας και η συνεργασία τους με την τράπεζα γίνεται ομοιόμορφα, χωρίς διακρίσεις.

Η εντιμότητα. Η εντιμότητα και η συνέπεια πρέπει να διακρίνει τόσο τις ενέργειες της τράπεζας όσο και σχέσεις των μελών με την τράπεζα καθώς δεν νοείται υγιής συνεργασία και συνεταιρισμός όταν δεν υπάρχει συνέπεια και εντιμότητα.

Η διαφάνεια. Στη συνεταιριστική σχέση η διαφάνεια σε όλες τις διαδικασίες είναι απαραίτητη γιατί μόνο έτσι εμπεδώνεται η εμπιστοσύνη και ο συνεργατισμός.

Η κοινωνική υπευθυνότητα. Τα διοικητικά όργανα της τράπεζας και τα μέλη πρέπει να διακατέχονται από κοινωνική υπευθυνότητα για να μπορέσουν να παρέχουν στα μέλη τους την αναγκαία στήριξη και ενίσχυση και να προωθούν την ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας.

Για την πραγματοποίηση των αξιών αυτών οι συνεταιριστικές τράπεζες πρέπει να λειτουργούν σύμφωνα με κανόνες και αρχές οι ουσιαστικότερες των οποίων είναι:

Η συμμετοχή. Στο καταστατικό κάθε συνεταιριστικής τράπεζας καθορίζει το πλαίσιο και οι όροι εισόδου και εξόδου των μελών, η διαμόρφωση του ύψους και του αριθμού των μεριδίων και η ανάδειξη των οργάνων διοίκησης.

Δημοκρατικές λειτουργίες. Η ενιαία αντιμετώπιση των αναγκών των μελών και η αρχή «ένας άνθρωπος, μία ψήφος» αποτελούν τις βασικές αρχές της δημοκρατικής λειτουργίας των συνεταιριστικών τραπεζών.

Οικονομική δομή και λειτουργία. Κύρια αποστολή των συνεταιριστικών τραπεζών είναι η σωστή διαχείριση και αξιοποίηση των χρημάτων που της εμπιστεύθηκαν τα μέλη της. Κατά συνέπεια η οικονομία ως αξία είναι άρρηκτα δεμένη με τη τράπεζα και σημαίνει χρηστή και έντιμη διαχείριση ώστε να προκύπτουν οφέλη οικονομικά και κοινωνικά για τα μέλη. Ιγνή κεφαλαίων για τις συνεταιριστικές τράπεζες αποτελούν, εκτός από το συνεταιριστικό κεφάλαιο, οι καταθέσεις των μελών οι οποίες πρέπει να αξιοποιούνται κατάλληλα ώστε να έχουν τη μεγαλύτερη δυνατή απόδοση για την τράπεζα και για τους καταθέτες. Η οικονομική λειτουργία των συνεταιριστικών τραπεζών μπορεί να συνοψισθεί στους παρακάτω στόχους:

□ Τυποποίηση των προϊόντων και υπηρεσιών, απλούστευση των διαδικασιών, ενιαία μεταχείριση των μελών με στόχο την παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών με χαμηλό κόστος. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες της τράπεζας πρέπει να σχεδιάζονται ανάλογα με τη διάθρωση και τις ανάγκες των μελών.

□ Άμεση ωφέλεια των μελών από τη διανομή μερίσματος και από τη δημιουργία υπεραξίας των μεριδίων. Θεωρείται ότι το κέρδος αυτό δεν πρέπει να υπολείπεται της απόδοσης των καταθέσεων ταμειντηρίου.

- ❑ Χαμηλό λειτουργικό κόστος για να διασφαλίζεται ανταγωνιστικότητα.
- ❑ Στήριξη των μελών.
- ❑ Αξιοποίηση των κεφαλαίων σε τοπικό επίπεδο.

Αυτονομία. Τόσο οι συνεταιρισμοί όσο και οι συνεταιριστικές τράπεζες πρέπει να λειτουργούν αυτόνομα και αυτοδύναμα.

Εκπαίδευση προσωπικού – ενημέρωση διοικήσεων. Η εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού πρέπει να αποτελεί βασική αρχή της τράπεζας ενώ παράλληλα οι διοικήσεις πρέπει να είναι ενήμερες των εξελίξεων για να μπορούν να καθορίζουν την πολιτική τους.

Διασυνεταιριστική συνεργασία. Η συνεργασία σε εθνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ισχυρού συνεταιριστικού κινήματος. Η συνεργασία αυτή πρέπει να στηρίζεται σε κανόνες ισότητας και αναλογικής εκπροσώπησης.

3.2.1 ΙΔΡΥΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Σύμφωνα με το άρθρο 12 παράγραφος 5 και 6 του συντάγματος, «οι γεωργικοί και οι αστικοί συνεταιρισμοί κάθε είδους αυτοδιοικούνται σύμφωνα με τους όρους του Νόμου και του καταστατικού τους και προστατεύονται και εποπτεύονται από το κράτος, το οποίο είναι υποχρεωμένο για την ανάπτυξη τους». Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1 του Ν1667/86 ως Αστικός Πιστωτικός Συνεταιρισμός ορίζεται «εκούσια ένωση προσώπων με οικονομικό σκοπό, η οποία χωρίς να αναπτύσσει δραστηριότητες αγροτικής οικονομίας αποβλέπει ιδίως με την συνεργασία των μελών του στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη των μελών του και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους γενικά μέσα από μια κοινή επιχείρηση». Οι Αστικοί Συνεταιρισμοί μπορεί να έχουν διάφορες μορφές (άρθρο 1 παράγραφος 2 Ν1667/86) όπως, παραγωγικοί, καταναλωτικοί, πιστωτικοί κ.α. Πιστωτικοί είναι οι συνεταιρισμοί αν στις δραστηριότητες τους περιλαμβάνεται και η παροχή οικονομικών διευκολύνσεων στα μέλη τους (άρθρο 1 παράγραφος 2 Ν1667/86). Με τον νόμο 1667/86 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 27 του Ν2166/93, καθορίζονται οι κανόνες λειτουργίας του πιστωτικού συνεταιρισμού (μέλη, συνεταιριστική μερίδα, σκοπός, όργανα, διάλυση, εκκαθάριση, συγχώνευση κτλ).

Για τη σύσταση αστικού πιστωτικού συνεταιρισμού απαιτείται η σύσταξη του καταστατικού το οποίο θα υπογράφεται από τουλάχιστον 15 μέλη και το οποίο θα καταχωρηθεί στο μητρώο συνεταιρισμών του ειρηνοδικείου της περιφέρειας της έδρας (άρθρο 1 παράγραφος 3). Δικαίωμα εγγραφής έχουν φυσικά και νομικά πρόσωπα που δεν μετέχουν σε άλλο συνεταιρισμό που έχει την ίδια έδρα και σκοπό. Υποχρεωτικές μερίδες είναι μία (άρθρο 3 παρ.1) και προαιρετικές μέχρι 600 για τα φυσικά πρόσωπα και απεριόριστες για τα νομικά ενώ η αξία τους καθορίζεται από το καταστατικό κάθε συνεταιρισμού. Ανώτατο όργανο είναι η Γενική Συνέλευση στην οποία συμμετέχουν τα μέλη με δικαίωμα μιας ψήφου (ένα μέλος μια ψήφος) και η οποία εκλέγει το Διοικητικό και το Εποπτικό Συμβούλιο. Η ευθύνη των συνεταίρων καθορίζεται από το καταστατικό.

Δεν επιτρέπεται στους πιστωτικούς συνεταιρισμούς που δεν έχουν λάβει άδεια λειτουργίας ως πιστωτικά ιδρύματα να δέχονται καταθέσεις (απόφαση 541/2/7.4.94 ΕΝΠΘ). Την ευθύνη για την ανάπτυξη καθώς και η εποπτεία των συνεταιρισμών ανήκει στον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και παρακολουθείται από ειδική υπηρεσία Συνεταιρισμών ενώ για τα θέματα Συνεταιριστικής πολιτικής γνωμοδοτεί το Συμβούλιο Συνεταιρισμών (άρθρο 12 παράγραφος 1,3 και 4).

Σήμερα λειτουργούν 14 Πιστωτικοί συνεταιρισμοί που έχουν ιδρυθεί σε πρωτεύουσες νομών με σκοπό να συγκεντρώσουν τις προϋποθέσεις για να μετεξελιχθούν σε συνεταιριστικές τράπεζες (ΕΣΤΕ, 2001).

3.2.2 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΔΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Πάγια πολιτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπήρξε η στήριξη και η ισότιμη ανάπτυξη της συνεταιριστικής πίστης στην ενιαία αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών για την επίτευξη της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης της Ευρώπης. Εκδήλωση της πολιτικής αυτής αποτέλεσε η σχετική νομοθεσία που αναβαθμίζει τους φορείς της συνεταιριστικής πίστης (Τρελίκη Α, 1996). Η Ελληνική Πολιτεία αναγνωρίζει την κοινωνικο-οικονομική σημασία των συνεταιριστικών τραπεζών για την περιφερειακή ανάπτυξη και ευθαρρύνει την ισότιμη συμμετοχή και εξέλιξη τους εντός του υπάρχοντος χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Ο τραπεζικός νόμος 2076/92 (άρθρο 5 παράγραφος 1) επιτρέπει, κατ' εξαίρεση, την ίδρυση πιστωτικών ιδρυμάτων εκτός της μορφής της ανώνυμης εταιρείας, με τη μορφή του αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού, όπως καθορίζεται από τον Ν1667/86. Το καθεστώς λειτουργίας και εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων με τη μορφή των Πιστωτικών Συνεταιρισμών διαφοροποιείται από εκείνο που διέπει τη λειτουργία και την εποπτεία των Πιστωτικών ιδρυμάτων με τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας. Στην επωνυμία των Συνεταιριστικών τραπεζών πρέπει να περιλαμβάνονται οι λέξεις «Συνεταιριστική Τράπεζα», η έδρα και η ένδειξη σχετικά με το χαρακτήρα τους ως συνεταιρισμού περιορισμένης ή απεριόριστης ευθύνης (άρθρο 4 παράγραφος 4 Ν 1667/86).

Ο Ν1226/1982 «Όργανα ασκήσεως της νομοθετικής, πιστωτικής και συναλλαγματικής πολιτικής και άλλες διατάξεις» με το άρθρο 1 παρέχει την εξουσιοδότηση στον Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος να καθορίζει με αποφάσεις του, Πράξεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, το πλαίσιο λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος και κατά συνέπεια οι αποφάσεις αυτές έχουν ισχύ νόμου.

Στα πλαίσια αυτά, καθορίστηκε το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας και εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων με τη μορφή των πιστωτικών συνεταιρισμών του Ν1667/86 με την ΠΔ/ΤΕ 2258/1994 όπως αυτή ισχύει σήμερα μετά τις τροποποιήσεις με τις παρακάτω αποφάσεις της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων και Πράξεις του Διοικητή:

- ΕΤΠΘ 541/27.4.94
- ΕΤΠΘ 607/26.1.98
- ΕΤΠΘ 7/44/7.8.98
- ΕΤΠΘ 7/45/7.8.98
- ΕΤΠΘ 36/6/29.6.99
- ΕΤΠΘ 56/6/10.1.2000
- ΕΤΠΘ 93/22.1.2001
- ΕΤΠΘ 121/2/1.3.2002
- ΠΔ/ΤΕ 2397/7.1.96
- ΠΔ/ΤΕ 2413/9.7.97
- ΠΔ/ΤΕ 2420/13.9.97
- ΠΔ/ΤΕ 2471/10.4.2001

Σύμφωνα με την 2258/94 ΠΔ/ΤΕ, όπως ισχύει, για την παροχή άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος σε αμιγή πιστωτικό συνεταιρισμό και την υπαγωγή του στις διατάξεις του Ν2076/92 πρέπει να τηρούνται οι γενικές προϋποθέσεις του νόμου αυτού και επιπλέον οι παρακάτω ειδικοί όροι:

3.2.2.1 ΜΕΛΗ

Τα μέλη πρέπει να κατοικούν σε γεωγραφικό διαμέρισμα που προσδιορίζεται με βάση τα ίδια κεφάλαια του συνεταιρισμού. Επιπλέον, η πλειοψηφία των μελών του Διοικητικού και του Εποπτικού Συμβουλίου και το ένα τουλάχιστον από τα δύο υπεύθυνα για την λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος πρόσωπα πρέπει να κατοικούν στο γεωγραφικό διαμέρισμα που καθορίζεται από το αρχικό κεφάλαιο. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται σε νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με έδρα σε άλλη περιοχή να συμμετέχουν ως μέλη σε πιστωτικό συνεταιρισμό αν τα μέλη τους κατοικούν στην περιοχή του συνεταιρισμού. Με την 121/2/1.3.2002 απόφαση της ΕΤΠΘ επιτράπη στις συνεταιριστικές τράπεζες να εγγράφουν μέλη τους, μετά από έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος, εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης και πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων που έχουν έδρα εκτός της περιοχής δραστηριοποίησής τους.

3.2.2.2 ΑΡΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Το ύψος του ελαχίστου κεφαλαίου (Ν 2076/92 άρθρο 5 παράγραφος 2 εδάφιο β), είναι συνάρτηση της διοικητικής περιφέρειας που δραστηριοποιούνται. Για τη λήψη άδειας απαιτείται η τοποθέτηση του 80% του ενεργητικού σε μετρητά, καταθέσεις, διαπραγματεύσιμους τίτλους και σε βραχυπρόθεσμες πιστώσεις που έχουν χορηγηθεί με τραπεζικά κριτήρια. Ειδικότερα, σύμφωνα με τις ΠΔ/ΤΕ 2258/93, 2413/97, 2420/97 και 2471/2001, για την υποβολή από πιστωτικό συνεταιρισμό αιτήματος για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας του ως πιστωτικού ιδρύματος θα πρέπει να έχει συγκεντρώσει ελάχιστο κεφάλαιο:

- Το ποσό των 6.000.000 ευρώ ή 2.044.500.000 δραχμές για συνεταιρισμούς που εγγράφουν μέλη τους κατοίκους του νομού όπου έχουν την έδρα τους εκτός από τον νομό

Αττικής και Θεσσαλονίκης όπου ισχύει ως ελάχιστο το ποσό των 18.000.000 ευρώ ή 6.133.500.000 δραχμών

□ Το ποσό των 10.000.000 ευρώ ή 3.407.500.000 δραχμές για συνεταιρισμούς που εγγράφουν μέλη και από τους όμορους νομούς με την προϋπόθεση ότι θα διαθέτουν εγκατάσταση στους νομούς αυτούς

□ Το ποσό των 18.000.000 ευρώ ή 6.133.500.000 δραχμές για συνεταιρισμούς που εγγράφουν μέλη τους από όλες τις περιοχές της χώρας και με την προϋπόθεση ότι θα διαθέτουν εγκατάσταση στις περιοχές αυτές.

Όσον αφορά τον τρόπο συγκέντρωσης του κεφαλαίου, στο στάδιο της μετεξέλιξης του πιστωτικού συνεταιρισμού σε πιστωτικό ίδρυμα, τα ποσά πρέπει να κατατίθενται σε έντοκους λογαριασμούς καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα καθώς ο πιστωτικός συνεταιρισμός δεν μπορεί να δέχεται καταθέσεις (άρθρο 4 Ν2076/92). Το σύνολο του απαιτούμενου αρχικού κεφαλαίου κατατίθεται στην Τράπεζα της Ελλάδος μία τουλάχιστον εργάσιμη ημέρα πριν την ημερομηνία κοινοποιήσεως της απόφασης με την οποία παρέχεται άδεια λειτουργίας του συνεταιρισμού ως πιστωτικού ιδρύματος και αναλαμβάνεται από την επόμενη εργάσιμη ημέρα.

Λόγω της φύσης του κεφαλαίου των Συνεταιριστικών τραπεζών δεν υπάρχει δυνατότητα εισαγωγής τους στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών όπως αντίθετα ισχύει για τις μετοχές των ανωνύμων τραπεζικών εταιρειών.

3.2.2.3 ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΑΔΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Οι Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί που πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις μπορούν να υποβάλλουν αίτηση στην Τράπεζα της Ελλάδος, Διεύθυνση Νομοματικής και Πιστωτικής Πολιτικής, για την παροχή άδειας λειτουργίας ως Πιστωτικού Ιδρύματος. Η αίτηση, στην οποία αναφέρεται η γεωγραφική περιφέρεια στην οποία προτίθεται να αναπτύξει δραστηριότητα ο Πιστωτικός Συνεταιρισμός περιλαμβάνει τα παρακάτω δικαιολογητικά:

□ Αντίγραφο καταστατικού

□ Μελέτη σκοπιμότητας η οποία περιλαμβάνει πλήρη και λεπτομερή περιγραφή των εργασιών και πρόγραμμα δράσης και ανάπτυξης των εργασιών του κατά τα πρώτα τρία χρόνια της λειτουργίας. Η μελέτη περιλαμβάνει επίσης τις πηγές άντλησης των κεφαλαίων, την οργανωτική δομή, περιγραφή του λογιστικού σχεδίου και του συστήματος εσωτερικού ελέγχου καθώς και την εκτίμηση του συντελεστή κεφαλαιακής επάρκειας για τα τρία πρώτα χρόνια λειτουργίας.

□ Τα ονόματα των δύο υπευθύνων για τη Διοίκηση του Πιστωτικού Ιδρύματος πρόσωπα, ο ένας εκ των οποίων θα είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου και του υπευθύνου του εσωτερικού ελέγχου. Για τα πρόσωπα αυτά υποβάλλονται:

- Αντίγραφο ποινικού μητρώου.
- Πιστοποιητικό μη πτώχευσης.

- Βιογραφικό σημείωμα με πληροφορίες για την κατάρτιση και την επαγγελματική τους εμπειρία στο χρηματοπιστωτικό τομέα.
- Δύο συστατικές επιστολές.

Πριν από την έναρξη λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος υποβάλλονται τα στοιχεία των μελών του Διοικητικού και του Εποπτικού συμβουλίου με αντίγραφο ποινικού μητρώου και πιστοποιητικό μη πτώχευσης. Η ΠΔ/ΤΕ 541/7.4.94 όρισε ότι η πλειοψηφία των μελών του Διοικητικού και του Εποπτικού Συμβουλίου καθώς και το ένα τουλάχιστον από τα δύο πρόσωπα που είναι εξίσου υπεύθυνα για τη λειτουργία και τον προσανατολισμό της δραστηριότητας του Πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να έχουν την κατοικία τους στο γεωγραφικό διαμέρισμα που προσδιορίζεται με βάση το αρχικό κεφάλαιο του κάθε συνεταιρισμού.

3.2.2.4 ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Σύμφωνα με την οδηγία 94/19/ΕΚ/30/5/1994 περί των συστημάτων εγγυήσεως καταθέσεων εξαιρέθηκαν οι Ελληνικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί από την υποχρεωτική συμμετοχή τους στο σύστημα εγγύησης καταθέσεων μέχρι 31/12/1999, ενώ παράλληλα υποχρεώθηκαν να ενημερώσουν τους καταθέτες τους ότι δεν είναι μέλη κανενός συστήματος εγγυήσεως καταθέσεων.

Ο Ν2324/1994 όπως τροποποιήθηκε με τον Ν2386/1996, ενσωμάτωσε στην Ελληνική τραπεζική νομοθεσία τις διατάξεις της παραπάνω οδηγίας και καθόρισε ότι οι συνεταιριστικές τράπεζες έπρεπε να ενταχθούν στο Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων (ΤΕΚ) εντός εξαμήνου με την έκδοση σχετικού Προεδρικού διατάγματος. Το ΤΕΚ λειτουργεί από τον Νοέμβριο του 1995 και από τον Δεκέμβριο του 2000 καλύπτει και τις καταθέσεις των συνεταιριστικών τραπεζών για το ποσό των 20.000 ευρώ ανά λογαριασμό.

3.2.2.5 ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 18 του Ν2076/92, η Τράπεζα της Ελλάδος ασκεί την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν έδρα στην Ελλάδα, περιλαμβανομένων και των υποκαταστημάτων τους στο εξωτερικό. Στην έννοια της εποπτείας περιλαμβάνεται ο έλεγχος της φερεγγυότητας, ρευστότητας, κεφαλαιακής επάρκειας και συγκέντρωσης κινδύνων. Οι διατάξεις που καθορίζουν την εποπτεία των ανωνύμων τραπεζικών εταιρειών ισχύουν και για τα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα (ΠΔ/ΤΕ 2258/93, κεφάλαιο Α παράγραφος 7) βάσει των αρχών της ισότητας, λαμβάνοντας υπόψη τις υπάρχουσες διαφορές (νομική μορφή, κεφάλαια, σκοπός). Ειδικά όσον αφορά τον Συντελεστή Κεφαλαιακής Επάρκειας και το ύψος της Ανοικτής Συναλλαγματικής Θέσης ισχύουν αυστηρότερες διατάξεις για τα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα. Το ελάχιστο ύψος του Συντελεστή Κεφαλαιακής Επάρκειας όπως αυτός υπολογίζεται σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2054/93, καθορίζεται σε 10% έναντι 8% των εμπορικών τραπεζών (ΠΔ/ΤΕ 2258/93, κεφάλαιο Α παράγραφος 7 στοιχείο α εδάφιο β). Το ύψος της Ανοικτής Συναλλαγματικής Θέσης δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 5% των ιδίων τους κεφαλαίων ενώ

για τις εμπορικές τράπεζες δεν υφίσταται περιορισμός (ΠΔ/ΤΕ 2258/93, κεφάλαιο Α παράγραφος 4 στοιχείο β).

Σύμφωνα με το ΠΔ 384/92 οι εμπορικές τράπεζες είναι υποχρεωμένες να τηρούν το κλαδικό λογιστικό σχέδιο ενώ δεν προκύπτει ανάλογη υποχρέωση για τις Συνεταιριστικές τράπεζες. Τα στοιχεία που υποβάλλονται στην Τράπεζα της Ελλάδος για την άσκηση της εποπτείας πρέπει να αναφέρονται σε λογαριασμούς του κλαδικού λογιστικού σχεδίου (ΠΔ/ΤΕ 2258/93, κεφάλαιο Α παράγραφος 7^α) και κατά συνέπεια έμμεσα επιβάλλεται η τήρηση του κλαδικού λογιστικού σχεδίου. Οι οικονομικές καταστάσεις των συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων πρέπει να ελέγχονται από ορκωτούς ελεγκτές (ΠΔ/ΤΕ 2258/93, κεφάλαιο Α παράγραφος 7β).

Η ανάκληση της άδειας του πιστωτικού ιδρύματος καθώς και οι κυρώσεις που μπορεί να επιβάλλει η Τράπεζα της Ελλάδος θεσπίζονται με τα άρθρα 8 και 22 του Ν2076/92. Το υπάρχον πλαίσιο εποπτικών και ρυθμιστικών κανόνων, την ευθύνη της εφαρμογής του οποίου έχει η Τράπεζα της Ελλάδος (Γενική Επιθεώρηση Τραπεζών) ως αρμόδια κατά νόμο εποπτεύουσα αρχή όλων των φορέων του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος, εγγνύεται τη λειτουργία των συνεταιριστικών τραπεζών στα πλαίσια του σκοπού ίδρυσης τους και χωρίς να παραβιάζονται τα ιδιωτικο-οικονομικά κριτήρια λειτουργίας τους.

3.2.2.6 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

Το ισχύον σύστημα φορολογίας εισοδήματος για τα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα είναι παρόμοιο με αυτό των ανωνύμων εταιρειών. Επιπλέον ισχύουν τα:

- ❑ Οι τόκοι των καταθέσεων υπόκεινται σε παρακράτηση 15% σύμφωνα με το άρθρο 21 του Ν1921/91.
- ❑ Οι τόκοι των καταθέσεων τους στην διατραπεζική αγορά υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου 15%.
- ❑ Δεν ισχύουν οι διατάξεις για τον Ειδικό Φόρο Τραπεζικών Εργασιών αλλά οι διατάξεις περί τελών χαρτοσήμου και ΦΠΑ.
- ❑ Ισχύουν οι διατάξεις για τον φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου, φόρο μεταβίβασης ακινήτων και ακίνητης περιουσίας.

3.3 ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Τα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα διενεργούν εργασίες σύμφωνα με τα ισχύοντα για τις εμπορικές τράπεζες ενώ παράλληλα ισχύουν οι παρακάτω περιοριστικές ρυθμίσεις οι οποίες τα διαφοροποιούν από τις ανώνυμες τραπεζικές εταιρείες.

- ❑ συναλλάσσονται μόνο με τα μέλη τους, με άλλα πιστωτικά ιδρύματα και με Ελληνικό Δημόσιο (ΠΔ/ΤΕ 2258/93 κεφάλαιο Α παράγραφος 2 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 16 παράγραφος 2 του Ν2601/98). Συναλλαγές με άλλα πρόσωπα, φυσικά ή νομικά, επιτρέπονται μόνο εφόσον σε αυτές συμμετέχει και μέλος του συνεταιρισμού μετά από έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος. Κατ' εξαίρεση απαγορεύεται η χρηματοδότηση των μελών - εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης και πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (ΕΤΠΘ

121/2/1.3.2002) Στις συνεταιριστικές τράπεζες επιτρέπεται να διενεργούν μόνο τις παρακάτω διαμεσολαβητικές εργασίες (απόφαση ΕΤΠΘ 7/45/7.8.98 όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 93/1/22.1.2001):

- πληρωμή μισθοδοσίας και συντάξεων Δημοσίου και Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και συντάξεων ασφαλιστικών οργανισμών.
 - εξόφληση λογαριασμών δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών καθώς και είσπραξη εισφορών για λογαριασμό κρατικών ασφαλιστικών οργανισμών.
 - εκμίσθωση θυρίδων.
 - διάθεση, φύλαξη και είσπραξη κατά τη λήξη τους τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου όχι όμως διαχείριση καρτοφυλακίου.
 - συμμετοχή στη διάθεση νέων τίτλων εκτός από αναδοχή έκδοσης τίτλων.
 - μεταφορά κεφαλαίων εντός της χώρας.
 - αγορά και πώληση ξένων τραπεζογραμματίων μέχρι του εκάστοτε ισχύοντος ορίου χορηγουμένου συναλλάγματος χωρίς δικαιολογητικά σύμφωνα με τις διατάξεις της ΠΔ/ΤΕ 2344/94.
- ❑ μπορούν να δέχονται καταθέσεις, να χορηγούν δάνεια και να ασκούν τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο άρθρο 24 του Ν2076/92.
 - ❑ Το ύψος των πάσης φύσεως πιστωτικών διευκολύνσεων και συμμετοχών προς τον ίδιο συνεταιίρο δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 15% των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος (ΠΔ/ΤΕ 2258/93, κεφάλαιο Α παράγραφος 3, στοιχείο α) διασφαλίζοντας έτσι τη διασπορά της πιστοδοτικής λειτουργίας και τη φερεγγυότητα, λόγω του μικρού μεγέθους των χορηγήσεων. Το όριο αυτό ισχύει και για την χρηματοδότηση των φυσικών προσώπων μελών.
 - ❑ Οι τοποθετήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων σε μερίδια Αμοιβαίων κεφαλαίων και μετοχικούς τίτλους διέπονται από τις διατάξεις της 521/2/1993 απόφασης της ΕΝΠΘ σε συνδυασμό με 1895/91 ΠΔ/ΤΕ, όπως ισχύει. Το συνολικό ποσό που διατίθεται για τις επενδύσεις που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο της απόφασης δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 10% των ιδίων κεφαλαίων (ΠΔ/ΤΕ 2258/93, κεφάλαιο Α παράγραφος 3, στοιχείο γ εδάφιο α).
 - ❑ Για τις συμμετοχές σε εταιρείες του χρηματοπιστωτικού τομέα ισχύουν οι διατάξεις της 448/2/90 απόφασης της ΕΝΠΘ, όπως ισχύει.
 - ❑ Απαγορεύεται στα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα να διενεργούν εργασίες αναδόχου έκδοσης τίτλων με δημόσια ή ιδιωτική εγγραφή.
 - ❑ Επιτρέπεται στα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα να τηρούν τρεχούμενους λογαριασμούς στην Τράπεζα της Ελλάδος και να συμμετέχουν στην διατραπεζική αγορά δραχμών και συναλλάγματος. Το συνολικό ποσό που μπορούν αυτλήσουν από την διατραπεζική αγορά δεν μπορεί να υπερβαίνει το 10% και 5% αντίστοιχα των ιδίων τους κεφαλαίων ενώ δεν υπάρχει όριο για τις τοποθετήσεις τους στην διατραπεζική αγορά (ΠΔ/ΤΕ 2258/93, κεφάλαιο Α παράγραφος 4, στοιχείο α).
 - ❑ Η ανουκτή συναλλαγματική θέση τους καθορίζεται από την Διεύθυνση Συναλλάγματος της Τράπεζας της Ελλάδος και σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει το 5% των ιδίων κεφαλαίων τους.

□ Επιτρέπεται να αναπροεξοφλούν συναλλαγματικές και γραμμάτια σε διαταγή της Τράπεζας της Ελλάδος και να χρηματοδοτούνται από την Τράπεζα Ελλάδος έναντι ευεχύρου τίτλων του Δημοσίου (ΠΔ/ΤΕ 2185/93) με τους περιορισμούς που θέτει η ΠΔ/ΤΕ 2258/93, κεφάλαιο Α παράγραφος 5).

□ υπόκειται στις υποχρεωτικές δεσμεύσεις επί καταθέσεων της 1959/91 ΠΔ/ΤΕ, όπως ισχύει (ΠΔ/ΤΕ 2258/93, κεφάλαιο Α παράγραφος 6).

□ εξαιρούνται από τους περιορισμούς στους οποίους υπόκεινται οι εμπορικές τράπεζες ως προς την καταναλωτική πίστη (ΠΔ/ΤΕ 258/2.11.93 παράγραφος 3β). Το ανώτατο όριο χορηγούμενων δανείων ή πιστώσεων από τις Συνεταιριστικές Τράπεζες για την κάλυψη προσωπικών αναγκών των μελών τους καθορίστηκε σε 3.000.000 δραχμές (απόφαση ΕΤΠΘ 56/6/10.1.2000)

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι συνεταιριστικές τράπεζες έχουν τη δυνατότητα να ασκούν τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο άρθρο 24 του Ν2076/92 ωστόσο στην πράξη αυτό δεν είναι δυνατόν καθώς, σε αντίθεση με τις Ευρωπαϊκές Συνεταιριστικές Τράπεζες, δεν διαθέτουν ακόμα σχετική επάρκεια κεφαλαίων, εξειδικευμένη εμπειρία, τεχνική οργάνωση, άρτια συνεργασία μεταξύ τους και ισχυρή πελατειακή βάση. Επιπλέον ορισμένες από τις εργασίες αυτές δεν προσδιάζουν στη φύση, το σκοπό και τη λειτουργία των συνεταιριστικών τραπεζών.

3.4 ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ

Βασική ιδιαιτερότητα των Συνεταιριστικών Τραπεζών είναι ότι δικαιούνται να συναλλάσσονται μόνο με τα μέλη τους, με άλλες συνεταιριστικές τράπεζες, με το Ελληνικό Δημόσιο και φυσικά ή νομικά πρόσωπα, εφόσον στη σχετική συναλλαγή συμμετέχει και μέλος του συνεταιρισμού. Η Συνεταιριστική τράπεζα αποτελεί ενσάρκωση της συνεταιριστικής ιδέας. Ο συνεκτικός ιστός που συνδέει την τράπεζα με τον συνεταίρο – πελάτη αποτελεί το «ιδιάζον στοιχείο» που διαφοροποιεί την συνεταιριστική τράπεζα από τις άλλες τράπεζες. Ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα αποτελεί η διαφορετική τραπεζική αντίληψη που εκφράζεται με τη φιλική και έντιμη τακτική και συμπεριφορά στη συνεργασία με τους πελάτες τους και η από κοινού αναζήτηση εφικτών λύσεων στα πιστωτικής φύσεως προβλήματά τους (Λεμπιδάκης 2001).

Η χαρακτηριστικότερη διαφορά των συνεταιριστικών τραπεζών από τις παραδοσιακές εμπορικές τράπεζες συνίσταται στο γεγονός ότι, το μεν παραδοσιακό τραπεζικό σύστημα αποτελείται από ένα σύνολο «τραπεζών δικτύου», ανεξάρτητων και ανταγωνιστικών μεταξύ τους, ενώ αντίθετα, το συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα αποτελεί «δίκτυο τραπεζών», αλληλοσυμπληρούμενων και συνεργαζόμενων μεταξύ τους. Έτσι κάθε εμπορική τράπεζα διαθέτει το δικό της δίκτυο υποκαταστημάτων, το οποίο αναπτύσσει ανάλογα με τις επιχειρηματικές ανάγκες που προσδιορίζει η κεντρική της διοίκηση. Αντίθετα, οι συνεταιριστικές τράπεζες δημιουργούνται με την πρωτοβουλία τοπικών παραγόντων, για την ικανοποίηση συγκεκριμένων οικονομικών και κοινωνικών αναγκών της περιοχής τους και ενώνονται σε περιφερειακό ή και εθνικό επίπεδο, για να μεγιστοποιούν τα αποτελέσματα της κοινής προσπάθειας προς όφελος όλων των συμμετεχουσών τοπικών τραπεζών. Για το σκοπό αυτό, οι συνεταιριστικές τράπεζες χτίζουν τη

δομή τους βάσει των αρχών της επικουρικότητας και της συλλογικότητας, αρχές που δεν εφαρμόζονται στις παραδοσιακές εμπορικές τράπεζες. Με την ουσιαστική εφαρμογή των αρχών αυτών αξιοποιείται το παραγωγικό δυναμικό που βρίσκεται σε αδράνεια λόγω έλλειψης πόρων και ικανότητας συνένωσης δυνάμεων, ώστε να παράγεται υψηλή προστιθέμενη αξία σε τοπικό επίπεδο.

Μια από τις ουσιαστικές διαφορές των συνεταιριστικών τραπεζών από τα υπόλοιπα πιστωτικά ιδρύματα είναι η συμβολή τους στη τοπική ανάπτυξη με τη συμμετοχή σε εταιρείες που συνδέονται με τον προγραμματισμό, την αξιολόγηση και την υλοποίηση προγραμμάτων τοπικής ανάπτυξης (Μυριτάκης Ν, 2001). Επίσης συμμετέχουν σε κέντρα που υποστηρίζουν την επιχειρηματικότητα, τους νέους επιχειρηματίες και ενισχύουν τη μικρή και μεσαία επιχείρηση και σε εταιρικά σχήματα προώθησης και διανομής τοπικών προϊόντων.

Ο ρόλος που καλούνται να παίξουν οι συνεταιριστικές τράπεζες μπορεί να σκιαγραφηθεί καλύτερα αν λάβουμε υπόψη μας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των συνεταιριστικών τραπεζών έναντι των εμπορικών τραπεζών και αφορούν κυρίως (Στεριώτης Κ, 1993, Σεγρεδάκη Κ, 1996 και Μπέλλα Α- Ντανοβασίλη Ε, 1996):

□ **του έντονου τοπικού χαρακτήρα τους και την υποστήριξη των κοινών συμφερόντων των μελών τους και της περιφέρειας τους.** Η παραγωγικότερη αξιοποίηση του τοπικού και περιφερειακού αποταμιευτικού δυναμικού το οποίο στα πλαίσια του τραπεζικού συστήματος διοχετεύεται εκτός νομού. Στις συνεταιριστικές τράπεζες οι πελάτες είναι ταυτόχρονα και ιδιοκτήτες με αποτέλεσμα να υπάρχουν διαπροσωπικές σχέσεις. Το μεγαλύτερο πλεονέκτημα που παρουσιάζει μια συνεταιριστική τράπεζα είναι ότι αποτελεί μια «προσωπική τράπεζα» η οποία εξυπηρετεί αποκλειστικά τους συνεταίρους της. Παράλληλα τα μέλη έχουν το δικαίωμα του «εκλέγειν» και «εκλέγεσθαι».

□ **Η αύξηση των ιδίων κεφαλαίων μέσω της απόκτησης νέων μελών.** Η αύξηση του αριθμού των μελών θα πρέπει να στηρίζεται στη διάδοση της συνεταιριστικής ιδέας και την πλήρη κάλυψη των αναγκών των μελών. Η αύξηση του αριθμού των μελών είναι οριακή λόγω των περιορισμένων τοπικών δυνατοτήτων και του ανταγωνισμού στην τραπεζική αγορά.

□ **Η εύκολη και φθηνή πρόσβαση των μελών σε χρηματοδότηση.** Το πλεονέκτημα αυτό προβάλλεται όσον αφορά τις διαδικασίες που ακολουθούν οι εμπορικές Τράπεζες. Το δικαίωμα δανεισμού εξαρτάται από το ύψος των συνεταιριστικών μεριδίων. Τα δάνεια χορηγούνται με την προσωπική εγγύηση δύο ή περισσότερων συνεταίρων. Ανάλογα με το καταστατικό ο συνεταίρος μπορεί ευθύνεται για τυχόν ζημιές της συνεταιριστικής τράπεζας για πολλαπλάσιο των μεριδίων που διαθέτει. Το πλεονέκτημα αυτό ισχύει για μικρού ύψους και βραχυχρόνιες χορηγήσεις καθώς για τη χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων απαιτείται η συνδρομή ορισμένων κριτηρίων και η διαπίστωση της βιωσιμότητας της επιχείρησης.

□ **Το χαμηλό κόστος λόγω των περιορισμένων λειτουργικών δαπανών και του μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα τους.** Ο περιορισμός των λειτουργικών δαπανών είναι εφικτός στο βαθμό που οι συνεταιριστικές τράπεζες σήμερα δραστηριοποιούνται μόνο στον τομέα

των καταθέσεων και των μικρών δανείων. Με την ανάπτυξη των εργασιών τους θα πρέπει να επενδύσουν σε τεχνολογία και εξειδικευμένο προσωπικό με αποτέλεσμα την αύξηση των δαπανών λειτουργίας.

❑ **Περιορισμένη οικονομική ευθύνη των συνεταίρων.** Ανάλογα με το καταστατικό ο συνεταίρος μπορεί να ευθύνεται για το διπλάσιο ή τριπλάσιο της αξίας των μεριδίων τα οποία διαθέτει.

❑ **Αυξημένη ρευστότητα,** καθώς χορηγούν βραχυπρόθεσμα δάνεια ενώ τα διαθέσιμα τους είναι τοποθετημένα σε άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία.

❑ **Συμμετοχή στη διανομή κερδών.**

❑ **Δικαίωμα από ανατίμηση των μεριδίων λόγω αύξησης της καθαρής θέσης.**

❑ **Εύκολη μεταβίβαση των μεριδίων.**

3.5 ΛΟΓΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Οι δυνατότητες ανάπτυξης των συνεταιριστικών τραπεζών που καθιέρωσε ο Ν2076/92 και τέθηκε σε εφαρμογή με την ΠΔ/ΤΕ 2258/2.11.93, είχαν σαν αποτέλεσμα την πρόοδο του θεσμού τα τελευταία χρόνια. Οι στόχοι και οι επιδιώξεις τους είναι οικονομικοί αλλά και με κοινωνικό χαρακτήρα. Βασική επιδίωξη είναι η στήριξη των πελατών συνεταίρων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες συνδέθηκαν άμεσα με τις περιορισμένες δυνατότητες πρόσβασης των φυσικών προσώπων και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων της περιφέρειας να αντλήσουν χαμηλότοκα δάνεια από το τραπεζικό σύστημα. Στη χώρα μας οι συνεταιριστικές τράπεζες εμφανίστηκαν σε μια εποχή που οι ΜΜΕ της περιφέρειας αντιμετώπιζαν έντονο πρόβλημα χρηματοδότησης (Σεργεδάκη Κ, 1996). Η συνεταιριστική πίστη συμβάλλει στη χρηματοδοτική στήριξη των τοπικών ΜΜΕ, οι οποίες δεν περιλαμβάνονται στις αγορές – στόχους των τοπικών υποκαταστημάτων των εμπορικών τραπεζών και επομένως αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στην προσπάθεια κάλυψης των ιδιαίτερων χρηματοδοτικών αναγκών τους. Οι εμπορικές τράπεζες είναι διστακτικές να χορηγήσουν ικανοποιητικές χαμηλού κόστους πιστώσεις στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις της περιφέρειας. Κατά συνέπεια, υπάρχει κενό επενδυτικής δραστηριότητας στη περιφέρεια και αύξηση της ανεργίας, η οποία οδηγεί με τη σειρά της σε μετανάστευση υγιούς ανθρώπινου δυναμικού στα μεγάλα μητροπολιτικά κέντρα και καταστροφή της κοινωνικής συνοχής των αγροτικών περιοχών.

Τα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν ως τράπεζες ιδιωτών και ως τράπεζες Μικρομεσαίων επιχειρήσεων μπορούν να εξειδικευτούν στην καταναλωτική και στεγαστική πίστη, προσφέροντας δάνεια χαμηλού κόστους αφού έχουν τη δυνατότητα να επιτύχουν ευρεία διασπορά του πιστωτικού κινδύνου, εξασφαλίζοντας έτσι κερδοφορία και ικανοποιητικές αποδόσεις. Η σχέση αυτή απαιτεί διαφορετική προσέγγιση από εκείνη των εμπορικών τραπεζών.

Η επιχειρηματολογία αυτή σχετικά με την ανάπτυξη των συνεταιριστικών τραπεζών λόγω των συνθηκών της τραπεζικής αγοράς και ειδικότερα στην αδυναμία των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων να χρηματοδοτηθούν από τις εμπορικές τράπεζες αποτέλεσε σημείο έντονης κριτικής από τις εμπορικές τράπεζες καθώς θεωρήθηκε ότι ενέχει στοιχεία υπερβολής που οδηγούν σε εσφαλμένα συμπεράσματα (Ραδαίος Π, 1996). Σύμφωνα με την άποψη της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών οι διοικητικές ρυθμίσεις που ίσχυαν πριν από την απελευθέρωση του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος επηρέαζαν την κατανομή των διαθέσιμων αποταμιευτικών πόρων στους διάφορους κλάδους της οικονομίας και τη διαμόρφωση του κόστους του χρήματος. Η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος δημιούργησε τις προϋποθέσεις για να προχωρήσουν οι τράπεζες σε αλλαγή της πιστωτικής τους πολιτικής. Σήμερα η ανάληψη πιστωτικών κινδύνων στηρίζεται κυρίως στη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και δευτερευόντως στις εξασφαλίσεις. Οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν βασική πελατεία των εμπορικών τραπεζών και έχουν χρηματοδοτηθεί από το ειδικό κεφάλαιο της ΑΝΕ 197/78 και από ίδια διαθέσιμα των τραπεζών με υπέρογκα ποσά. Οι δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν σήμερα πολλές Μικρομεσαίες επιχειρήσεις οφείλονται στα διαρθρωτικά τους προβλήματα και όχι στην άρνηση των εμπορικών τραπεζών να τις χρηματοδοτήσουν.

Όσον αφορά το επίκεντρο ότι οι συνεταιριστικές τράπεζες αναπνύχθηκαν γιατί οι εμπορικές τράπεζες εμφάνισαν μείωση της χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα ως ποσοστό του ενεργητικού τους, αναφέρεται ότι η μείωση αυτή ήταν αποτέλεσμα τόσο των αλλαγών στη παραγωγική διαδικασία όσο και των αλλαγών στον τρόπο κάλυψης των χρηματοδοτικών αναγκών των επιχειρήσεων. Οι μεγάλες επιχειρήσεις άντλησαν κεφάλαια από το Χρηματιστήριο ενώ παράλληλα κάνουν χρήση νέων χρηματοδοτικών θεσμών όπως το *Leasing* και το *Factoring*. Η ανάπτυξη των συνεταιριστικών τραπεζών σύμφωνα με την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών αποδίδεται στα περιθώρια που υπάρχουν στην τραπεζική αγορά η οποία συνεχώς εμπλουτίζεται με νέα προϊόντα και με αύξηση του αριθμού των συναλλασσόμενων.

Η ανάγκη ενίσχυσης των ΜΜΕ και η δυνατότητα συμμετοχής στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη αντανακλάται σε ένα σύνολο μέτρων και δραστηριοτήτων που έχουν θεσπισθεί από την Ελληνική κυβέρνηση και από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Για την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων των ΜΜΕ στις λιγότερο ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες και την προώθηση της ανάπτυξης ενός ευνοϊκού χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος, η Ευρωπαϊκή Ένωση εφαρμόζει διάφορα πιλοτικά προγράμματα. Τα προγράμματα αυτά αποσκοπούν στη δημιουργία υποδειγμάτων για χρηματοδοτικές πολιτικές σε τοπικό ή και σε εθνικό επίπεδο, με τη χρήση ιδιωτικών πόρων και περιλαμβάνουν τις εξής πρωτοβουλίες:

- Διασπορά των συστημάτων εγγυήσεων.
- Δημιουργία εξειδικευμένων συμβουλευτικών δικτύων τα οποία θα υποστηρίξουν τη δημιουργία νέων προϊόντων.
- Προώθηση του επιχειρηματικού κεφαλαίου το οποίο υποστηρίζει τη δημιουργία νέων προϊόντων.

□ Οργάνωση και διεύρυνση της συνεργασίας μεταξύ των Πιστωτικών Ιδρυμάτων και των ΜΜΕ σε τοπικό επίπεδο.

Στο πλαίσιο αυτό ξεκίνησε το 1994 το «Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Βιομηχανίας», χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση, για την ανάπτυξη του Ελληνικού βιομηχανικού τομέα. Βασικός στόχος του προγράμματος αυτού είναι η βελτίωση της χρηματοοικονομικής θέσης των ΜΜΕ μέσω σύγχρονων χρηματοπιστωτικών εργαλείων και θεσμών που θεωρούνται κρίσιμοι για τις ΜΜΕ λόγω του πολύ υψηλού κόστους χρήματος που αντιμετωπίζουν στην Ελλάδα. Το υποπρόγραμμα 4 προβλέπει μια σειρά μέτρων για τη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος λειτουργίας των ΜΜΕ. Μέσω του υποπρογράμματος αυτού το Υπουργείο Ανάπτυξης θα χρηματοδοτήσει τη δημιουργία των Εταιρειών Επιχειρηματικού Κεφαλαίου, θα υποστηρίξει τους Πιστωτικούς Συνεταιρισμούς, θα επιδοτήσει τα επιτόκια και θα προωθήσει το θεσμό του Leasing και του Factoring στην Ελληνική αγορά. Οι συνεταιριστικές τράπεζες μπορούν να επωφεληθούν από τις Εγγυήσεις του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων, να συμμετάσχουν σε συστήματα αμοιβαίων εγγυήσεων, σε φορείς ανάπτυξης της αγοράς επιχειρηματικών κεφαλαίων.

Η δημιουργία των συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων συνιστά ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Η δυναμική, η ευελιξία και οι προοπτικές των νέων τραπεζικών υπηρεσιών και προϊόντων οι οποίες δημιουργούνται με τη δημιουργία δικτύων συνεταιριστικών τραπεζών θέτουν τις βάσεις για μια διαφορετική μορφή περιφερειακής ανάπτυξης στη χώρα. Τα τοπικά συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να διεκδικήσουν τη διαχείριση global loans από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, οφέλη από τις εγγυήσεις του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων και να αναπτύξουν μορφές συνεργασίας με όμοια Ευρωπαϊκά Συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα στα πλαίσια των Ευρωπαϊκών θεσμών και στη θεσμοθέτηση του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού. Επιπλέον, οι συνεταιριστικές τράπεζες μπορούν να μετεξελιχθούν σε μηχανισμούς τοπικής οικονομικής ανάπτυξης, παρέχοντας στη χώρα μας ένα σπουδαίο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις αναδυόμενες αγορές της Βαλκανικής.

Μέσα από την ανάπτυξη της συνεταιριστικής πίστης ανοίγεται ένας νέος δρόμος χρηματοδοτικής στήριξης των περιφερειών. Η παρουσία των συνεταιριστικών τραπεζών στην περιφέρεια μπορεί να γίνει το βασικό χρηματοοικονομικό εργαλείο συντήρησης μιας τοπικά αυτοδύναμης ανάπτυξης και σημαντική εγγύηση έναντι της κεφαλαιακής ένδειας που χαρακτηρίζει τις περιφέρειες και αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα διαιώνισης της οικονομικής και κοινωνικής τους υστέρησης. Με τη λειτουργία συνεταιριστικής τράπεζας σε μια περιοχή (Χριστοδουλάκης Α, 1994):

□ αποφεύγεται η διαρροή των πόρων της περιφέρειας προς άλλες περιφέρειες με ενίσχυση των τραπεζικών ανταγωνιστικών συνθηκών και συμπίεση των τραπεζικών περιθωρίων κέρδους. Η δραστηριοποίηση των Συνεταιριστικών τραπεζών με την εφαρμογή πολιτικής

χαμηλότερων επιτοκίων για χορηγήσεις και υψηλότερων για καταθέσεις, απ' ότι οι εμπορικές τράπεζες, ενισχύει τον τραπεζικό ανταγωνισμό.

□ εξασφαλίζεται πρόσβαση σε ΜΜΕ, επαγγελματίες και ιδιώτες σε δάνεια αλλά και σε άλλες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες ενώ παράλληλα περιορίζεται η παραοικονομία και το κογκλυφία λόγω της εύκολης και φθηνής πρόσβασης σε τραπεζικές εργασίες και δανειακά κεφάλαια. Ο μη κερδοσκοπικός χαρακτήρας των συνεταιριστικών τραπεζών μπορεί να βοηθήσει στην εξασφάλιση φθηνότερου χρήματος.

□ αναπτύσσεται το πνεύμα της αλληλεγγύης και της αμοιβαίας υποστήριξης των μελών, καθώς και της ορθολογικής στήριξης των συνεταιρών, σύμφωνα με τις αρχές της φερεγγυότητας και της συνέπειας στις συναλλαγές.

□ επιτυγχάνεται υψηλή απόδοση στο επενδεδυμένο κεφάλαιο των συνεταιρών λόγω των αποθεματικών που δημιουργούνται ιδιαίτερα τα πρώτα χρόνια λειτουργίας.

□ δίνεται η ευκαιρία να ασκηθεί επιλεκτική πιστωτική πολιτική και να ενισχυθούν κλάδοι, τομείς και επαγγελματικές τάξεις που έχουν ιδιαίτερες ανάγκες στήριξης.

□ παρέχεται η δυνατότητα να υποστηριχθούν τοπικά αναπτυξιακά προγράμματα και να ενισχυθούν γρήγορα και αποτελεσματικά επιχειρηματικές προσπάθειες αναπτυξιακού χαρακτήρα με υψηλή προτεραιότητα για την τοπική οικονομία.

□ υπάρχει η ευχέρεια δημιουργίας και παροχής, χωρίς πρόσθετο κόστος, σύνθετων πακέτων υπηρεσιών ειδικά κατασκευασμένων για τις ανάγκες των μελών, όπως ασφαλιστική κάλυψη για επαγγελματική ανικανότητα, ενίσχυση προωθητικών ενεργειών για εξαγωγές κ.α.

□ Ενίσχυση του τοπικού εισοδηματικού πολλαπλασιαστή και της τοπικής απασχόλησης. Η αύξηση των καταθέσεων και η αξιοποίηση τους σε τοπικό επίπεδο θα ενισχύσει τον τοπικό πολλαπλασιαστή ο οποίος προσδιορίζει τη ζήτηση στην τοπική αγορά γεγονός και σε αύξηση της απασχόλησης με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας

□ Αποκατάσταση του κύρους της συνεταιριστικής ιδέας στη χώρα μας.

3.6 ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Όπως ισχύει σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες, έτσι και στην Ελλάδα, οι συνεταιριστικές τράπεζες χαρακτηρίζονται από ένα δυαδικό σύστημα ελέγχου, όπου στο επίπεδο δραστηριοποίησης κάθε τράπεζας συνυπάρχουν οι χρηματοοικονομικές μονάδες και οι αντίστοιχες διοικητικές μονάδες. Η συνεταιριστική πίστη στη χώρα μας φαίνεται ότι θα ακολουθήσει ένα μοντέλο οργάνωσης σε δύο επίπεδα- τοπικό /εθνικό καθώς οι φορείς της συνεταιριστικής πίστης θεώρησαν ότι το μέγεθος της Ελλάδας δεν επιτρέπει την οργανωτική δομή των συνεταιριστικών τραπεζών σε τρία επίπεδα – τοπικό / περιφερειακό / εθνικό. Η κεντρική συνεταιριστική τράπεζα θα οργανωθεί με βάση την αρχή της επικουρικότητας, δηλαδή όλες οι κύριες λειτουργίες θα ασκούνται από τις τοπικές τράπεζες και στη κεντρική τράπεζα θα μεταφέρονται εκείνες οι λειτουργίες που δεν μπορούν να διασφαλιστούν σε τοπικό επίπεδο. Επειδή ο κύριος στόχος είναι η αυτονομία των τοπικών τραπεζών αποκλείστηκε η αρχή της συλλογικότητας.

Η πρώτη προσπάθεια οργάνωσης της συνεταιριστικής πίστης στη χώρα μας στα πρότυπα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ιδρύθηκε το 1991 η Ελληνική Ομοσπονδία Πιστωτικών Αστικών Συνεταιρισμών (ΕΛ.Ο.Π.Α.Σ.) Το 1995 ιδρύθηκε η Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος (ΕΣΤΕ) σαν συνέχεια της ομοσπονδίας, και σύμφωνα με το καταστατικό της αποτελεί **όργανο με συμβουλευτικό χαρακτήρα**. Το επαγγελματικό όργανο των φορέων ασκήσεως της συνεταιριστικής πίστης αποτελεί το κεντρικό σημείο για τη χάραξη και το συντονισμό της πολιτικής και την ανάληψη κοινής δράσεως για την προαγωγή του θεσμού και την προάσπιση των συμφερόντων των συνεταιριστικών τραπεζών. Η ΕΣΤΕ αποτελεί πλήρες μέλος της Ένωσης Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Τραπεζών. Σήμερα στην ΕΣΤΕ συμμετέχουν 15 συνεταιριστικές τράπεζες και 14 πιστωτικοί συνεταιρισμοί. Διοικείται από 9μελές Διοικητικό Συμβούλιο και 3μελές Εποπτικό συμβούλιο που εκλέγονται από την Γενική Συνέλευση των μελών. Οι κύριοι άξονες λειτουργίας της ΕΣΤΕ είναι (ΕΣΤΕ, 2001):

- Ο σχεδιασμός και υλοποίηση πολιτικών για την προβολή και ανάπτυξη του θεσμού της συνεταιριστικής πίστης σε όλες τις περιοχές της χώρας.
- η δημιουργία του πλαισίου και των προϋποθέσεων για τη στενότερη και αποδοτικότερη συνεργασία των συνεταιριστικών τραπεζών και των πιστωτικών συνεταιρισμών και η δημιουργία ενός ενιαίου Συνεταιριστικού Πιστωτικού Δικτύου.
- η εκπροσώπηση στα θεσμικά όργανα της πολιτείας.
- η συστηματική παρέμβαση για την διεκδίκηση λύσεων στα σημαντικά προβλήματα που απασχολούν τη συνεταιριστική πίστη.
- η παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε θέματα εκπαίδευσης, νομικής υποστήριξης, μηχανοργάνωσης και οργάνωσης.
- η ανάπτυξη δεσμών και συνεργασιών με συνεταιριστικές τράπεζες του εξωτερικού και η μεταφορά τεχνογνωσίας στις συνεταιριστικές τράπεζες.
- η ανάπτυξη της διασυνεταιριστικής συνεργασίας και η προβολή της κοινωνικής οικονομίας στη χώρα μας.

4 ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΗΜΕΡΑ

Με την έκδοση του Ν2076/92 παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση των πιστωτικών συνεταιρισμών που ιδρύονται στις πρωτεύουσες των νομών με σκοπό, αφού συμπληρώσουν όλες τις προϋποθέσεις που θέτει ο νόμος να μετεξελιχθούν σε πιστωτικά ιδρύματα. Η κινητικότητα που παρατηρείται για την ίδρυση συνεταιριστικών τραπεζών σε αρκετές γεωγραφικές περιοχές της χώρας μπορεί να οδηγήσει σε διαφοροποίηση και αναδιανομή των μεριδίων των παραδοσιακών εργασιών που μέχρι σήμερα προσφέρονταν από τις εμπορικές τράπεζες. Το φαινόμενο αυτό θα γίνει ιδιαίτερα αισθητό στην περιφέρεια όπου κατά κύριο λόγο εκδηλώνονται και αναπτύσσονται παρόμοιες πρωτοβουλίες. Οι πολιτικές που για χρόνια ακολουθούνται από τις τράπεζες οδηγούν σε μετακίνηση πόρων και κεφαλαίων από την περιφέρεια προς τα μεγάλα αστικά κέντρα με αποτέλεσμα την οικονομική ασφυξία της Ελληνικής επαρχίας. Ενώ δηλαδή οι τράπεζες συγκεντρώνουν χρήματα από καταθέσεις, αντί να ακολουθούν πολιτική αναδιανομής αυτών των κεφαλαίων με τη μορφή δανείων στις τοπικές επιχειρήσεις, έχουν τη τάση να μεταφέρουν τα

κεφάλαια αυτά στα μεγάλα αστικά κέντρα, απογυμνώνοντας έτσι τις τοπικές οικονομίες από αναγκαία για την ανάπτυξη τους κεφάλαια (Μπέλλα Α & Ντανοβασίλη Ε, 1996).

Οι συνθήκες αυτές διαμορφώνουν ίσως το ιδανικό περιβάλλον για την ανάπτυξη των συνεταιριστικών τραπεζών στη χώρα μας. Τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται συντονισμένες προσπάθειες για τη δημιουργία συνεταιριστικών τραπεζών στις περισσότερες περιοχές από τους μαζικούς φορείς κάθε περιοχής, επιμελητήρια, οργανώσεις εμπόρων και επαγγελματιών (Μπέλλα Α & Ντανοβασίλη Ε, 1996).

Από το 1992 οπότε δημιουργήθηκε το νομικό καθεστώς των συνεταιριστικών τραπεζών, μέχρι σήμερα έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν 15 συνεταιριστικές τράπεζες από τις οποίες οι 14 δραστηριοποιούνται σε επίπεδο νομού και μία έχει άδεια λειτουργίας σε επίπεδο χώρας. Στο μικρό χρονικό διάστημα λειτουργίας τους, οι συνεταιριστικές τράπεζες έχουν διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο σε τοπικό επίπεδο, παρεμβαίνοντας συμπληρωματικά και βελπρωτικά στο τραπεζικό σύστημα με την καθιέρωση ενός νέου τύπου τράπεζας που διακρίνεται για την πελατοκεντρική της αντίληψη, που στηρίζει και στηρίζεται από τις τοπικές παραγωγικές δυνάμεις και ενισχύει την τοπική ανάπτυξη (ΕΣΤΕ, 2001).

Το συνολικό ενεργητικό των συνεταιριστικών τραπεζών ανέρχεται σε 186 δις.δρχ. έναντι 15 δις.δρχ, περίπου που είχε η μόνη συνεταιριστική τράπεζα της Λαμίας το 1993. Οι συνολικές χορηγήσεις ανέρχονται σε 129 δις.δρχ και το συνεταιριστικό κεφάλαιο σε 67 δις.δρχ.

Με την 99/20.4.2001 απόφαση της ΕΤΠΘ εγκρίθηκε η ίδρυση Πανελλήνιας Συνεταιριστικής Τράπεζας, με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας, και μετόχους τις συνεταιριστικές τράπεζες και τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς και μετοχικό κεφάλαιο 10,3 δις.δρχ. Το 49% του μετοχικού κεφαλαίου καλύφθηκε από την Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα και το υπόλοιπο 51% από τους λοιπούς μετόχους ανάλογα με το ύψος των ιδίων κεφαλαίων τους στις 31/12/1999. Η τράπεζα αυτή θα διενεργεί όλες τις εργασίες των εμπορικών τραπεζών ενώ έχει ληφθεί απόφαση από τους μετόχους για την εισαγωγή των μετοχών της στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών.

Βασικός άξονας στρατηγικής της είναι η προσφορά εξειδικευμένων τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών με στόχο την εξυπηρέτηση των ιδιωτών και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (Λεμπιδάκης Γ, 2001). Σκοπός της είναι η ανάπτυξη της συνεταιριστικής πίστης με τις παρακάτω δραστηριότητες:

- ❑ Τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου στις συνεταιριστικές τράπεζες.
- ❑ Τη μεταφορά τεχνογνωσίας στις συνεταιριστικές τράπεζες.
- ❑ Την ανάπτυξη σύγχρονων τραπεζικών προϊόντων στις συνεταιριστικές τράπεζες.
- ❑ Την ανάπτυξη και υποστήριξη μηχανογραφικών συστημάτων.
- ❑ Την παροχή βοήθειας στους πιστωτικούς συνεταιρισμούς με σκοπό τη μετεξέλιξη τους σε συνεταιριστικές τράπεζες.

- Την εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
- Την αποδοτικότερη αξιοποίηση των διαθέσιμων των συνεταιριστικών τραπεζών.
- Η διευέργεια εισαγωγών- εξαγωγών και άλλων εργασιών με το εξωτερικό για λογαριασμό πελατών των συνεταιριστικών τραπεζών.

Η Πανελλήνια Συνεταιριστική Τράπεζα, με εξαίρεση την Αθήνα και τον Πειραιά, θα ιδρύει καταστήματα εκεί όπου δεν λειτουργούν Συνεταιριστικές τράπεζες πάντοτε όμως σε συνεργασία με τους τοπικούς πιστωτικούς συνεταιρισμούς. Σήμερα λειτουργεί ένα κατάστημα στην Αθήνα ενώ άμεσα θα λειτουργήσουν 50 καταστήματα σε όλη τη χώρα. Τα καταστήματα προβλέπεται να απασχολούν λίγα άτομα ώστε να εξασφαλίζεται το χαμηλό κόστος λειτουργίας ανά κατάστημα.

Ένα άλλο σημαντικό βήμα στο χώρο της συνεταιριστικής πίστης έγινε με την εγκατάσταση ενιαίου μηχανογραφικού συστήματος που επιτρέπει στις συνεταιριστικές τράπεζες και την Πανελλήνια Συνεταιριστική Τράπεζα να συνδεθούν μεταξύ τους, να αποτελέσουν εθνικό δίκτυο, να μειώσουν το κόστος τους και να δώσουν τη δυνατότητα στα μέλη τους να εξυπηρετούνται από τα καταστήματα όλων των συνεταιριστικών τραπεζών (ΕΣΤΕ, 2001). Η πιλοτική εγκατάσταση του συστήματος γίνεται στη Αχαϊκή Συνεταιριστική Τράπεζα. Επιπλέον γίνεται προσπάθεια συνεργασίας με τις μεγάλες Ευρωπαϊκές Συνεταιριστικές Τράπεζες για την απόκτηση τεχνογνωσίας και ευρωπαϊκού δικτύου(ΕΣΤΕ, 2001).

4.1 ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μια προσπάθεια ανάλυσης των χρηματοοικονομικών μεγεθών των συνεταιριστικών τραπεζών με στόχο να εξαχθούν συμπεράσματα κατά πόσο οι τράπεζες αυτές επιτυγχάνουν τους σκοπούς και τους στόχους λειτουργίας τους και αν τα πλεονεκτήματα που προαναφέρθηκαν έχουν μέχρι σήμερα αξιοποιηθεί. Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν προέρχονται από τα δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία των τραπεζών (ισολογισμοί και λογαριασμοί αποτελεσμάτων χρήσεων).

Τα μεγέθη που χρησιμοποιήθηκαν στην ανάλυση αφορούν το συνολικό ενεργητικό, τις καταθέσεις, τις χορηγήσεις, τα κεφάλαια και τον αριθμό των μελών και των μεριδίων. Οι πίνακες που ακολουθούν εμφανίζουν τα μεγέθη αυτά για το χρονικό διάστημα από το 1995 μέχρι και το 2000. Η διαφοροποίηση που παρατηρείται μεταξύ των τραπεζών οφείλεται στο διαφορετικό χρόνο λειτουργίας τους, στη διάρθρωση της τοπικής οικονομίας, στην αναπτυξιακή δυναμική των περιοχών που δραστηριοποιούνται και στο βαθμό δραστηριοποίησης της κάθε τράπεζας.

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι η ανάλυση των στοιχείων θα πρέπει να λάβει υπόψη της τους παρακάτω περιοριστικούς παράγοντες:

- Το μικρό χρονικό διάστημα το οποίο λειτουργούν στη χώρα μας οι συνεταιριστικές τράπεζες.

□ Το γεγονός ότι οι συνεταιριστικές τράπεζες έχουν ακολουθήσει διαφορετική χρονική εξέλιξη και βρίσκονται σε διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης καθώς τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η κάθε τράπεζα δεν είναι ίδια ούτε μπορούν να αντιμετωπιστούν με τον ίδιο τρόπο.

Οι παράγοντες αυτοί περιορίζουν τόσο την αναλυτική σημασία των δεικτών όσο και τη συγκριτική ανάλυση των συνεταιριστικών τραπεζών μεταξύ τους αλλά και με τα αντίστοιχα μεγέθη και δείκτες των εμπορικών τραπεζών. Πρέπει επίσης να αναφέρουμε ότι η αξιολόγηση των συνεταιριστικών τραπεζών με βάση τις χρηματοοικονομικές τους επιδόσεις δεν λαμβάνει υπόψη της τη συμβολή τους στην αναπτυξιακή διαδικασία και τα οφέλη των συνεταίρων – πελατών από τη χρήση των υπηρεσιών τους. Μια συνεταιριστική επιχείρηση μπορεί να λειτουργεί με οριακή κερδοφορία και να αξιολογείται ως επιτυχής λόγω των πλεονεκτημάτων που προσφέρει στα μέλη της. Η αδυναμία μέτρησης της παραμέτρου αυτής οδηγεί σε υποεκτίμηση της δραστηριότητας των συνεταιριστικών τραπεζών.

Στην ανάλυση που ακολουθεί υπολογίστηκαν οι δείκτες εκείνοι που θεωρήθηκαν βασικοί για την απούπωση των αποτελεσμάτων σε όρους κοινά αποδεκτούς. Συγκεκριμένα υπολογίστηκαν οι παρακάτω δείκτες:

Μέλη / Πληθυσμός : εκφράζει το βαθμό αποδοχής της τράπεζας από τον πληθυσμό της περιοχής και δίνει μια εκτίμηση για το όριο αύξησης του αριθμού των μελών. Έτσι ένας υψηλός τέτοιος δείκτης δείχνει αφενός το μεγάλο βαθμό ανταπόκρισης αλλά και ότι στο μέλλον η τράπεζα θα έχει δυσκολία στο να αντλήσει κεφάλαια από νέα μέλη. Για τον υπολογισμό του δείκτη λάβαμε υπόψη τα στοιχεία της απογραφής του 2001. Ο δείκτης υπολογίστηκε με βάση τον αριθμό των οικογενειών, θεωρώντας ότι κατά μέσο όρο κάθε οικογένεια έχει τρία άτομα.

Οι δείκτες **Καταθέσεις / Μέλη και Χορηγήσεις / Μέλη** μας δίνουν στοιχεία για τη σύνθεση των μελών και για το κατά πόσο η τράπεζα κατόρθωσε να δραστηριοποιηθεί στις δύο βασικές τραπεζικές εργασίες, προσέλκυση κεφαλαίων από το επενδυτικό κοινό και χρηματοδότηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Χορηγήσεις /Καταθέσεις : ο δείκτης αυτός μας δίνει τον βαθμό αξιοποίησης των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων των συνεταιριστικών τραπεζών

Χορηγήσεις / ενεργητικό : μας δίνει το βαθμό ωρτίμανσης των χορηγήσεων, την αύξηση δηλαδή των χορηγήσεων έτσι ώστε να αποτελούν όλο και μεγαλύτερο μέρος του ενεργητικού

Οι δείκτες αποδοτικότητας εκφράζονται από τις σχέσεις Κέρδη προ φόρων / Ίδια κεφάλαια (**ROE**) και Κέρδη προ φόρων / Ενεργητικό (**ROA**). Ο υπολογισμός των δεικτών αυτών έγινε με βάση το μέσο όρο των ιδίων κεφαλαίων και του ενεργητικού.

Για την αξιολόγηση της διαχειριστικής τους πολιτικής υπολογίστηκαν οι δείκτες:

- **Λειτουργικές δαπάνες / ενεργητικό**
- **Λειτουργικές δαπάνες /μικτά κέρδη εργασιών**
- **Δαπάνες προσωπικού / αριθμό εργαζομένων**
- **Δαπάνες προσωπικού / ενεργητικό**
- **Καθαρά έσοδα από τόκους /μικτά κέρδη εργασιών**
- **Καθαρά έσοδα από τόκους / ενεργητικό**

Για την αξιολόγηση των δεδομένων πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι η Παγκρήτια Συνεταιριστική τράπεζα άρχισε τη λειτουργία της το 1994 ως τράπεζα του νομού Ηρακλείου και από τον επόμενο χρόνο, μετά από άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος, δραστηριοποιείται σε όλη την περιφέρεια της Κρήτης ενώ σήμερα δραστηριοποιείται στο σύνολο της χώρας. Είναι η μόνη τράπεζα που δραστηριοποιήθηκε σε επίπεδο περιφέρειας παρά το γεγονός ότι στο νομό Χανίων λειτουργεί συνεταιριστική Τράπεζα από το 1995. Τα μεγέθη της Συνεταιριστικής Τράπεζας Λαμίας εμφανίζουν αρνητική εικόνα τα τελευταία δύο χρόνια εξαιτίας των προβλημάτων διαχείρισης που αντιμετωπίζει.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες θα μπορούσαν να ταξινομηθούν σε δύο ομάδες ανάλογα με το χρόνο λειτουργίας τους. Στην πρώτη ομάδα θα μπορούσαμε να εντάξουμε τις έξι τράπεζες που λειτουργούν από το 1995 (η ΣΤ Λαμίας, η Αχαϊκή, η Παγκρήτια, η Ιωαννίνων, η Χανίων και η Δωδεκανήσου) και στη δεύτερη ομάδα οι νεότερες.

4.1.1 ΜΕΛΗ - ΜΕΡΙΔΙΑ

Ο αριθμός των μεριδίων και των μελών αποτελούν σημαντικό στοιχείο καθώς αποτελούν ένδειξη για τη στήριξη κάθε συνεταιριστικής τράπεζας από τον τοπικό πληθυσμό. Επιπλέον, σε συνάρτηση με τον πληθυσμό της περιοχής, δείχνουν τα όρια χρηματοδότησης της τράπεζας με αύξηση του κεφαλαίου. Από τα στοιχεία του πίνακα 9 προκύπτει ότι οι νέες τράπεζες δεν έχουν καταφέρει να εδραιώσουν τη θέση τους στη τοπική αγορά και να συγκεντρώσουν ικανό αριθμό μελών. Αντίθετα οι τράπεζες Αχαϊκή, Παγκρήτια, Χανίων και Δωδεκανήσου παρουσιάζουν σημαντική αύξηση του αριθμού των μελών τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΡΙΘΜΟΥ ΜΕΛΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	15,410	15,678	15,694	15,200
ΑΧΑΪΚΗ	4,032	4,375	4,573	5,179
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	12,618	16,251	21,734	27,934
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	4,075	4,315	4,726	4,512
ΧΑΝΙΩΝ	3,113	4,652	6,711	8,792
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	4,234	5,424	7,135	8,456
ΕΒΡΟΥ	1,553	2,013	2,188	2,310
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	1,347	1,750	2,022	2,370
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	1,902	2,154	2,370	2,851
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ		1,498	1,475	1,455
ΠΙΕΡΙΑΣ		1,200	1,136	1,549
ΕΥΒΟΙΑΣ		1,364	1,719	2,295
ΔΡΑΜΑΣ		1,803	2,105	2,225
ΛΕΣΒΟΥ			1,405	2,000
ΣΥΝΟΛΟ	48,284	62,477	74,993	87,128

Πηγή: ΕΣΤΕ

Ο δείκτης μερίδια / μέλη θεωρείται σημαντικός καθώς εκφράζει το βαθμό εμπιστοσύνης των μελών. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης τόσο περισσότερα μερίδια αντιστοιχούν σε κάθε μέλος

(κατά μέσο όρο) και άρα τόσο μεγαλύτερη η εμπιστοσύνη και η προδιάθεση των μελών για στήριξη της τράπεζας. Η έλλειψη στοιχείων αναφορικά με την εξέλιξη των μεριδίων για όλες τις τράπεζες και το γεγονός ότι στο εξεταζόμενο διάστημα πολλές τράπεζες προχώρησαν σε διάσπαση των μεριδίων, εμπόδισαν τον υπολογισμό του δείκτη διαχρονικά. Έτσι στον πίνακα 10 που ακολουθεί παρουσιάζεται ο αριθμός των μεριδίων όπως έχει διαμορφωθεί στις 31/12/2000 και η σχέση μερίδια / μέλη την ίδια ημερομηνία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10
ΜΕΡΙΔΙΑ- ΜΕΛΗ 31/12/2000

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	ΜΕΡΙΔΙΑ 31/12/2000	ΜΕΛΗ 31/12/2000	ΜΕΡΙΔΙΑ / ΜΕΛΗ
ΛΑΜΙΑΣ	128.229	15.200	8,4
ΑΧΑΪΚΗ	90.501	5.179	17,5
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	632.173	27.934	22,6
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	27.019	4.512	6,0
ΧΑΝΙΩΝ	243.966	8.792	27,7
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	76.080	8.456	9,0
ΕΒΡΟΥ	19.517	2.310	8,4
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	19.162	2.370	8,1
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	17.823	2.851	6,3
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	13.655	1.455	9,4
ΠΙΕΡΙΑΣ	8.062	1.549	5,2
ΕΥΒΟΙΑΣ	22.829	2.295	9,9
ΔΡΑΜΑΣ	18.688	2.225	8,4
ΛΕΣΒΟΥ	19.049	2.000	9,5
ΣΥΝΟΛΟ	1.336.753	87.128	15,3

Πηγή: ΕΣΤΕ

Ο πίνακας που ακολουθεί εμφανίζει το ποσοστό των μελών στον πληθυσμό της περιοχής κάθε τράπεζας. Την πρώτη θέση κατέχει η Τράπεζα Λαμίας η οποία έχει μέλη το 26% των οικογενειών ή το 8,5% του πληθυσμού του νομού και ακολουθούν η Τράπεζα Χανίων, η Παγκρήτια και η Δωδεκανήσου. Από τα στοιχεία αυτά φαίνεται ότι οι συνεταιριστικές τράπεζες δεν έχουν πετύχει τη διάδοση της συνεταιριστικής ιδέας και ότι υπάρχουν σημαντικά περιθώρια αύξησης των μελών τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11
ΣΧΕΣΗ ΑΡΙΘΜΟΥ ΜΕΛΩΝ ΜΕ ΠΛΗΘΥΣΜΟ / ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΠΛΗΘ/3	ΜΕΛΗ / ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
-----------------	-------------	------------------	---------------	-------------------------

ΛΑΜΙΑΣ	15,200	178,896	59,632	8.5%	25.5%
ΑΧΑΪΚΗ	5,179	323,794	107,931	1.6%	4.8%
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	27,934	601,159*	200,386	4.6%	13.9%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	4,512	170,244	56,748	2.7%	8.0%
ΧΑΝΙΩΝ	8,792	149,163	49,721	5.9%	17.7%
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	8,456	190,564	63,521	4.4%	13.3%
ΕΒΡΟΥ	2,310	149,023	49,674	1.6%	4.7%
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	2,370	129,536	43,179	1.8%	5.5%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	2,851	139,548	46,516	2.0%	6.1%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	1,455	153,941	51,314	0.9%	2.8%
ΠΙΕΡΙΑΣ	1,549	128,950	42,983	1.2%	3.6%
ΕΥΒΟΙΑΣ	2,295	217,278	72,426	1.1%	3.2%
ΔΡΑΜΑΣ	2,225	103,763	34,588	2.1%	6.4%
ΛΕΣΒΟΥ	2,000	108,294	36,098	1.8%	5.5%
ΣΥΝΟΛΟ	87,128	2,744,153	914,718	3.2%	9.5%

Πηγή : ίδια επεξεργασία από δημοσιευμένα στοιχεία

* πληθυσμός περιφέρειας

Τα μέλη των συνεταιριστικών τραπεζών προέρχονται από όλους τους τομείς ανθρώπινης δραστηριότητας. Ο πίνακας που ακολουθεί εμφανίζει τη ποσοστιαία σύνθεση των μελών των τριών συνεταιριστικών τραπεζών στις 31/12/2000 σε σχέση με την επαγγελματική τους απασχόληση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ

Επαγγελματική δραστηριότητα	Παγκρήτια	Χανίων	Δωδεκανήσου
Γεωργοί	6,2	5,6	
Μισθωτοί	26,0	27,3	27,1
Ελεύθεροι επαγ/τες	24,3	12,5	14,2
Εμποροι	12,0	12,8	16,3
Επιχειρηματίες		12,2	16,8
Νομικά πρόσωπα		9,9	10,5
Νοικοκυρές	5,7	7,8	
Συνταξιούχοι	6,2	8,7	7,4
Λοιποί	19,6	3,2	7,4

Πηγή: απολογισμοί τραπεζών

4.1.2 ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ - ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ - ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ

Τα συνολικά απασχολούμενα κεφάλαια των συνεταιριστικών τραπεζών στις 31/12/2000 ανήλθαν σε 185.558 εκατ.δρχ. έναντι 45.423 εκατ.δρχ. το 1995. Η αύξηση αυτή οφείλεται

αφενός μεν στην ίδρυση νέων τραπεζών (14 στις 31/12/2000 έναντι 6 το 1995) αφετέρου δε στην επέκταση των εργασιών όλων των τραπεζών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

(τα ποσά σε εκατ.δρχ)

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	29.445	29.968	32.492	36.629	32.567	26.161
ΑΧΑΪΚΗ	2.690	4.682	7.913	9.018	9.573	13.216
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	8.932	15.262	21.204	29.749	45.712	60.597
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1.791	2.229	3.622	4.615	6.274	7.798
ΧΑΝΙΩΝ	1.347	4.445	9.547	15.240	23.100	27.358
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	1.218	3.237	5.931	10.578	14.997	20.144
ΕΒΡΟΥ			2.514	3.392	3.604	6.575
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				2.168	3.471	4.829
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				1.512	2.047	3.564
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				808	1.315	1.556
ΠΙΕΡΙΑΣ				1.141	1.228	2.439
ΕΥΒΟΙΑΣ				985	2.206	5.544
ΔΡΑΜΑΣ				1.066	2.587	3.193
ΛΕΣΒΟΥ					1.543	2.584
ΣΥΝΟΛΟ	45.423	59.823	83.223	116.901	150.224	185.558

Πηγή: Δημοσιευμένοι ισολογισμοί τραπεζών

Κύρια πηγή χρηματοδότησης της ανάπτυξης των συνεταιριστικών τραπεζών αποτέλεσε το επενδυτικό κοινό καθώς όπως φαίνεται από τα στοιχεία του πίνακα 15 οι καταθέσεις αποτελούν σημαντικό ποσοστό του ενεργητικού τους. Οι καταθέσεις για το σύνολο σχεδόν των τραπεζών παρουσιάζουν εντυπωσιακούς ρυθμούς αύξησης γεγονός που δηλώνει τη θετική ανταπόκριση των πολιτών στο θεσμό. Διαχρονικά φαίνεται ότι ο ρυθμός αύξησης μειώνεται καθώς δεν έχουμε σημαντική αύξηση των μελών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εντυπωσιακής αύξησης των καταθέσεων αποτελεί η Παγκρήτια τράπεζα η οποία αύξησε τις καταθέσεις από 2,6 δις.δρχ. το 1995 σε 33 δις.δρχ. το 2000.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

(τα ποσά σε εκατ.δρχ)

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	19.913	20.101	22.182	27.458	22.170	14.598
ΑΧΑΪΚΗ	924	2.269	4.379	4.798	5.599	5.692
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	2.620	7.208	12.769	17.706	19.708	33.067
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	459	782	2.051	2.997	4.212	5.624
ΧΑΝΙΩΝ	384	3.003	7.090	11.399	16.762	18.483
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ		1.557	3.650	7.924	10.334	14.453
ΕΒΡΟΥ			1.521	2.122	1.997	5.094
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				986	1.921	3.048
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				312	666	2.124
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				71	437	539
ΠΙΕΡΙΑΣ				110	315	1.376
ΕΥΒΟΙΑΣ				79	766	3.767
ΔΡΑΜΑΣ					1.022	1.580
ΛΕΣΒΟΥ						1.059
ΣΥΝΟΛΟ	24.300	34.920	53.642	75.962	85.909	110.504

Πηγή: Δημοσιευμένοι ισολογισμοί τραπεζών

ΠΙΝΑΚΑΣ 15
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ / ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	67,6%	67,1%	68,3%	75,0%	68,1%	55,8%
ΑΧΑΪΚΗ	34,3%	48,5%	55,3%	53,2%	58,5%	43,1%
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	29,3%	47,2%	60,2%	59,5%	43,1%	54,6%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	25,6%	35,1%	56,6%	64,9%	67,1%	72,1%
ΧΑΝΙΩΝ	28,5%	67,6%	74,3%	74,8%	72,6%	67,6%
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ		48,1%	61,5%	74,9%	68,9%	71,7%
ΕΒΡΟΥ			60,5%	62,6%	55,4%	77,5%
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				45,5%	55,3%	63,1%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				20,6%	32,5%	59,6%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				8,8%	33,2%	34,6%
ΠΙΕΡΙΑΣ				9,6%	25,7%	56,4%
ΕΥΒΟΙΑΣ				8,0%	34,7%	67,9%
ΔΡΑΜΑΣ					39,5%	49,5%
ΛΕΣΒΟΥ						41,0%
ΣΥΝΟΛΟ	53,5%	58,4%	64,5%	65,0%	57,2%	59,6%

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

ΠΙΝΑΚΑΣ 16

ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΙΣ ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΟΥΣ

(τα ποσά σε εκατ.δρχ)

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995			1996			1997			1998			1999		
	Νομός	Τράπεζα	%	Νομός	Τράπεζα	%	Νομός	Τράπεζα	%	Νομός	Τράπεζα	%	Νομός	Τράπεζα	%
ΛΑΜΙΑΣ	191.233	19.913	10,4%	208.804	20.101	9,6%	234.621	22.182	9,5%	239.569	27.458	11,5%	219.430	22.170	10,1%
ΑΧΑΪΚΗ	337.429	924	0,3%	376.475	2.269	0,6%	413.303	4.379	1,1%	405.265	4.798	1,2%	454.335	5.599	1,2%
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	629.630	2.620	0,4%	727.543	7.208	1,0%	792.314	12.769	1,6%	813.298	17.706	2,2%	859.920	19.708	2,3%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	206.054	459	0,2%	235.630	782	0,3%	266.251	2.051	0,8%	264.445	2.997	1,1%	254.167	4.212	1,7%
ΧΑΝΙΩΝ	164.276	384	0,2%	190.776	3.003	1,6%	205.478	7.090	3,5%	204.145	11.399	5,6%	217.206	16.762	7,7%
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ				285.213	1.557	0,5%	315.404	3.650	1,2%	330.970	7.924	2,4%	338.131	10.334	3,1%
ΕΒΡΟΥ							187.488	1.521	0,8%	179.055	2.122	1,2%	183.708	1.997	1,1%
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ										126.399	986	0,8%	126.369	1.921	1,5%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ										172.787	312	0,2%	160.380	666	0,4%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ										201.055	71	0,0%	208.517	437	0,2%
ΠΙΕΡΙΑΣ										140.710	110	0,1%	142.054	315	0,2%
ΕΥΒΟΙΑΣ										289.446	79	0,0%	287.266	766	0,3%
ΔΡΑΜΑΣ													149.363	1.022	0,7%
ΛΕΣΒΟΥ															
ΣΥΝΟΛΟ	1.528.622	24.300	1,6%	2.024.441	34.920	1,7%	2.414.859	53.642	2,2%	3.367.144	75.962	2,3%	3.600.846	85.909	2,4%

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

Παρά τη σημαντική αύξηση των καταθέσεων υπάρχουν ακόμα περιθώρια απόσπασης μερίδιου από τις εμπορικές τράπεζες καθώς όπως προκύπτει από τα στοιχεία του 1999 το μερίδιο των συνεταιριστικών τραπεζών στις καταθέσεις των περιφερειών που δραστηριοποιούνται είναι πολύ μικρό.

Η συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας παρά τα διαχειριστικά προβλήματα που αντιμετωπίζει καταφέρνει να διατηρεί σημαντικό μερίδιο στην τοπική αγορά ενώ και η Τράπεζα Χανίων φαίνεται να έχει κερδίσει την εμπιστοσύνη του επενδυτικού κοινού του νομού. Επισημαίνεται ότι για την Παγκρήτια Τράπεζα το ποσοστό της υπολογίστηκε στο σύνολο των καταθέσεων της περιφέρειας (περιλαμβανομένου και του νομού Χανίων).

Οι χορηγήσεις αποτελούν την κύρια εργασία των συνεταιριστικών τραπεζών και ίσως τον σημαντικότερο λόγο προσέλκυσης νέων μελών. Τα δάνεια αφορούν κυρίως την καταναλωτική και στεγαστική πίστη, το εμπόριο και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ο πίνακας που ακολουθεί εμφανίζει την εξέλιξη των χορηγήσεων των συνεταιριστικών τραπεζών. Η Παγκρήτια τράπεζα κατέχει τη πρώτη θέση στην αγορά και ακολουθούν η τράπεζα της Λαμίας και των Χανίων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 17
ΕΞΕΛΙΞΗ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ
(τα ποσά σε εκατ.δρχ.)

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	21.078	20.422	22.766	26.933	26.847	24.033
ΑΧΑΪΚΗ	1.821	3.369	5.582	7.168	7.059	9.139
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	6.122	10.194	15.374	22.165	27.302	42.674
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1.085	1.753	2.612	3.936	5.054	5.412
ΧΑΝΙΩΝ	994	3.042	6.744	11.063	14.385	17.815
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	245	2.334	4.447	7.376	9.231	12.996
ΕΒΡΟΥ			1.067	2.117	2.797	3.450
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				1.310	2.246	2.591
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				850	1.254	1.989
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				163	716	1.076
ΠΙΕΡΙΑΣ				740	808	1.057
ΕΥΒΟΙΑΣ				39	1.247	3.813
ΔΡΑΜΑΣ					1.100	1.709
ΛΕΣΒΟΥ						1.220
ΣΥΝΟΛΟ	31.345	41.414	58.592	83.860	100.046	128.974

Πηγή: Δημοσιευμένοι ισολογισμοί τραπεζών

Όσον αφορά την ποιότητα του καρτοφυλακίου των συνεταιριστικών τραπεζών φαίνεται ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές από τράπεζα σε τράπεζα, αποτέλεσμα της ακολουθούμενης πιστωτικής πολιτικής τους. Σε συνολικό επίπεδο, η ποιότητα των δανείων των συνεταιριστικών τραπεζών είναι χειρότερη από αυτή των εμπορικών τραπεζών. Ο πίνακας που ακολουθεί εμφανίζει την εικόνα των συνεταιριστικών τραπεζών με στοιχεία 31/12/2000. Τα υπόλοιπα των χορηγήσεων που εμφανίζουν πρόβλημα ρευστοποίησης ανέρχονται σε 17.067 εκατ.δρχ. και αντιπροσωπεύουν το 13,2% των συνολικών χορηγήσεων την ίδια ημερομηνία. Οι σχηματισθείσες προβλέψεις ήταν 2.682 εκατ.δρχ. και καλύπτουν τα προβληματικά δάνεια σε ποσοστό μόνο 15,7%. Επισημαίνεται ότι τα αντίστοιχα μεγέθη για τις εμπορικές τράπεζες ήταν 12% επισφαλείς χορηγήσεις και καλύπτονται από τις σχηματισθείσες προβλέψεις κατά 36%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 18

ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΣΕ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ 31/12/2000

(τα ποσά σε εκατ.δρχ.)

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	Συνολικές χορηγήσεις 31/12/2000	Χορηγήσεις σε καθ/ση 31/12/2000	Χορηγήσεις σε καθ/ση / συνολικές χορηγήσεις	Προβλέψεις 31/12/2000	Προβλέψεις/ Απαιτήσεις σε καθ/ση
ΛΑΜΙΑΣ	24.033				
ΑΧΑΪΚΗ	9.139	3.056	33,4%	334	10,9%
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	42.674	3.710	8,7%	925	24,9%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	5.412	2.378	43,9%	264	11,1%
ΧΑΝΙΩΝ	17.815	4.296	24,1%	600	14,0%
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	12.996	1.043	8,0%	281	26,9%
ΕΒΡΟΥ	3.450	380	11,0%	55	14,5%
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	2.591	475	18,3%	29	6,1%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	1.989	537	27,0%	33	6,1%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	1.076	112	10,4%	14	12,5%
ΠΕΡΙΑΣ	1.057	604	57,1%	55	9,1%
ΕΥΒΟΙΑΣ	3.813	277	7,3%	29	10,5%
ΔΡΑΜΑΣ	1.709	148	8,7%	58	39,2%
ΛΕΣΒΟΥ	1.220	51	4,2%	5	9,8%
ΣΥΝΟΛΟ	128.974	17.067	13,2%	2.682	15,7%

Πηγή: ίδια επεξεργασία από δημοσιευμένα στοιχεία

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι δραστηριότητες που δανειοδοτήθηκαν από τις μεγαλύτερες συνεταιριστικές τράπεζες με υπόλοιπα 31/12/2000 (ως ποσοστό των συνολικών χορηγήσεων κάθε τράπεζας). Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι κυρίαρχη θέση έχει η χρηματοδότηση του εμπορίου και των ιδιωτών (καταναλωτικά δάνεια). Εκτιμάται ότι η εικόνα αυτή ισχύει για το σύνολο των συνεταιριστικών τραπεζών στη χώρα μας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 19**ΑΝΑΛΥΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΑΧΑΪΚΗ	ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	ΧΑΝΙΩΝ	ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ
Βιομηχανία	1,6%	2,8%		
Βιοτεχνία	4,7%	6,4%	7,4%	5,1%
Εμπόριο	40,6%	37,5%	52,1%	43,4%
Καταναλωικά	7,1%	19,4%	9,1%	18,7%
Κατασκευές		3,3%		
Στεγαστικά	6,5%	7,9%		10,8%
Τουρισμός	12,2%	9,5%		8,1%
Γεωργία	6,1%			
Επιχειρήσεις παρ. υπηρεσιών	1,6%			11,2%
Λοιποί	19,6%	13,2%	31,4	2,8%
ΣΥΝΟΛΟ	100%	100%	100%	100%

Πηγή: απολογισμοί τραπεζών

Οι δείκτες χορηγήσεις/ μέλη και καταθέσεις / μέλη κινούνται στα ίδια επίπεδα σε κάθε τράπεζα γεγονός που δικαιολογείται από το ότι συναλλάσσονται μόνο με τα μέλη τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 20**ΔΕΙΚΤΕΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΜΕΛΟΣ**

(τα ποσά σε εκατ.δρχ)

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	1,48	1,72	1,71	1,58
ΑΧΑΪΚΗ	1,38	1,64	1,54	1,76
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	1,22	1,36	1,26	1,53
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	0,64	0,91	1,07	1,20
ΧΑΝΙΩΝ	2,17	2,38	2,14	2,03
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	1,05	1,36	1,29	1,54
ΕΒΡΟΥ	0,69	1,05	1,28	1,49
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ		0,75	1,11	1,09
ΤΡΙΚΑΛΩΝ		0,39	0,53	0,70
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ		0,11	0,49	0,74
ΠΙΕΡΙΑΣ		0,62	0,71	0,68
ΕΥΒΟΙΑΣ		0,03	0,73	1,66
ΔΡΑΜΑΣ			0,52	0,77
ΛΕΣΒΟΥ				0,61
ΣΥΝΟΛΟ	1,21	1,34	1,33	1,48

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

ΠΙΝΑΚΑΣ 21
ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΑΝΑ ΜΕΛΗ
(τα ποσά σε εκατ.δρχ)

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	1,4	1,8	1,4	1,0
ΑΧΑΪΚΗ	1,1	1,1	1,2	1,1
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	1,0	1,1	0,9	1,2
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	0,5	0,7	0,9	1,2
ΧΑΝΙΩΝ	2,3	2,5	2,5	2,1
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	0,9	1,5	1,4	1,7
ΕΒΡΟΥ	1,0	1,1	0,9	2,2
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ		0,6	1,0	1,3
ΤΡΙΚΑΛΩΝ		0,1	0,3	0,7
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ		0,0	0,3	0,4
ΠΙΕΡΙΑΣ		0,1	0,3	0,9
ΕΥΒΟΙΑΣ		0,1	0,4	1,6
ΔΡΑΜΑΣ			0,5	0,7
ΛΕΣΒΟΥ				0,5
ΣΥΝΟΛΟ	1,1	1,2	1,1	1,3

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

Ο δείκτης χορηγήσεις / καταθέσεις εκφράζει το βαθμό αξιοποίησης των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων της κάθε τράπεζας ενώ ο δείκτης χορηγήσεις/ ενεργητικό δείχνει τον βαθμό ωρίμανσης των χορηγήσεων. Οι συνεταιριστικές τράπεζες στο σύνολο τους προσφέρουν αυτό που αποτελεί το βασικό σκοπό τους και είναι η χρησιμοποίηση των τοπικών αποταμιεύσεων για χρηματοδότηση των αναγκών της περιφέρειας. Οι χορηγήσεις αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος του ενεργητικού τους και η σχέση χορηγήσεις/ καταθέσεις διαμορφώνεται σε επίπεδο πολύ πάνω από αυτό των εμπορικών τραπεζών. Αναλυτικά τα στοιχεία των δεικτών αυτών για κάθε τράπεζα και η εξέλιξη τους από το 1995 μέχρι το 2000, παρουσιάζονται στους πίνακες 22 και 23. Οι πίνακες 24 και 25 εμφανίζουν τις καταθέσεις και χορηγήσεις κάθε τράπεζας ανά εργαζόμενο στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 22
ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ / ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΔΑΜΙΑΣ	105,9%	101,6%	102,6%	98,1%	121,1%	164,6%
ΑΧΑΪΚΗ	197,1%	148,5%	127,5%	149,4%	126,1%	160,6%
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	233,7%	145,6%	120,4%	125,2%	138,5%	129,1%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	236,4%	224,2%	127,4%	131,3%	120,0%	96,2%
ΧΑΝΙΩΝ	258,9%	101,3%	95,1%	97,1%	85,8%	96,4%
ΛΩΔ/ΝΗΣΟΥ		149,9%	121,8%	93,1%	89,3%	89,9%
ΕΒΡΟΥ			70,2%	99,8%	140,1%	67,7%
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				132,9%	116,9%	85,0%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				272,4%	188,3%	93,6%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				229,6%	163,8%	199,6%
ΠΙΕΡΙΑΣ				672,7%	256,5%	76,8%
ΕΥΒΟΙΑΣ				49,4%	162,8%	101,2%
ΔΡΑΜΑΣ					107,6%	108,2%
ΛΕΣΒΟΥ						115,2%
ΣΥΝΟΛΟ	129,0%	118,6%	109,2%	110,4%	116,5%	116,7%

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

ΠΙΝΑΚΑΣ 23
ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ/ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΔΑΜΙΑΣ	71,6%	68,1%	70,1%	73,5%	82,4%	91,9%
ΑΧΑΪΚΗ	67,7%	72,0%	70,5%	79,5%	73,7%	69,2%
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	68,5%	68,8%	72,5%	74,5%	59,7%	70,4%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	60,6%	78,6%	72,1%	85,3%	80,6%	69,4%
ΧΑΝΙΩΝ	73,8%	68,4%	70,6%	72,6%	62,3%	65,1%
ΛΩΔ/ΝΗΣΟΥ		72,1%	75,0%	69,7%	61,6%	64,5%
ΕΒΡΟΥ			42,4%	62,4%	77,6%	52,5%
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				60,4%	64,7%	53,7%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				56,2%	61,3%	55,8%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				20,2%	54,4%	69,2%
ΠΙΕΡΙΑΣ				64,9%	65,8%	43,3%
ΕΥΒΟΙΑΣ				4,0%	56,5%	68,8%
ΔΡΑΜΑΣ					42,5%	53,5%
ΛΕΣΒΟΥ						47,2%
ΣΥΝΟΛΟ	69,0%	69,2%	70,4%	71,7%	66,6%	69,5%

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

ΠΙΝΑΚΑΣ 24
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΑΝΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ
(τα ποσά σε εκατ.δρχ)

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	830	693	555	723	493	324
ΑΧΑΪΚΗ	116	175	292	253	280	259
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	154	190	241	246	181	280
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	66	98	293	375	527	469
ΧΑΝΙΩΝ	35	215	338	335	381	342
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ		120	243	248	258	289
ΕΒΡΟΥ			95	177	166	364
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				123	213	305
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				62	111	177
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				10	55	90
ΠΙΕΡΙΑΣ				37	79	229
ΕΥΒΟΙΑΣ				13	153	628
ΔΡΑΜΑΣ					146	226
ΛΕΣΒΟΥ						151
ΣΥΝΟΛΟ	316	286	321	308	266	299

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

ΠΙΝΑΚΑΣ 25
ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΑΝΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ
(τα ποσά σε εκατ.δρχ)

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	878	704	569	709	597	534
ΑΧΑΪΚΗ	228	259	372	377	353	415
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	360	276	290	308	250	362
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	155	219	373	492	632	451
ΧΑΝΙΩΝ	90	217	321	325	327	330
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ		180	296	231	231	260
ΕΒΡΟΥ			67	176	233	246
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				164	250	259
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				170	209	166
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				23	90	179
ΠΙΕΡΙΑΣ				247	202	176
ΕΥΒΟΙΑΣ				7	249	636
ΔΡΑΜΑΣ					157	244
ΛΕΣΒΟΥ						174
ΣΥΝΟΛΟ	407	339	351	340	310	350

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

Στον πίνακα 26 παρουσιάζεται η εξέλιξη του μεριδίου της συνεταιριστικής αγοράς που κατέχει κάθε τράπεζα σε σχέση με το συνολικό ενεργητικό, τις καταθέσεις και τις χορηγήσεις τους. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η συνεταιριστική τράπεζα Λαμίας είχαν σαν αποτέλεσμα τη πτώση των εργασιών της που την οδήγησε στη δεύτερη θέση στο χώρο των συνεταιριστικών τραπεζών. Αντίθετα η Παγκρήτια Τράπεζα παρουσιάζει συνεχή αύξηση εργασιών και κατέχει την πρώτη θέση ενώ δυναμικά φαίνεται να προχωρούν και η Τράπεζα των Χανίων και της Δωδεκάνησου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 26

ΜΕΡΙΔΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ - ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ - ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ						ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ						ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ					
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	64,8%	50,1%	39,0%	31,3%	21,7%	14,1%	81,9%	57,6%	41,4%	36,1%	25,8%	13,2%	67,2%	49,3%	38,9%	32,1%	26,8%	18,6%
ΑΧΑΪΚΗ	5,9%	7,8%	9,5%	7,7%	6,4%	7,1%	3,8%	6,5%	8,2%	6,3%	6,5%	5,2%	5,8%	8,1%	9,5%	8,5%	7,1%	7,1%
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	19,7%	25,5%	25,5%	25,4%	30,4%	32,7%	10,8%	20,6%	23,8%	23,3%	22,9%	29,9%	19,5%	25,3%	26,2%	26,4%	27,3%	33,1%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	3,9%	3,7%	4,4%	3,9%	4,2%	4,2%	1,9%	2,2%	3,8%	3,9%	4,9%	5,1%	3,5%	4,2%	4,5%	4,7%	5,1%	4,2%
ΧΑΝΙΩΝ	3,0%	7,4%	11,5%	13,0%	15,4%	14,7%	1,6%	8,6%	13,2%	15,0%	19,5%	16,7%	3,2%	7,3%	11,5%	13,2%	14,4%	13,8%
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	2,7%	5,4%	7,1%	9,0%	10,0%	10,9%	0,0%	4,5%	6,8%	10,4%	12,0%	13,1%	0,8%	5,6%	7,6%	8,8%	9,2%	10,1%
ΕΒΡΟΥ			3,0%	2,9%	2,4%	3,5%			2,8%	2,8%	2,3%	4,6%			1,8%	2,5%	2,8%	2,7%
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				1,9%	2,3%	2,6%				1,3%	2,2%	2,8%			0,0%	1,6%	2,2%	2,0%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				1,3%	1,4%	1,9%				0,4%	0,8%	1,9%				1,0%	1,3%	1,5%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				0,7%	0,9%	0,8%				0,1%	0,5%	0,5%				0,2%	0,7%	0,8%
ΠΙΕΡΙΑΣ				1,0%	0,8%	1,3%				0,1%	0,4%	1,2%				0,9%	0,8%	0,8%
ΕΥΒΟΙΑΣ				0,8%	1,5%	3,0%				0,1%	0,9%	3,4%					1,2%	3,0%
ΔΡΑΜΑΣ				0,9%	1,7%	1,7%				0,0%	1,2%	1,4%					1,1%	1,3%
ΛΕΣΒΟΥ					1,0%	1,4%				0,0%	0,0%	1,0%						0,9%
ΣΥΝΟΛΟ	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

4.1.3 ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Η επάρκεια κεφαλαίων των συνεταιριστικών τραπεζών είναι πολύ σημαντική καθώς, σε αντίθεση με τις εμπορικές τράπεζες, δεν έχουν τη δυνατότητα να αντλήσουν κεφάλαια από την κεφαλαιαγορά και το όριο άντλησης κεφαλαίων από τα μέλη είναι συγκεκριμένο. Για το λόγο αυτό ακολουθούν πολιτική αποθεματοποίησης των κερδών ιδιαίτερα όταν ο αριθμός των μελών δεν αυξάνει σημαντικά. Έτσι τα αποθεματικά ενισχύουν την κεφαλαιακή διάρθρωση του ιδρύματος και ενισχύουν την ασφάλεια των μελών. Ο πίνακας που ακολουθεί εμφανίζει την εξέλιξη των ιδίων κεφαλαίων των συνεταιριστικών τραπεζών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 27

ΕΞΕΛΙΞΗ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (τα ποσά σε εκατ.δρχ)

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	7.388	7.684	7.969	8.275	9.538	9.366
ΑΧΑΪΚΗ	1.468	1.859	3.017	3.314	3.458	6.762
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	5.494	6.147	6.967	10.467	23.947	25.029
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1.084	1.139	1.393	1.555	1.770	2.140
ΧΑΝΙΩΝ	785	1.202	1.903	2.890	4.796	7.977
ΛΩΔ/ΝΗΣΟΥ	1.184	1.462	1.844	2.182	4.301	5.029
ΕΒΡΟΥ			944	1.191	1.496	1.442
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				1.071	1.287	1.512
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				1.105	1.263	1.380
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				734	857	997
ΠΙΕΡΙΑΣ				1.009	885	873
ΕΥΒΟΙΑΣ				883	1.265	1.535
ΔΡΑΜΑΣ					1.361	1.409
ΛΕΣΒΟΥ						1.264
ΣΥΝΟΛΟ	17.403	19.493	24.037	34.676	56.224	66.715

Πηγή: Δημοσιευμένοι ισολογισμοί τραπεζών

Είναι φανερό ότι οι τράπεζες που άρχισαν τη λειτουργία τους μετά το 1997 δεν συγκεντρώνουν το ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2471/2001 και για να συνεχίσουν τη λειτουργία τους θα πρέπει να αυξήσουν τα κεφάλαια στο ελάχιστο απαιτούμενο ποσό των 2.044 εκατ.δρχ. μέχρι 31/12/2002. Από τα στοιχεία του πίνακα 11 φαίνεται ότι υπάρχουν αρκετά περιθώρια αύξησης των μελών αφού κατά μέσο όρο μόνο το 3,2% του πληθυσμού είναι μέλη των συνεταιριστικών τραπεζών στις περιοχές που δραστηριοποιούνται. Για να μπορέσουν οι τράπεζες να προσελκύσουν αξιόπιστους επενδυτές και να αντλήσουν κεφάλαια από ανθρώπους που δεν λειτουργούν ευκαιριακά αλλά μακροπρόθεσμα και συνδέουν τη σχέση τους με την τράπεζα σε μια προοπτική μακροχρόνιας συνεργασίας θα πρέπει να τους εξασφαλίζονται αποδόσεις στο πλαίσιο της αγοράς. Σημαντικό στοιχείο για την προσέλκυση μελών είναι η σύνδεση με τα οφέλη που προκύπτουν από τις προσφερόμενες υπηρεσίες.

Ο Συντελεστής Κεφαλαιακής Επάρκειας των συνεταιριστικών τραπεζών εκτιμάται σε επίπεδο πολύ υψηλότερο από το ελάχιστο επιτρεπόμενο όριο γιατί λόγω των εργασιών τους δεν δημιουργούνται πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη κινδύνων πέρα από τον πιστωτικό κίνδυνο και επιπλέον τα ίδια κεφάλαια αποτελούν σημαντικό ποσοστό των χρησιμοποιούμενων κεφαλαίων. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η εκτίμηση του συντελεστή κεφαλαιακής επάρκειας των συνεταιριστικών τραπεζών με την παραδοχή ότι όλα τα στοιχεία του ενεργητικού σταθμίζονται στο 100%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 28

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	25,1%	25,6%	24,5%	22,6%	29,3%	35,8%
ΑΧΑΪΚΗ	54,6%	39,7%	38,1%	36,7%	36,1%	51,2%
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	61,5%	40,3%	32,9%	35,2%	52,4%	41,3%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	60,5%	51,1%	38,5%	33,7%	28,2%	27,4%
ΧΑΝΙΩΝ	58,3%	27,0%	19,9%	19,0%	20,8%	29,2%
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	97,2%	45,2%	31,1%	20,6%	28,7%	25,0%
ΕΒΡΟΥ			37,5%	35,1%	41,5%	21,9%
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				49,4%	37,1%	31,3%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				73,1%	61,7%	38,7%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				90,8%	65,2%	64,1%
ΠΙΕΡΙΑΣ				88,4%	72,1%	35,8%
ΕΥΒΟΙΑΣ				89,6%	57,3%	27,7%
ΔΡΑΜΑΣ					52,6%	44,1%
ΛΕΣΒΟΥ						48,9%
ΣΥΝΟΛΟ	38,3%	32,6%	28,9%	29,7%	37,4%	36,0%

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

4.1.4 ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΦΘΩΣΗ

Ο πίνακας που ακολουθεί εμφανίζει την εξέλιξη των κερδών (προ φόρων) των συνεταιριστικών τραπεζών στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα. Η μείωση της κερδοφορίας το 2000 για τις περισσότερες τράπεζες οφείλεται στην αύξηση των λειτουργικών δαπανών και στον περιορισμό των εσόδων από προμήθειες και από χρηματοοικονομικές πράξεις. Η κρίση της χρηματοπιστηριακής αγοράς επηρέασε την κερδοφορία των συνεταιριστικών τραπεζών καθώς μειώθηκαν τα κέρδη από την αγοραπωλησία μετοχών. Επιπλέον οι συνεταιριστικές τράπεζες αποτίμησαν το χαρτοφυλάκιο χρεογράφων τους στις τρέχουσες τιμές και κατέγραψαν ολόκληρη τη ζημία από την αποτίμηση στη χρήση 2000.

ΠΙΝΑΚΑΣ 29

ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ (σε εκατ.δρχ)

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	712	643	1.103	0	477	78
ΛΧΑΪΚΗ	142	339	278	401	421	426
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	721	931	938	1.410	2.002	2.353
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	185	226	139	116	129	88
ΧΑΝΙΩΝ	63	114	130	411	1.075	839
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	92	98	207	283	623	423
ΕΒΡΟΥ			23	88	271	49
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				86	254	261
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				88	131	98
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				37	54	92
ΠΙΕΡΙΑΣ				0	0	5
ΕΥΒΟΙΑΣ				44	171	282
ΔΡΑΜΑΣ				0	230	207
ΛΕΣΒΟΥ						29
ΣΥΝΟΛΟ	1.915	2.351	2.818	2.964	5.838	5.230

Πηγή: Δημοσιευμένοι ισολογισμοί τραπεζών

Τα προ φόρων κέρδη ανά εργαζόμενο βρίσκονται στο ίδιο περίπου επίπεδο με αυτό των εμπορικών τραπεζών (βλέπε πίνακα 7).

ΠΙΝΑΚΑΣ 30

ΚΕΡΔΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΑΝΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ (μέσος όρος εργαζομένων στη χρήση)
(τα ποσά σε εκατ.δρχ)

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	30	24	32	0	11	2
ΛΧΑΪΚΗ	18	32	20	24	22	20
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	42	34	21	23	22	21
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	26	30	19	15	16	9
ΧΑΝΙΩΝ	6	9	7	15	28	17
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	9	9	15	12	17	9
ΕΒΡΟΥ		0	2	6	23	4
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				22	30	27
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				35	24	11
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				11	7	13
ΠΙΕΡΙΑΣ				0	0	1
ΕΥΒΟΙΑΣ				15	31	51
ΔΡΑΜΑΣ				0	46	30
ΛΕΣΒΟΥ					0	4
ΣΥΝΟΛΟ	25	24	20	14	20	15

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

Ο δείκτης **καθαρά κέρδη / ενεργητικό** (μέσο όρο) αποτελεί ένα από τους σημαντικότερους δείκτες αποδοτικότητας καθώς μας δίνει την απόδοση των συνολικών απασχολούμενων κεφαλαίων. Οι συνεταιριστικές τράπεζες εμφανίζουν υψηλά επίπεδα αποδοτικότητας τα πρώτα χρόνια λειτουργίας τους που μειώνονται στη συνέχεια αλλά σε σύνολο παραμένουν σε επίπεδα υψηλότερα από αυτά των εμπορικών τραπεζών (πίνακας 8).

ΠΙΝΑΚΑΣ 31
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	2,2%	3,5%	0,0%	1,4%	0,3%
ΑΧΑΪΚΗ	9,2%	4,4%	4,7%	4,5%	3,7%
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	7,7%	5,1%	5,5%	5,3%	4,4%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	11,2%	4,8%	2,8%	2,4%	1,3%
ΧΑΝΙΩΝ	3,9%	1,9%	3,3%	5,6%	3,3%
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	4,4%	4,5%	3,4%	4,9%	2,4%
ΕΒΡΟΥ		1,8%	3,0%	7,7%	1,0%
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ			7,9%	9,0%	6,3%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ			11,6%	7,4%	3,5%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ			9,2%	5,1%	6,4%
ΠΙΕΡΙΑΣ			0,0%	0,0%	0,3%
ΕΥΒΟΙΑΣ			8,9%	10,7%	7,3%
ΔΡΑΜΑΣ				12,6%	7,2%
ΛΕΣΒΟΥ					1,4%
ΣΥΝΟΛΟ	4,5%	3,9%	3,0%	4,4%	3,1%

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

Αντίθετα ο δείκτης **απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων** των συνεταιριστικών τραπεζών είναι κατά πολύ μικρότερος από αυτόν των εμπορικών τραπεζών (πίνακας 8) και εμφανίζει έντονες διαφοροποιήσεις μεταξύ των τραπεζών. Οι νέες τράπεζες εμφανίζουν υψηλό δείκτη λόγω των χαμηλών κεφαλαίων τους ενώ από τις παλαιές τράπεζες η Τράπεζα Χανίων παρουσιάζει απόδοση ιδίων κεφαλαίων μεγαλύτερη του συνόλου. Η χαμηλή αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων οφείλεται αφενός μεν στο χαμηλό επίπεδο των κερδών αφετέρου δε στην μεγάλη συμμετοχή των ιδίων κεφαλαίων στα συνολικά κεφάλαια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 32
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	8,5%	14,1%	0,0%	5,4%	0,8%
ΑΧΑΪΚΗ	20,4%	11,4%	12,7%	12,4%	8,3%
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	16,0%	14,3%	16,2%	11,6%	9,6%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	20,3%	11,0%	7,9%	7,8%	4,5%
ΧΑΝΙΩΝ	11,5%	8,4%	17,2%	28,0%	13,1%
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	7,4%	12,5%	14,1%	19,2%	9,1%
ΕΒΡΟΥ		4,9%	8,2%	20,2%	3,3%
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ			16,1%	21,5%	18,6%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ			15,9%	11,1%	7,4%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ			10,1%	6,8%	9,9%
ΠΙΕΡΙΑΣ			0,0%	0,0%	0,6%
ΕΥΒΟΙΑΣ			10,0%	15,9%	20,1%
ΔΡΑΜΑΣ				33,8%	14,9%
ΛΕΣΒΟΥ					4,6%
ΣΥΝΟΛΟ	12,7%	12,9%	10,1%	12,8%	8,5%

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

Ο δείκτης **ίδια κεφάλαια / καταθέσεις** εκφράζει τη σχέση των ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο σχεδόν των ξένων κεφαλαίων και δίνει τη σύνθεση των κεφαλαίων των τραπεζών. Από τα στοιχεία των συνεταιριστικών τραπεζών προκύπτει ότι τα πρώτα χρόνια λειτουργίας τους τα ίδια κεφάλαια είναι μεγαλύτερα από τις καταθέσεις καθώς εγγράφονται νέα μέλη που τοποθετούν τα χρήματά τους σε μερίδια και όχι σε καταθέσεις

ΠΙΝΑΚΑΣ 33
ΣΧΕΣΗ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	37,1%	38,2%	35,9%	30,1%	43,0%	64,2%
ΑΧΑΪΚΗ	158,9%	81,9%	68,9%	69,1%	61,8%	118,8%
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	209,7%	85,3%	54,6%	59,1%	121,5%	75,7%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	236,2%	145,7%	67,9%	51,9%	42,0%	38,1%
ΧΑΝΙΩΝ	204,4%	40,0%	26,8%	25,4%	28,6%	43,2%
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ		93,9%	50,5%	27,5%	41,6%	34,8%
ΕΒΡΟΥ			62,1%	56,1%	74,9%	28,3%
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				108,6%	67,0%	49,6%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				354,2%	189,6%	65,0%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				1033,8%	196,1%	185,0%
ΠΙΕΡΙΑΣ				917,3%	281,0%	63,4%
ΕΥΒΟΙΑΣ				1117,7%	165,1%	40,7%
ΔΡΑΜΑΣ					133,2%	89,2%
ΛΕΣΒΟΥ						119,4%
ΣΥΝΟΛΟ	71,6%	55,8%	44,8%	45,6%	65,4%	60,4%

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

4.1.5 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η διαχειριστική πολιτική των συνεταιριστικών τραπεζών στοχεύει στη μείωση τόσο των λειτουργικών εξόδων όσο και των συνολικών εξόδων. Η πολιτική αυτή συνδέεται άμεσα με την προσπάθεια επίτευξης υψηλής κερδοφορίας που παίζει σημαντικό ρόλο ιδιαίτερα τα πρώτα χρόνια λειτουργίας τους. Οι λειτουργικές δαπάνες σαν ποσοστό του ενεργητικού βρίσκονται στο ίδιο περίπου επίπεδο με αυτό των εμπορικών τραπεζών (2,9% των συνεταιριστικών τραπεζών έναντι 2,8% των εμπορικών τραπεζών).

ΠΙΝΑΚΑΣ 34

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ / ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	1,2%	1,3%	1,6%	2,0%	2,9%	2,8%
ΑΧΑΪΚΗ	2,8%	2,3%	1,8%	1,9%	2,4%	2,4%
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	2,7%	2,5%	2,7%	2,8%	2,6%	2,8%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	4,0%	4,1%	4,1%	3,1%	2,5%	1,8%
ΧΑΝΙΩΝ	5,4%	4,6%	3,2%	3,4%	3,1%	3,3%
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	5,8%	4,5%	3,7%	2,9%	3,4%	3,0%
ΕΒΡΟΥ			3,2%	4,4%	3,9%	2,6%
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				2,9%	2,8%	2,7%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				5,4%	4,6%	4,0%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				5,9%	8,2%	6,9%
ΠΙΕΡΙΑΣ				5,1%	5,5%	3,9%
ΕΥΒΟΙΑΣ				5,0%	3,5%	2,0%
ΔΡΑΜΑΣ				5,4%	4,2%	3,4%
ΛΕΣΒΟΥ					4,0%	4,2%
ΣΥΝΟΛΟ	2,0%	2,2%	2,4%	2,7%	3,0%	2,9%

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

Αντίθετα οι λειτουργικές δαπάνες σαν ποσοστό των μικτών κερδών είναι πολύ χαμηλότερες από ότι οι εμπορικές τράπεζες (με στοιχεία 31/12/2000 ο δείκτης για τις συνεταιριστικές τράπεζες είναι 45,1% έναντι 54,3% για τις εμπορικές τράπεζες).

Η μέση δαπάνη ανά εργαζόμενο διαμορφώνεται σε επίπεδα πολύ κάτω από αυτά των εμπορικών τραπεζών (6,7 εκατ.δρχ. το 2000 για τις συνεταιριστικές τράπεζες έναντι 12,9 εκατ.δρχ. για τις εμπορικές) καθώς οι συνεταιριστικές τράπεζες δεν διαθέτουν ευρύ δίκτυο καταστημάτων και δεν απασχολούν εξειδικευμένα στελέχη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 35

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ / ΜΙΚΤΑ ΚΕΡΔΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	16,9%	29,0%	27,0%	41,2%	50,5%	68,2%
ΑΧΑΪΚΗ	34,2%	22,4%	30,8%	23,4%	27,0%	39,5%
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	24,1%	27,0%	35,1%	34,0%	34,5%	39,0%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	26,6%	27,5%	47,7%	48,8%	48,8%	39,2%
ΧΑΝΙΩΝ	50,3%	60,8%	63,3%	50,7%	34,7%	47,7%
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	43,6%	59,1%	47,5%	49,6%	41,6%	46,9%
ΕΒΡΟΥ			68,4%	62,7%	31,6%	68,5%
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				39,9%	26,8%	31,9%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				46,0%	40,0%	56,0%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				56,5%	77,1%	52,4%
ΠΕΡΙΑΣ				60,4%	106,3%	83,2%
ΕΥΒΟΙΑΣ				52,7%	30,6%	28,4%
ΔΡΑΜΑΣ				43,3%	30,1%	30,7%
ΛΕΣΒΟΥ					45,5%	75,5%
ΣΥΝΟΛΟ	22,7%	31,8%	36,9%	40,8%	38,3%	45,1%

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

ΠΙΝΑΚΑΣ 36

ΜΕΣΗ ΔΑΠΑΝΗ ΑΝΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	6,3	6,5	5,9	7,9	7,8	8,8
ΑΧΑΪΚΗ	4,3	3,5	4,2	4,0	4,8	5,9
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	5,0	4,1	4,9	5,5	5,1	7,1
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	4,6	5,3	7,3	6,9	8,1	6,3
ΧΑΝΙΩΝ	2,5	4,4	4,2	4,7	6,1	6,3
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	1,8	4,3	5,9	4,5	5,5	5,9
ΕΒΡΟΥ			1,7	4,7	4,3	4,7
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				1,9	5,3	6,1
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				6,2	5,5	4,2
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				1,1	7,3	9,5
ΠΕΡΙΑΣ				7,0	7,0	6,0
ΕΥΒΟΙΑΣ				2,2	7,6	6,8
ΔΡΑΜΑΣ					5,9	6,6
ΛΕΣΒΟΥ						
ΣΥΝΟΛΟ	4,5	4,5	4,9	5,3	5,8	6,7

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

Ο δείκτης δαπάνες προσωπικού/ ευεργητικό βρίσκονται στο ίδιο περιότιου επίπεδο για το σύνολο των συνεταιριστικών τραπεζών (εκτός από την ΣΤ Κορίνθου).

ΠΙΝΑΚΑΣ 37

ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ / ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	0,5%	0,6%	0,7%	0,8%	1,1%	1,5%
ΑΧΑΪΚΗ	1,3%	1,0%	0,8%	0,8%	1,0%	1,0%
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	1,0%	1,0%	1,2%	1,3%	1,2%	1,4%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1,8%	1,9%	1,4%	1,2%	1,0%	1,0%
ΧΑΝΙΩΝ	2,0%	1,4%	0,9%	1,1%	1,2%	1,3%
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	1,5%	1,7%	1,5%	1,4%	1,5%	1,5%
ΕΒΡΟΥ			1,1%	1,7%	1,4%	1,0%
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				0,7%	1,4%	1,3%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				2,1%	1,6%	1,4%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				1,0%	4,4%	3,7%
ΠΙΕΡΙΑΣ				1,8%	2,3%	1,5%
ΕΥΒΟΙΑΣ				1,3%	1,7%	0,7%
ΔΡΑΜΑΣ				2,6%	1,6%	1,4%
ΛΕΣΒΟΥ					0,9%	1,0%
ΣΥΝΟΛΟ	0,8%	0,9%	1,0%	1,1%	1,2%	1,3%

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

Παρά το γεγονός ότι οι τόκοι αποτελούν τη κύρια πηγή εσόδων για τις συνεταιριστικές τράπεζες (80% των μικτών κερδών) ως ποσοστό του ενεργητικού είναι πολύ κάτω από αυτό των εμπορικών τραπεζών (1,4% έναντι 2,9%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 38

ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ / ΜΙΚΤΑ ΚΕΡΔΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	99,6%	99,0%	83,5%	79,6%	58,8%	79,2%
ΑΧΑΪΚΗ	91,8%	91,6%	87,7%	89,8%	85,2%	86,0%
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	98,1%	96,7%	96,0%	91,1%	82,6%	90,1%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	98,9%	96,7%	92,9%	87,5%	91,4%	91,1%
ΧΑΝΙΩΝ	98,6%	85,8%	61,3%	62,0%	53,6%	60,2%
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	92,6%	97,6%	95,9%	94,4%	71,1%	82,0%
ΕΒΡΟΥ			96,6%	94,1%	59,4%	89,5%
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ				75,9%	73,2%	77,1%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ				90,9%	72,8%	67,3%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ				98,8%	76,4%	58,3%
ΠΙΕΡΙΑΣ				99,0%	64,1%	83,2%
ΕΥΒΟΙΑΣ				98,9%	52,5%	68,8%
ΔΡΑΜΑΣ				95,5%	42,6%	63,9%
ΛΕΣΒΟΥ					23,9%	84,6%
ΣΥΝΟΛΟ	98,4%	96,0%	87,5%	84,9%	68,8%	80,1%

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

ΠΙΝΑΚΑΣ 39

ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΤΟΚΟΥΣ / ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ (ΜΟ)

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1996	1997	1998	1999	2000
ΛΑΜΙΑΣ	1,1%	1,3%	1,0%	0,8%	0,7%
ΑΧΑΪΚΗ	2,9%	1,6%	1,9%	1,9%	1,5%
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ	2,8%	2,2%	2,2%	1,9%	1,9%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	4,0%	2,4%	1,5%	1,4%	1,2%
ΧΑΝΙΩΝ	2,5%	1,1%	1,3%	1,4%	1,1%
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	2,7%	2,4%	1,8%	1,7%	1,5%
ΕΒΡΟΥ		2,2%	1,9%	1,9%	1,1%
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ			2,8%	2,3%	1,9%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ			5,3%	2,4%	1,5%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ			5,2%	2,5%	2,1%
ΠΙΕΡΙΑΣ			4,2%	0,9%	1,3%
ΕΥΒΟΙΑΣ			4,7%	2,1%	1,7%
ΔΡΑΜΑΣ			6,0%	2,1%	1,9%
ΛΕΣΒΟΥ				1,0%	1,5%
ΣΥΝΟΛΟ	1,9%	1,7%	1,7%	1,5%	1,4%

Πηγή: ίδια επεξεργασία από τα δημοσιευμένα στοιχεία

5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το συνεταιριστικό κίνημα λειτούργησε με επιτυχία στην Ευρώπη και βοήθησε στην εδραίωση της συνεταιριστικής πίστης που αναπτύχθηκε ανάλογα με τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες κάθε χώρας. Σήμερα οι Συνεταιριστικές Τράπεζες έχουν σημαντική παρουσία σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες και υπόκεινται στους ίδιους νόμους της αγοράς στους οποίους υπόκεινται και οι ανταγωνίστριες μη συνεταιριστικές τράπεζες. Από την ίδρυση τους οι συνεταιριστικές τράπεζες στην Ευρώπη είχαν τη στήριξη της πολιτείας η οποία αξιοποίησε το θεσμό για την άσκηση πιστωτικής πολιτικής με την ενίσχυση συγκεκριμένων κλάδων. Λειτουργικά στηρίζονται στις συνεταιριστικές αρχές της **αλληλεγγύης, συνυπευθυνότητας** και της **δημοκρατικής διαχείρισης** και έχουν ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα. Χαρακτηριστικά στοιχεία της συνεταιριστικής πίστης αποτελούν η **“εκ των κάτω προς τα άνω”** ανάπτυξη, η λειτουργία τους σε **δύο ή τρία επίπεδα** και η **δυναμικότητα** του συστήματος.

Οι Ευρωπαϊκές συνεταιριστικές τράπεζες συγκαταλέγονται μεταξύ των μεγαλύτερων τραπεζών και λειτουργούν ως τράπεζες πολλαπλών συναλλαγών που εξυπηρετούν τις ανάγκες των συνεταίρων – πελατών τους και τα κεφάλαια τους χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση τοπικών

δραστηριοτήτων. Σε αντίθεση με τις εμπορικές τράπεζες εμφανίζουν υψηλότερο δείκτη χορηγήσεων / καταθέσεις και αποτελούν βασικό μοχλό για την άσκηση αποτελεσματικής τοπικής και περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής.

Σήμερα, λόγω του ανοίγματος των χρηματοπιστωτικών αγορών και του αυξανόμενου ανταγωνισμού, η τραπεζική αγορά απαιτεί αποτελεσματικές τράπεζες ικανές να προσφέρουν στην πελατεία τους ευρεία κλίμακα ανταγωνιστικών τραπεζικών υπηρεσιών. Για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν την πρόκληση του ανταγωνισμού και να διατηρήσουν τις ιδιαιτερότητες τους και το συνεταιριστικό τους χαρακτήρα, οι Ευρωπαϊκές Συνεταιριστικές Τράπεζες προχωρούν σε συγχωνεύσεις των μικρών μονάδων και αναπτύσσουν συνεργασίες σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Στο 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο που διοργανώθηκε στην Αθήνα από την ΕΣΤΕ (Νοέμβριο 2001) ο εκπρόσωπος της ΕΕΣΤ αναφέρθηκε στην ανάγκη συνεργασίας των Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Τραπεζών για την ισχυροποίηση της θέσης τους και με τελικό στόχο τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Τράπεζας. Στις νέες συνθήκες της αγοράς οι συνεταιριστικές τράπεζες, σύμφωνα με τον κ. A. Kuipers της Rabobank Nederland, πρέπει να σχεδιάσουν και να προσφέρουν σύγχρονα προϊόντα με αξιοποίηση του internet και εξυπηρέτηση των πελατών τους σε διεθνές επίπεδο, να αυξήσουν τα κεφάλαια τους και να επενδύσουν σε σύγχρονο management για αποτελεσματική αξιοποίηση των κεφαλαίων τους. Παρά τις ομοιότητες μεταξύ των συνεταιριστικών τραπεζών στην Ευρώπη υπάρχουν ακόμη σημαντικές διαφορές, γεγονός που δυσχεραίνει την πρόοδο της μεταξύ τους συνεργασίας. Η ΕΕΣΤ εκτιμά ότι η δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Τράπεζας αποτελεί σημαντική απόφαση που θα προχωρήσει με πολύ αργά βήματα λόγω της έλλειψης συνοχής και των διαφορετικών απόψεων που υπάρχουν. Παράλληλα η ΕΕΣΤ εκτιμά ότι θα υπάρξουν σημαντικές αλλαγές στο χώρο της συνεταιριστικής πίστης με ανταλλαγή πακέτων μετοχών των συνεταιριστικών τραπεζών με εμπορικές τράπεζες και με συνεργασίες μεταξύ των συνεταιριστικών τραπεζών διαφορετικών χωρών.

Στη χώρα μας, οι συνεταιριστικές τράπεζες συμμετέχουν στην τραπεζική αγορά, ως πιστωτικά ιδρύματα ειδικής κατηγορίας, με ασήμαντο ποσοστό σε σύγκριση με τα μεγέθη των συνεταιριστικών τραπεζών άλλων χωρών. Η ανάπτυξη της συνεταιριστικής πίστης στην Ελλάδα καθυστέρησε όχι μόνο σε σχέση με τις Ευρωπαϊκές χώρες αλλά και σε σχέση με την ανάπτυξη του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Επιπλέον, η συνεταιριστική πίστη πλήττεται, ακόμα και σήμερα, από τη δυσφήμιση των αγροτικών συνεταιρισμών λόγω της κομματικής, σε πολλές περιπτώσεις, εξάρτησης τους και της κακής οικονομικής κατάστασης πολλών συνεταιριστικών οργανώσεων ως απόρροια κρατικών επιλογών άσκησης κοινωνικής πολιτικής ή έλλειψης ιδιωτικοοικονομικών κριτηρίων στη λειτουργία τους.

Μέχρι σήμερα οι συνεταιριστικές τράπεζες στη χώρα μας λειτουργήσαν ως τοπικές τράπεζες με συντονιστικό όργανο την Ένωση Ελληνικών Συνεταιριστικών Τραπεζών. Με την ίδρυση της

Πανελληνίας Συνεταιριστικής Τράπεζας, η δομή του συνεταιριστικού τραπεζικού συστήματος θα είναι σε δύο επίπεδα, τοπικό - εθνικό και θα στηρίζεται στην αρχή της επικουρικότητας. Οι τοπικές τράπεζες, ως το πλησιέστερο προς το συνεταιρικό επίπεδο οργάνωσης, θα ασκούν τις κύριες εργασίες, θα διασφαλίζουν τη εγγύτητα με την τοπική κοινωνία και θα ενισχύουν τη συμμετοχική διαδικασία. Σε εθνικό επίπεδο, μέσω της Πανελληνίας Τράπεζας, θα προσφέρονται υπηρεσίες που δεν μπορούν να διασφαλιστούν από τις τοπικές τράπεζες. Η ενιαία μηχανογραφική υποστήριξη και ουσιαστικά τραπεζικά προϊόντα όπως η πιστωτική κάρτα, επενδυτικά και ασφαλιστικά προϊόντα, αμοιβαία κεφάλαια, *leasing*, *factoring* αναμένεται να αναπτυχθούν σε συνεργασία των τραπεζών με την Πανελλήνια Τράπεζα. Η Πανελλήνια Τράπεζα θα θεωρηθεί δευτεροβάθμιο πιστωτικό ίδρυμα που θα ασκεί επιτελικές εργασίες, θα διασφαλίζει την αυτονομία των τοπικών τραπεζών και θα συμμετέχει σε εταιρείες του χρηματοπιστωτικού τομέα. Επιπλέον, ως κεντρικό όργανο θα έχει την ευθύνη της αξιοποίησης και διάχυσης της τεχνολογίας στις τοπικές συνεταιριστικές τράπεζες.

Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο δίνει τη δυνατότητα σε κάθε συνεταιριστική τράπεζα να δημιουργήσει το δικό της δίκτυο υποκαταστημάτων γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε αλληλοεπικάλυψη δραστηριοτήτων, κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα. Ήδη η Παγκρήτια συνεταιριστική τράπεζα έλαβε άδεια και μπορεί να δραστηριοποιείται σε ολόκληρη τη χώρα. Το γεγονός αυτό φανερώνει ότι δεν υπάρχει συμφωνία ως προς τον τρόπο ανάπτυξης της συνεταιριστικής πίστης σε εθνικό επίπεδο και η πρακτική που ακολουθείται είναι αντίθετη από αυτή της ευρωπαϊκής, όπου οι συνεταιριστικές τράπεζες αναπτύσσονται ως δίκτυο τοπικών ή περιφερειακών τραπεζών που συγκλίνει σε ένα κεντρικό όργανο διοικητικού, πολιτικού και οικονομικού χαρακτήρα.

Για την αξιολόγηση των συνεταιριστικών τραπεζών θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας, πέρα από το μικρό χρονικό διάστημα λειτουργίας τους, την ιδιαίτερη φύση της συνεταιριστικής οργάνωσης και τη σημασία των αποτελεσμάτων τους στην οικονομία και την κοινωνία της περιφέρειας. Έτσι ενώ η αξιολόγηση των εμπορικών τραπεζών γίνεται με βάση την κερδοφορία τους και την πορεία των μετοχών τους στο χρηματιστήριο, για τις συνεταιριστικές τράπεζες ισχύουν κάποιες άλλοι παράγοντες όπως η συμμετοχή του πληθυσμού, η ανάδειξη των τοπικών πλεονεκτημάτων, η ενεργοποίηση των τοπικών πόρων και η χρηματοδότηση των τοπικών επιχειρήσεων με στόχο την αναπτυξιακή διαδικασία. Επιπλέον, τα οικονομικά τους μεγέθη δεν είναι συγκρίσιμα καθώς οι εμπορικές τράπεζες διαθέτουν σημαντικό δίκτυο υπηρεσιακών μονάδων σε ολόκληρη τη χώρα ενώ οι συνεταιριστικές τράπεζες δραστηριοποιούνται σε ένα νομό, (με εξαίρεση την Παγκρήτια ΣΤ) και συναλλάσσονται μόνο με τα μέλη τους. Από την ανάλυση που προηγήθηκε απουσιάζει η συμβολή των συνεταιριστικών τραπεζών στην αναπτυξιακή διαδικασία καθώς δεν μπορεί να εκτιμηθεί η ωφέλεια που προκύπτει για τους συνεταιρικούς -μέλη από τη χρήση των υπηρεσιών τους.

Τα μερίδια των συνεταιριστικών τραπεζών στο σύνολο του ενεργητικού, των καταθέσεων και των χορηγήσεων είναι ιδιαίτερα μικρά, γεγονός που δείχνει τις δυσκολίες διείσδυσης τους στην

τραπεζική αγορά. Τα βασικά οικονομικά μεγέθη ανά εργαζόμενο υστερούν κατά πολύ από αυτά των εμπορικών τραπεζών ενώ τα κέρδη ανά εργαζόμενο βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο.

Δεδομένου ότι ο δείκτης απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων αξιολογεί τις πολιτικές διείσδυσης στην αγορά και τις στρατηγικές διαφοροποίησης προϊόντων και υπηρεσιών των τραπεζών, στις συνεταιριστικές τράπεζες μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για τη συγκριτική παρουσίαση της θέσης κάθε τράπεζας σε σχέση με τις υπόλοιπες συνεταιριστικές τράπεζες και όχι σε σχέση με τις εμπορικές καθώς οι συνεταιριστικές τράπεζες εμφανίζουν μικρή διαφοροποίηση προϊόντων και μεγάλη δυσκολία διείσδυσης στην αγορά. Έτσι, παρά τα χαμηλά ίδια κεφάλαια των συνεταιριστικών τραπεζών, ο δείκτης απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων στις 31/12/2000 είναι κατά πολύ μικρότερος από αυτόν των εμπορικών τραπεζών. Αξίζει να σημειωθεί ότι τρεις εμπορικές τράπεζες εμφάνιζαν απόδοση ιδίων κεφαλαίων μικρότερη από το μέσο όρο των συνεταιριστικών τραπεζών. Αντίθετα, η απόδοση των συνολικών απασχολούμενων κεφαλαίων των συνεταιριστικών τραπεζών βρίσκεται πάνω από το επίπεδο των εμπορικών τραπεζών λόγω του χαμηλού ύψους του ενεργητικού τους.

Από τη συγκριτική ανάλυση των στοιχείων των συνεταιριστικών τραπεζών προκύπτει ότι οι συνεταιριστικές τράπεζες Αχαΐκη, Παγκρήτια, Χανίων και Δωδεκανήσου εμφανίζουν αυοδική πορεία εργασιών και ικανοποιητικούς οικονομικούς δείκτες. Αντίθετα οι συνεταιριστικές τράπεζες της Λαμίας και των Ιωαννίνων φαίνεται να έχουν προβλήματα γεγονόσ που αντανακλάται στην πορεία των οικονομικών τους μεγεθών. Τα σχόλια που ακολουθούν αφορούν την πορεία των συνεταιριστικών τραπεζών συνολικά καθώς, όπως προαναφέρθηκε, υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των τραπεζών που οφείλονται στο διαφορετικό χρόνο λειτουργίας τους, στη διάρθρωση της τοπικής οικονομίας, στην αναπτυξιακή δυναμική των περιφερειών και στο βαθμό δραστηριοποίησης κάθε τράπεζας.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες στη χώρα μας έχουν καταφέρει να αξιοποιήσουν το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα, ως εταιρεία προσώπων με τοπικό χαρακτήρα, και να διαμορφώσουν τα χαρακτηριστικά που τις διαφοροποιούν από τις υπόλοιπες τράπεζες:

- Ανταγωνιστικά προϊόντα που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των επιχειρήσεων της περιφέρειας τους, φιλική εξυπηρέτηση και ταχύτητα διεκπεραίωσης. Τα προϊόντα τους αφορούν κυρίως την αποδοχή καταθέσεων και τη χορήγηση δανείων με αποτέλεσμα τα καθαρά έσοδα από τόκους να αποτελούν την κύρια πηγή εσόδων (στις 31/12/2000 αντιπροσώπευαν το 80% των μικτών κερδών)

- Χαμηλό κόστος λειτουργίας λόγω των περιορισμένων λειτουργικών δαπανών και ικανοποιητική κερδοφορία. Οι λειτουργικές δαπάνες σαν ποσοστό του ενεργητικού βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο με τις εμπορικές τράπεζες ενώ αντίθετα είναι πολύ χαμηλότερες σαν ποσοστό των μικτών κερδών. Η μέση δαπάνη ανά εργαζόμενο είναι πολύ κάτω από αυτή των εμπορικών τραπεζών καθώς οι συνεταιριστικές τράπεζες δεν απασχολούν εξειδικευμένα στελέχη. Η σχέση

αυτή εκτιμάται ότι θα ανατραπεί με την επέκταση των εργασιών τους και την απασχόληση έμπειρου και εξειδικευμένου προσωπικού.

Η κοινωνικοοικονομική σύνθεση των μελών των συνεταιριστικών τραπεζών δείχνει ότι δεν έχουν κατορθώσει, μέχρι και σήμερα, να αποκτήσουν συγκεκριμένη ταυτότητα βάσει της οποίας θα πείσουν τις αρμόδιες αρχές για το ρόλο τους στην τοπική κοινωνία και να διεκδικήσουν ευνοϊκή μεταχείριση που θα τους επιτρέψει να αναπτυχθούν και να καλύψουν σημαντικό μερίδιο της εγχώριας τραπεζικής αγοράς. Αναπτύσσονται στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας και απευθύνονται κυρίως στον πληθυσμό τους. Οι τράπεζες που άρχισαν τη λειτουργία τους μετά το 1998 δεν έχουν ακόμα προσελκύσει ικανό αριθμό μελών και ο αριθμός των μεριδίων που κατέχει κάθε συνεταίρος, κατά μέσο όρο, είναι χαμηλός με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουν πρόβλημα συγκέντρωσης του ελαχίστου κεφαλαίου. Όπου αφορά τον αριθμό των μελών και τη σχέση του με τον πληθυσμό της περιοχής την πρώτη θέση κατέχει η παλαιότερη συνεταιριστική τράπεζα της Λαμίας που παρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζει φαίνεται να έχει τη στήριξη των μελών της. Αντίστοιχα ικανοποιητικό ποσοστό του πληθυσμού της περιοχής τους έχουν εγγράψει ως μέλη οι συνεταιριστικές τράπεζες Χανίων, Δωδεκανήσου και η Παγκρήτια. Η στήριξη αυτή από την τοπική κοινωνία αντανακλάται και στα οικονομικά μεγέθη των τραπεζών αυτών με αποτέλεσμα οι τράπεζες με τα περισσότερα μέλη έχουν το μεγαλύτερο μερίδιο στο χώρο της συνεταιριστικής πίστης όσον αφορά το ενεργητικό, τις καταθέσεις και τις χορηγήσεις.

Από τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν προκύπτει ότι το μερίδιο των συνεταιριστικών τραπεζών στις καταθέσεις της περιοχής τους είναι πολύ μικρό, η συμμετοχή τους όμως στις χρηματοδοτήσεις είναι πολύ σημαντική καθώς οι χορηγήσεις, σε αντίθεση με τις εμπορικές τράπεζες, αντιπροσωπεύουν μεγαλύτερο ποσοστό των καταθέσεων. Έτσι ενώ οι εμπορικές τράπεζες χρησιμοποιούν, κατά μέσο όρο, το 67% των συνολικών τους καταθέσεων για δάνεια, στις συνεταιριστικές τράπεζες το ποσοστό αυτό φθάνει στο 117%. Αυτό σημαίνει ότι χρησιμοποιούνται όλες οι καταθέσεις και μέρος των ιδίων κεφαλαίων δηλαδή, όλα τα χρήματα που οι εταίροι-μέλη τους εμπιστεύτηκαν είτε ως καταθέσεις είτε ως τοποθέτηση σε μερίδια, χρησιμοποιείται για τη χρηματοδότηση των αναγκών τους. Με τον τρόπο αυτό οι συνεταιριστικές τράπεζες αποτελούν σημαντικό χρηματοοικονομικό βραχίονα για τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων της περιφέρειας. Η συνεταιριστική μορφή επιτρέπει τη φθηνότερη και αμεσότερη παροχή τραπεζικών υπηρεσιών στους συνεταίρους μέλη και η παρουσία τους στις τοπικές χρηματοπιστωτικές αγορές της περιφέρειας συμβάλλει στη συγκράτηση, τοπικά, μεγάλου μέρους της τοπικής αποταμίευσης για να σταματήσει η εκτεταμένη διαρροή πόρων σε άλλες περιοχές ή χρήσεις, με τελικό αποτέλεσμα την αποστέρωση της τοπικής αγοράς από πολύτιμα κεφάλαια για τις λειτουργικές και επενδυτικές ανάγκες των τοπικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Έτσι με τη βελτίωση της οικονομικής θέσης των μελών τους οι συνεταιριστικές τράπεζες βοηθούν στην άμβλυνση των διαφορών που δημιουργούνται από την μη ισορροπη ανάπτυξη και στη βέλτιστη χρήση των πόρων της περιφερειακής οικονομίας. Ο αποκεντρωμένος χαρακτήρας της

συνεταιριστικής πίστης, το χαμηλό κόστος συγκέντρωσης των αποταμιεύσεων και η ανακύκλωση τους στο τοπικό παραγωγικό κύκλωμα, συνιστούν τα βασικά πλεονεκτήματα της επέκτασης των συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων στη χώρα μας. Η εξάπλωση του θεσμού των συνεταιριστικών τραπεζών μπορεί να εξελιχθεί σε σημαντική παράμετρο περιφερειακής ανάπτυξης και να αποτελέσει βαθιά τομή στο συγκεντρωτικό και ολιγοπωλιακά διαρθρωμένο Ελληνικό τραπεζικό σύστημα, επιλύοντας βασικά προβλήματα χρηματοδότησης που αντιμετωπίζουν σε τοπικό επίπεδο τόσο τα φυσικά πρόσωπα όσο και οι περιφερειακές μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Επιπλέον, οι ελληνικές συνεταιριστικές τράπεζες μπορούν να συστήσουν θυγατρικές εταιρείες και χρηματοδοτικά ιδρύματα για να αναπτύξουν, στην περιοχή ευθύνης τους, συγκεκριμένους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας αξιοποιώντας έτσι συγκριτικά πλεονεκτήματα. Επίσης μπορούν να ιδρύσουν άλλες μορφές αστικών συνεταιρισμών όπως οι καταναλωτικοί και οι τουριστικοί.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι δραστηριότητες της Συνεταιριστικής Τράπεζας Χανίων η οποία συμμετέχει μαζί με επιμελητήρια και άλλους φορείς στην εταιρεία ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΚΡΗΤΗΣ που διαχειρίζεται, ως ενδιάμεσος φορέας προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα οποία απευθύνονται σε επιχειρήσεις της περιφέρειας. Στο πλαίσιο αυτό ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ το οποίο αφορά δίκτυο είκοσι επιχειρήσεων τροφίμων του υψιού και χρηματοδοτείται από το Β^ο ΚΠΣ. Στο δίκτυο αυτό συμμετέχει και η θυγατρικής της εταιρεία INDRAGE AE η οποία δραστηριοποιείται στην τυποποίηση του ελαιολάδου. Επίσης συμμετέχει μαζί με την Περιφέρεια Κρήτης και τους τουριστικούς φορείς στην ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ. Τέλος στη χρήση 2000 η τράπεζα ίδρυσε εταιρεία στο χώρο του real estate με την επωνυμία ΚΡΗΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ AE.

Εκτός από τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των ελεύθερων επαγγελματιών οι συνεταιριστικές τράπεζες προσφέρουν προϊόντα καταναλωτικής και στεγαστικής πίστης σε ιδιώτες μέλη τους. Τα προϊόντα αυτά αποτελούν σημαντικό κομμάτι των εργασιών τους, δεν μπορούν όμως να αξιολογηθούν καθώς δεν υπάρχουν συγκριτικά στοιχεία των εμπορικών τραπεζών. Παρά το μικρό χρονικό διάστημα λειτουργίας τους, το δανειακό χαρτοφυλάκιο τους παρουσιάζει υψηλά ποσοστά καθυστερήσεων ενώ αντίθετα οι προβλέψεις για τα επισφαλή δάνεια βρίσκονται σε πολύ χαμηλό επίπεδο. Η ποιότητα του χαρτοφυλακίου επιδεινώνει την κεφαλαιακή επάρκεια των νέων συνεταιριστικών τραπεζών των οποίων τα ίδια κεφάλαια είναι μικρότερα από τα ελάχιστα απαιτούμενα σύμφωνα με την τελευταία απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος.

Από την μέχρι σήμερα λειτουργία των συνεταιριστικών τραπεζών προκύπτουν ορισμένα κρίσιμα σημεία, πέρα από τα μειονεκτήματα που απορρέουν από τη φύση και τη δομή τους και αφορούν το γεγονός ότι συναλλάσσονται μόνο με τα μέλη τους και ότι δεν μπορούν να αντλήσουν κεφάλαια από την κεφαλαιαγορά.

□ **Η έλλειψη εμπιστοσύνης στο θεσμό** που αντανακλάται στην αδυναμία συγκέντρωσης του αρχικού κεφαλαίου και διείσδυσης στην αγορά. Η καθυστέρηση στην ανάπτυξη του θεσμού και το μικρό χρονικό διάστημα λειτουργίας της συνεταιριστικής πίστης είναι οι βασικοί λόγοι που ο θεσμός δεν έχει γίνει ευρύτερα γνωστός και ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα. Το στοιχείο αυτό είναι ιδιαίτερα κρίσιμο μετά την αναπροσαρμογή του ελαχίστου απαιτούμενου κεφαλαίου από την Τράπεζα της Ελλάδος. Οι συνεταιριστικές τράπεζες που λειτούργησαν μετά το 1997 αντιμετωπίζουν σημαντικό πρόβλημα καθώς θα πρέπει να αναπροσαρμόσουν τα κεφάλαια τους στο ελάχιστο επιτρεπόμενο όριο των 2.044 εκατ.δρχ. μέχρι 31/12/2002. Η έλλειψη κεφαλαίων δημιουργεί σημαντικά προβλήματα στις τράπεζες αυτές καθώς αδυνατούν να αναπτύξουν δίκτυο, να προβιάσουν εξειδικευμένο προσωπικό και να διαμορφώσουν ανταγωνιστικά προϊόντα. Η ανάγκη αύξησης κεφαλαίων οδηγεί σε αποθεματοποίηση των κερδών με αποτέλεσμα τη μειωμένη απόδοση των επενδεδυμένων κεφαλαίων των μελών. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτείται αύξηση των μελών και ισχυροποίηση της κεφαλαιακής βάσης που μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο με πολιτικές κινήτρων.

□ Για την απόδοση του θεσμού και τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης απαιτούνται αυστηροί **έλεγχοι** τόσο από εσωτερικές μονάδες όσο και από εξωτερικούς ελεγκτές. Εξαιτίας του μικρού χρόνου λειτουργίας τους δεν έχουν ακόμα διαμορφωθεί οι κατάλληλοι μηχανισμοί ελέγχου για αποτροπή των φαινομένων που δημιούργησαν προβλήματα στην αποδοχή και εμπιστοσύνη του θεσμού. Η άσκηση εποπτείας από την κεντρική τράπεζα βοηθά προς την κατεύθυνση αυτή και ενισχύει την εμπιστοσύνη του κοινού.

□ Ο **υψηλός βαθμός συγκέντρωσης κινδύνου** σε τοπικό επίπεδο και η διαπλοκή συμφερόντων δανειοδότη και δανειοδοτούμενου. Με δεδομένο ότι τα μέλη είναι και οι πελάτες και είναι πιθανόν να δανειοδοτηθούν αφερέγγυα πρόσωπα γεγονός που οδηγεί σε επισφαλείς χορηγήσεις.

□ **Η έλλειψη εμπειρίας και εξειδικευμένης γνώσης** από τα άτομα που είναι υπεύθυνα για τη διοίκηση και τη διαχείριση των κεφαλαίων. Οι συνεταιριστικές τράπεζες αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανεύρεση και πρόσληψη έμπειρων και εξειδικευμένων στελεχών. Με βάση την ισχύουσα νομοθεσία οι συνεταιριστικές τράπεζες μπορούν να ασκούν τις ίδιες δραστηριότητες με τις εμπορικές τράπεζες, εκτός από *underwriting*, ωστόσο στην πράξη αυτό δεν είναι δυνατό καθώς δεν διαθέτουν την εξειδικευμένη εμπειρία και την τεχνική οργάνωση. Με δεδομένη την πολυπλοκότητα των τραπεζικών εργασιών, η λειτουργία ενός συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος απαιτεί εξειδικευμένη στελέχωση, διαρκή ενημέρωση για τις εξελίξεις στις χρηματοπιστωτικές αγορές και πλήρη γνώση του θεσμικού πλαισίου. Επιπλέον είναι ανάγκη να αναδειχθούν διοικήσεις ικανές να ασκήσουν εξειδικευμένες τραπεζικές εργασίες που θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες της Ελληνικής περιφέρειας.

Για την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων του θεσμού της συνεταιριστικής πίστης κρίνεται απαραίτητο η λειτουργία των συνεταιριστικών τραπεζών με βάση **ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια** και σύμφωνα με τους **μηχανισμούς της αγοράς**. Η οικονομική ευρωστία, η εσωτερική δημοκρατικότητα και η πλήρης διαφάνεια στη διαχείριση καθώς και η προσφορά κοινωνικού

έργου θεωρούνται εκ των ων ουκ άνευ για τη λειτουργία του θεσμού. Οι θεσμικές αλλαγές που μπορεί να γίνουν για την ενίσχυση του θεσμού αφορούν την επέκταση των εργασιών και με μη μέλη και φορολογικά κίνητρα για αύξηση του κεφαλαίου. Προς την κατεύθυνση αυτή φαίνεται να κινείται η πολιτεία καθώς με πρόσφατη απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος επειράπη στις συνεταιριστικές τράπεζες να εγγράφουν μέλη τους εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης και πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Αναφορικά με την επέκταση των εργασιών και με πελάτες μη μέλη σημειώνεται ότι στις χώρες της Ευρώπης δεν υπάρχει αντίστοιχος περιορισμός από το θεσμικό πλαίσιο.

Η συνεργασία και ο εκσυγχρονισμός θα αποτελέσουν τα κλειδιά των εξελίξεων και της βιωσιμότητας των συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι συνέργειες που αναμένεται να προκύψουν από τη λειτουργία της Πανελλήνιας Συνεταιριστικής Τράπεζας θα εξασφαλίσουν την απρόσκοπτη λειτουργία του θεσμού της συνεταιριστικής πίστης στη χώρα μας. Από την πορεία των οικονομικών στοιχείων του συνόλου των συνεταιριστικών τραπεζών φαίνεται ότι οι συνεταιριστικές τράπεζες στην Ελλάδα έχουν προοπτικές ανάπτυξης εφόσον θα καλύπτουν τις χρηματοδοτικές ανάγκες της περιφέρειας μέσω μιας ορθολογικής διαχείρισης των κεφαλαίων των συνεταιρίων.

Για την Ελληνική περιφέρεια, η συνεταιριστική τραπεζική πίστη μπορεί και πρέπει να αποτελέσει βασικό χρηματοοικονομικό εργαλείο προώθησης και συντήρησης μιας τοπικά αυτοδύναμης οικονομικής ανάπτυξης, στο στάδιο της συνολικής αναδιάρθρωσης και του εκσυγχρονισμού που διέρχεται σήμερα η Ελληνική οικονομία.

Είναι οι συνεταιριστικές τράπεζες αναγκαίος θεσμός; η απάντηση από τον Πρόεδρο της Συνεταιριστικής Τράπεζας Χανίων στο 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο « ναι, αλλά μόνο για τις κοινωνίες που αποφασίζουν οι ίδιες να χρησιμοποιήσουν τη συνεταιριστική τράπεζα ως μοχλό ανάπτυξης. Η πραγματική τους συμβολή είναι στην έκταση που βοηθάνε την τοπική κοινωνία να χρησιμοποιήσει το θεσμό για να πετύχει διατηρήσιμη τοπική ανάπτυξη».

6 ΠΗΓΕΣ

6.1 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Απόφαση ΕΝΠΘ 541/2/7.4.94 «Τροποποίηση της ΠΔ/ΤΕ 2258/93 που αφορά το πλαίσιο λειτουργείας και εποπτείας Πιστωτικών Ιδρυμάτων με τη μορφή Πιστωτικών Συνεταιρισμών του Ν1667/86»

Απόφαση ΕΝΠΘ 607/20/26.1.98 «Διευκρίνιση της ΠΔ/ΤΕ 1955/2.7.91, όπως ισχύει, σχετικά με τη χρηματοδότηση των εταιρειών διαχείρισης Αμοιβαίων κεφαλαίων και των εταιρειών επενδύσεων χαρτοφυλακίου του Ν1969/91»

Απόφαση ΕΤΠΘ 7/44/7.8.98 «Εφαρμογή στα χρηματοδοτικά ανοίγματα των Συνεταιριστικών τραπεζών διατάξεων της ΠΔ/ΤΕ 2246/16.9.93, όπως ισχύει, σχετικά με τον έλεγχο των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων»

Απόφαση ΕΤΠΘ 7/45/7.8.98 «συναλλαγές των Συνεταιριστικών τραπεζών με τα μη μέλη τους»

Απόφαση 36/6/29.6.99 «Τροποποίηση της ΠΔ/ΤΕ 2258/2.11.93, όπως ισχύει, σχετικά με τον καθορισμό πλαισίου λειτουργίας και εποπτείας των Συνεταιριστικών τραπεζών»

Απόφαση ΕΤΠΘ 93/1/22.1.2001 «συναλλαγές των συνεταιριστικών τραπεζών με μη μέλη τους»

Άρθρο 12 παράγραφος 5 και 6 του Συντάγματος.

Άρθρο 16 Ν2601/98 (ΦΕΚ Α 81/98)

Ν 1667/86 «Αστικοί συνεταιρισμοί και άλλες διατάξεις».

Ν 2076/92 «Ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας Πιστωτικών Ιδρυμάτων και άλλες συναφείς διατάξεις»

Π.Δ. 422/87 «Μητρώο αστικών συνεταιρισμών»

ΠΔ/ΤΕ 2053/18.3.92 «ορισμός των ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα»

ΠΔ/ΤΕ 2185/24.3.93 «κάλυψη προσωρινών αναγκών σε κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω αναπροεξόφλησης γραμματίων και συναλλαγματικών από την Τράπεζα της Ελλάδος και παροχής πιστώσεων επ' ενεχύρω τίτλων του δημοσίου»

ΠΑ/ΤΕ 2258/2.11.93 «Καθορισμός πλαισίου εποπτείας Πιστωτικών Ιδρυμάτων με τη μορφή Πιστωτικών Συνεταιρισμών του Ν 1667/86», όπως ισχύει

ΠΑ/ΤΕ 2413/9.7.97

ΠΑ/ΤΕ 2420/12.9.97 «Τροποποίηση της ΠΑ/ΤΕ 2413/9.7.97 που αφορά στην αύξηση του ελαχίστου απαιτούμενου κεφαλαίου για την ίδρυση και λειτουργία των Συνεταιριστικών τραπεζών»

ΠΑ/ΤΕ 2471/10.4.2001 «καθορισμός ελαχίστου αρχικού κεφαλαίου πιστωτικών ιδρυμάτων»

6.2 ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Banking In Europe, Data 1994-1997, *European Commission*

Guido Ravoet, (1996) Ευρωπαϊκές Συνεταιριστικές Τράπεζες – Δεδομένα και Προοπτικές», Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Σεπτέμβριος 1996 σελ. 37-41

OECD, 2000, "Bank Profitability"

Αλεξόπουλου,Γ. (1999), « Συνεταιριστικές Τράπεζες και η συμβολή τους στην οικονομία και κοινωνία της Ελληνικής περιφέρειας», Διπλωματική εργασία, Πάντειο Πανεπιστήμιο – τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Αθήνα 1999

Γοργολιάννη, Ι.(1996), «Οι συνεταιριστικές τράπεζες στην Ευρώπη –Μοντέλα οργάνωσης», Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, Σεπτέμβριος 1996 σελ. 50-59

Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος,«Η Συνεταιριστική Πίστη στην Ελλάδα»,Αθήνα 2000

Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος,«Η Συνεταιριστική Πίστη στην Ελλάδα», Αθήνα 2001

Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδος, 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα «Οι Συνεταιριστικές Τράπεζες στην Ελλάδα και την Ευρώπη», 23-24 Νοεμβρίου 2001

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση XXIII, «Το συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα», έργο 95/561, *Interaction AE*, (1995)

Ζαββού, Γ. (1993) «Οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί στην Ελλάδα και την κοινότητα», *Οικονομικός Ταχυδρόμος*,1993, σελ.79

- Ζαββού, Γ. (1994) «Συνεταιριστικές τράπεζες- πηγή χρηματοδότησης για την ανάπτυξη της Ελληνικής περιφέρειας», *Εξπρές*, 12/4/1994, σελ 8
- Κουτρούκη, Θ.(1996), «Συνεταιριστικές τράπεζες : Παρόν και μέλλον», *Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών*, Σεπτέμβριος 1996 σελ. 77-78
- Μπέλλα, Α.- Ντανοβασίλη, Ε. (1996), «Χρηματοοικονομική ανάλυση των συνεταιριστικών τραπεζών- Παρουσίαση της θέσης και των προοπτικών τους» *Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών*, Σεπτέμβριος 1996 σελ. 66-76
- Παπανδρόπουλου, Α.(1994) «Πιστωτικοί συνεταιρισμοί στην Ελλάδα», *Οικονομικός ταχυδρόμος*, 1994, σελ.85
- Παπανδρόπουλου, Α.(1993) «Επισημοποιούνται οι συνεταιριστικές τράπεζες στην Ελλάδα», *Οικονομικός ταχυδρόμος*, 1993, σελ.91
- Περγαλιώτη, Π. (1995), «Τι πρέπει να προσέξουν οι συνεταιριστικές τράπεζες», *Κέρδος*, 1995, σελ.124-125
- Ραδαίος, Π. (1996) «Συνεταιριστικές Τράπεζες – Ένας Νέος Αναπτυσσόμενος Θεσμός», *Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών*, Σεπτέμβριος 1996 σελ.30-36
- Σεγρεδάκη, Κ. (1996), «Συνεταιριστικές τράπεζες – Η νέα αναγκαία μορφή χρηματοδότησης», *Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών*, Σεπτέμβριος 1996 σελ.60-65
- Στεριώτης, Κ. (1993), «Αίτια καθυστέρησης και προοπτικές ανάπτυξης των συνεταιριστικών τραπεζών στην Ελλάδα», *Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών*, Β' εξάμηνο 1993, σελ.95-101
- Τραγάκη, Γ. «Συνεταιριστικές τράπεζες στην Ελλάδα», *εκδόσεις Σάκκουλα*, Αθήνα 1996
- Τσελίκη, Α. (1996) «Συνεταιριστικές τράπεζες- Το θεσμικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας τους» *Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών*, Σεπτέμβριος 1996 σελ. 42-49
- Χριστοδουλάκη, Α.(1994), «Συνεταιριστικές τράπεζες- ένας νέος θεσμός με ευρύ μέλλον», *Κέρδος*, 30/10/1994, σελ. 4

